

YENİ ÇAĞ

- **B. Ponomaryov:** Dünya politikasında iki doğrultu ve nükleer silâhların sınırlandırılması sorunu
- **M. Yakeş:** Toplumumuzun devrimci ödevi
- **V. Teitelboim:** Latin Amerika aydınları ve kültürel özgünlüğün savunulması
- **xx:** Örgütlü ve örgütleyici güç
- **xx:** Grenada halkı ile dayanışma
- **V. Şelepin:** Yapılan katkıdan duyulan kıvanç
- **E. Fromm:** Anti-Marksizm ve onun karakteristik özellikleri
- **D. Peryazov, J. Arayo, T. Paçev:** Sosyalizmde teori ve pratiğin bütünselliği

Özel sayfalar

- **xx:** TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi
- **xx:** TKP MK Politik Bürosu'nun duyurusu
- **xx:** İ. Bilen yoldaşın anısına TKP MK bildirisi
- **xx:** TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın İ. Bilen yoldaşın cenazesinde yaptığı konuşma
- **xx:** TKP 5. Kongresi'ne kardeş partilerden gelen kutlama mesajları
- **AKEL ile TKP'nin ortak bildirisi**

12

Aralık
1983

BARİŞ VE SOSYALİZM SORUNLARI

Dünya politikasında iki doğrultu ve nükleer silâhların sınırlandırılması sorunu

Boris Ponomaryov

*Sovyetler Birliği Komünist Partisi
MK Politik Bürosu Aday Üyesi, SBKP MK Sekreteri*

Şimdi dünyada milyonlarca insanın düşünce ve duyguları barışın yazgısına, nükleer bir savaş olacak mı, yoksa bu önlenebilecek ve insanlık nükleer bir felaketten kurtulacak mı konusuna yöneliyor.

Savaş ve barış konusunda insanlık tarihinde şimdiye dek bugünküne benzer bir durum hiçbir zaman oluşmamıştır. Askersel teknolojiye devrim öylesine güçlü yıkım ve kırım araçları (en başta da nükleer füze silahları) üretti ki, nükleer bir çatışma durumunda yüz milyonlarca insanın ve hatta yeryüzündeki tüm yaşamın yok edilmesi gibi gerçek bir tehlike var. İnsanlar herkesi tehdit eden bu tehlikenin sadece varlığının değil, sürekli artmakta olduğunun da farkındalar.

İşte bu nedenle her insanın, özellikle kendi ülkelerinin toplumsal yaşamında aktif olanların savaş tehlikesinin kaynağının nerede yattığını bilmeleri önemlidir. Daha da önemlisi, buna karşı nasıl savaşım verileceğini ve bir yıkım savaşının nasıl önleneceğini bilmektir. Bu noktada dünya politikasında iki farklı sosyal sistemin özelliklerini yansıtan iki doğrultu arasındaki karşıtlık önemli bir sorun olarak ortaya çıkıyor.

Bir doğrultu, sosyalizm ve öteki barışsever ilerici güçlerin doğrultusu, barışı korumayı ve güçlendirmeyi, silahlanma yarışını kontrol altına almayı, gerginliği azaltmayı ve devletler arasında karşılıklı yarara dayanan işbirliğini amaçlıyor. Ötekisi, emperyalizmin saldırgan güçlerinin en başta da ABD emperyalizminin militarist doğrultusu, silahlanma yarışını hızlan-

dırarak, öteki devlet ve halkların çıkarları zararına gerginliği artırarak ABD'nin dünyadaki egemen konumlarını garanti altına almayı amaçlıyor.

Geçen birkaç haftada uluslararası gelişmeler bu iki doğrultunun birbirine yüzseksen derece ters olduğunu çok daha açık bir biçimde gösterdi.

Sovyetler Birliği Merkez Komitesi Genel Sekreteri ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı Yuri Andropov 28 Eylül tarihli açıklamasında Sovyetler Birliği'nin militarizmin güçlerini durdurmak için çaba sarfetmeye kararlı olduğunu özellikle vurguladı. (1) Büyük bir önem taşıyan bu belge SSCB'nin politikasının sağduyuya, gerçekçiliğe ve dünyanın yazgısı konusunda derin bir sorumluluk duygusuna dayandığını bir kez daha kanıtıyor.

Yuri Andropov'un 27 Ekimde «Pravda» gazetesinin sorularına verdiği yanıtlar ise SSCB'nin dış politikasında nükleer füze silahlarının sınırlandırılması ve Avrupa'da barışı güçlendirmeyi amaçlayan bir dizi yeni girişimi kapsıyor. Ekim ayı sonunda Avrupa'nın başkentlerinde ve öteki anakaların kentlerinde düzenlenen, eşine rastlanmadık büyüklükteki gösterilere katılanları bu amaç esinlendirdi. Bu gösteriler Batı Avrupa halklarının ezici çoğunluğunun ABD ve NATO'nun askersel planlarına karşı çıktığını, yumuşama ve silahsızlanma çizgisini desteklediğini gösteren somut bir kanıt oldu.

Ronald Reagan'ın 26 Eylülde BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma tümüyle farklı bir ruhtaydı. Bu saçma bir egoizmin, gerçekleri kabullenmeye yanaşmayan bir kibirin, bugünkü ABD yönetiminin sağduyudan yoksun, tehlikeli amaçlarının yoğun bir ifadesiydi. Reagan'ın barış davasına ve halkların egemenlik hakkına bağlı kalacağı yolundaki cıfcaflı lafazanlığı bir söz dizesi olarak duruyor.

• Peki, ABD hükümeti neler yapıyor? Grenada'nın ABD tarafından haydutça işgal edilmesi, Nikaragua'ya karşı kışkırtıcı savaşın yükseltilmesi, Lübnan'da ABD müdahalesinin yayılması, tüm bunlar Washington'un kendi emperyalist amaçları uğruna sadece nükleer ve öteki silah depolarını kurmakla kalmayıp kendi diktasını kabul etmeyen bağımsız ülkelere karşı her zamankinden daha sık silaha başvurduğunu gösteriyor. Gerçekten de, onun her düşünen insanın durması gereken nükleer çatışma eşiğinden atlamayacağını hiç kimse garanti edemez.

ABD'nin askersel yayılcılığı olağanüstü boyutlara ulaştı. ABD emperyalizmi Sovyet askersel gücünün «dünya çapında yayılması» sözlerinin ardına gizlenerek uluslararası korsanlık, askersel dikta ve devrimci kuruluş hareketlerinin silahla bastırılması politikasını izliyor, her yerde güçler dengesini kendinden yana değiştirmeye çalışıyor.

Şimdi insanlığın önündeki ana tehlikeyi Reagan'ın politikasında ete

(1) Bak: «Pravda», 29 Eylül 1983.

kemiğe bürünen, tekelci üst tabakanın en gerici kesimlerinin eylemleri oluşturuyor. Nefret kampanyası, gerçeklere karşı «haçlı seferi»ni görölme-miş bir tepeden bakıcılıkla yürüten ABD bunları Sovyetler Birliği'nin öteki ülkelere karşı «askersel tehdit» oluşturduğu yolunda eski ve çok kullanılmış bir iddiaya dayandırıyor. Washington'un propaganda yöntemleri ilkel olsa bile bunların zararlılığı küçümsenmemeli. Son derece şişirilmiş bir propaganda aygıtının büyük boyutları, aşağılık bir şekilde yanlış bilgilendirme ve iftira planlarındaki toptan vicdansızlığı, kamunun saflığı ve enformasyon eksikliğine güvenildiği görmezlikten gelinemez.

İki politik doğrultunun bıkıp usanmaksızın karşılaştırılması, emperyalist propagandanın aldatmacalarının sergilenmesi, nükleer savaş çıkırtkan-larının iç karartıcı, uğursuz planlarına ve eylemlerine karşı savaşımında ana çizgidir.

1

ABD yönetimi nükleer silahlanma yarışını sürdürme eğilimini geçen 10–15 yılda SSCB'nin sözde *stratejik* silahlar alanında üstünlük sağladığını iddia ederek haklı göstermeye çalışıyor. Bu uydurmalar gerçek durumla tümüyle çelişkilidir.

ABD, nükleer silahların geliştirilmesinde, yeni türlerinin ve bunların atış araçlarının üretilmesinde, nükleer silah depolarının kurulmasında her zaman başı çekti. ABD ilk atom bombasını 1945 yılında Japonya'nın sivil halkı üzerinde denedi, yaklaşık 400 bin kişiye kıydı. Kıtalararası stratejik bombardıman uçakları taşıyan filoları ve füze taşıyan denizaltılarını ilk olarak konumlandıran ABD oldu. İlk olarak füzelerini birden fazla başlıkla donatan ABD oldu. SSCB'nin savunma alanında tüm yaptığı ülkemize ve sosyalist ülkeler topluluğuna karşı NATO'nun yönelttiği saldırgan askersel eylemlere zorunlu bir yanıttan başka birşey değildir.

Yuri Andropov, «Her zaman biz silahlanmada sadece Amerikalıları izledik, tersi olmadı» diyor ve şöyle devam ediyor: «Amerika'ya yetişirken sürekli olarak da silahlanma yarışını her iki tarafın da durdurmasını, silahlanma düzeyinde dondurma ve silah indirimi önerdik.» (2)

Birleşik Amerika yıllarca nükleer silahları kendi tekelı altında tuttu. Şimdi ise Reagan bu tekelin ABD'nin kendi çıkarları için kullanılmadığını söyleyerek böbürleniyor. Ama bu kasıtlı bir aldatmacadır. Gerçekte, Birleşik Amerika'da Sovyetler Birliği'ne karşı nükleer bir saldırı için yoğun bir propaganda sürdürölüyordu. Şimdi gizli olmayan Amerikan belgeleri Sovyetler Birliği'ne karşı nükleer silah kullanımının daha 1945 yıllarında düşünüldüğünü gösteriyor. 1948 yılında hazırlanan «Charioteer» kod numaralı plan 70 Sovyet kentine 130'dan fazla atom bombasının atılmasını

(2) «Pravda», 25 Nisan 1983.

öngörüyordu. «Dropshot» projesine göre (1949) Sovyet sanayisinin yüzde 85'i 300 nükleer vurucu ile tahrip edilecekti.

Bu barbarca saldırı planları gerçekleştirilmedi. Çünkü Amerikan atom silah tekeli 1940'ların sonu ve 1950'lerin başında tasfiye edildi. Kısa bir süre sonra SSCB buna denk düşen, ABD'ni tahrip edilmez durumundan yoksun bırakan atış araçları geliştirdi. Ama Birleşik Amerika nükleer potansiyelini artırmaya ve stratejik silahlarda üstünlüğünü korumaya uzun bir süre devam etti. Ne ki, 1970'li yıllarda Sovyet halkının büyük çabaları sonucu, Sovyetler Birliği ile Birleşik Amerika ve Varşova Antlaşması Örgütü ile NATO arasında yaklaşık bir askersel stratejik denge kuruldu.

Stratejik denge tarihsel anlam ve önemi olan bellibaşlı bir kazanımdır. Bu, emperyalizmin saldırgan özlemlerini gemleyen bir faktördür ve tüm halkların çıkarlarına uygun düşmektedir. Askersel dengenin sağlanması, tarafların eşitlik ve eşit güvenlik ilkesini gerçekleştirmesi için gerekli bir koşuldur.

Sovyetler Birliği defalarca ve kararlı bir şekilde silahlanma yarışının durdurulması ve birikmiş potansiyelin azaltılmasıyla birlikte askersel dengenin vazgeçilmezlikle sürdürülmesi sorununu getirdi ve getirmeye devam ediyor. Yuri Andropov şunu vurguladı: «Sovyetler Birliği'nin tüm yaptıkları ve yapmakta oldukları onun kendi açısından askersel üstünlük peşinde koşmadığını gösteriyor. Amerikan tarafıyla yaptığımız ve yapmaya hazır olduğumuz antlaşma ve antlaşmalar dengeyi bozmadan nükleer cepheleşme düzeyini düşürmeyi, yani bunun SSCB ve ABD'nin güvenliğine zarar verilmeksizin yapılmasını amaçlıyor.»⁽¹⁾

Bu arada, Birleşik Amerika SALT-2'yi onaylamayı reddetmekle kalmadı, stratejik dengeyi de bozdu. Askersel üstünlük elde etmek onun askersel politikasına egemen olan görüştür. Bunu reddedilemez gerçekler kanıtlıyor.

Birincisi, Reagan yönetimi açıkça sözde «karşı güç» potansiyelini hızla artırma yolunu tuttu. Örneğin, Sovyetler Birliği'nin stratejik gücünü kıra-bilecek ve bir misillemeye bulunma olanağından yoksun bırakacak silahların geliştirilmesi. Daha basit bir deyimle, ilk nükleer darbe potansiyelinin yaratılmasını amaçlıyor. Bu amaç, özellikle yüksek isabet gücü olan «MX» ve «Trident-2» füzelerinin, «Midgetman» füzelerinin, binlerce uzun menzilli «Cruise» füzelerinin, «B-1» ve «Stealth» bombardıman uçaklarının konumlandırılması programıyla; SSCB ile ABD arasında 1972 yılında imzalanan füzelerle karşı savunma sistemlerinin sınırlandırılması anlaşmasıyla tümüyle çelişen, füzelerle karşı uzay savunma sistemi yaratma projesiyle yaşama geçiriliyor. Batı Avrupa'daki orta menzilli füzeler de «karşı güç» olarak aynı amaca hizmet ediyor.

⁽¹⁾ «Pravda», 27 Mart 1983.

İkincisi, Birleşmiş Milletler kürsüsünden Reagan'ın yaptığı açıklamanın tersine, ABD yönetiminin askersel stratejisi, Birleşik Amerika'nın bir nükleer savaş kazanabileceği gibi maceracı bir anlayışa dayanıyor. Amerikan Silahlı Kuvvetlerinin kuruluşuyla ilgili 1982 direktiflerinde şu öngörü-lüyordu: «ABD'nin nükleer yeteneği uzun sürecek bir savaş koşulların-da bile üstün gelmelidir . . .» Bunlar «üstün olmalı ve Sovyetler Birliği'ni ABD'nin lehine koşullarda askersel eylemlerin sona erdirilmesi yoluna derhal zorlayabilmelidir.»

«Pershing-2» ve «Cruise» füzelerinin, ABD'de büyük çapta üretimi yapıl-makta olan nötron silahlarının kullanımı ile sürdürülecek başta Avrupa'yı kapsayan, «sınırlı» bir nükleer savaş yürütme planlarının hazırlıkları de-
vam ediyor. Bu şu gerçeği gözardı ediyor: Fizikçiler ve askersel uzmanlar, eğer patlak verirse bir nükleer savaşın «sınırlı» tutulmasının mümkün ol-madığını ilan ettiler.

Üçüncüsü, ABD, bu görüşlerle tam bir uyum içinde, «ilk caydırıcı dar-be»ye dayanarak, Sovyetler Birliği örneğini izlemeyi ve ilk olarak nükleer silah kullanmama yükümlülüğünü üstlenmeyi düpedüz reddetti. ABD yö-ne-timi ve onun bazı NATO bağlaşıkları nükleer silaha ilk olarak başvurmaya sadece izin vermekle kalmıyor, bunu doğrudan planlıyor.

1981 yılında BM Genel Kurulu'nun 36. Oturumunda Sovyetler Birliği'nin girişimiyle hazırlanan Nükleer bir Felaketi Önleme Bildirgesi'nde şöyle deniyor: «Nükleer silahları ilk kullanma kararı alan devlet adamları hiç-bir zaman haklı gösterilmeyecek ve bağışlanmayacaklar.» Genel Kurul nükleer silahların kullanımına izin veren herhangi bir doktrini ve dünyayı nükleer bir felakete iten bir girişimin insan ahlakıyla ve BM'in yüce ülkü-leriyle bağdaşmayacağını ilan etti.

Birleşik Amerika ve onun yakın bağlaşıkları bu bildirgenin aleyhinde oy kullandılar.

Dördüncüsü, iki fazlı sinir gazının yığınsal üretimi için yüz milyonlarca dolar para ayrıldı. ABD'nin askersel yöneticileri Birleşik Amerika'nın üst-lendiği uluslararası yükümlülükleri ayaklar altına alarak kimyasal silah kullanma eğilimlerini açıkça gösterdiler. NATO Avrupa silahlı kuvvetleri başkomutanı Bernard Rogers, Avrupa'da gerçekten esnek bir stratejinin kimyasal silahların modernizasyonu ve bunların gücünün artırılmasını gerektirdiğini ilan etti. Ayrıca tam bir ikiyüzlülükle, kimyasal silah kullanı-mının, bir çatışmanın nükleer eşige atlamazdan önce, politik ve diploma-tik çabalara yeterli zaman kazandıracağını iddia etti.

Başka bir deşikle, eğer nükleer bir ölüm istemezseniz, kimyasal olan sizi bekliyor. Hitlercilerin bile kimyasal silahları yığınsal bir biçimde kullan-maya cesaret edemediklerini anımsayalım. Ama, şimdi Amerikan general-leri ve politikacıları bu suçu işlemeye ve faşist soykırım örgütleyicilerini geride bırakmaya hazırlanıyorlar.

Beşincisi, ABD ve NATO hızla konvansiyonel silah yığımını sürdürüyorlar. Washington bu amaçla bağlaşıklarını «ortak savunma için katkıları»nı artırmaya zorluyor. Rogers planı denen planın özü tüm NATO üyelerini, askersel harcamalarını yılda yüzde 4,5 oranında artırmaya zorlamaktır.

Altıncısı, on yıllarca, ABD dünyanın stratejik önemde olan bölgelerine askersel üsler ağını kurmayı sürdürdü. Şimdi Pentagon'un 32 ülkede 1.500'den fazla askersel üs ve tesisi var. Bunların çoğu da SSCB ve bağlaşıklarının çevresinde konumlandırılmış durumda. Yarım milyondan fazla gücü olan Amerikan birlikleri diğer ülkelerin toprakları üzerinde sürekli bir şekilde konumlandırılmış durumda. Reagan'ın yönetimi altında, birkaç yüzbin kişilik bir çevik kuvvet kuruldu. Dünyanın pekçok bölgesinde Amerikan askersel varlığı artırıldı.

Tüm bunlar bunalım durumları, askersel gerilim ve silahlı çatışma ocakları yaratagelmektedir. Bu tür eylemlerin canice sonuçlarının en son gözle görülür örneklerine Lübnan'da, Orta ve Güney Amerika'da, son olarak da minnacık Grenada'nın haydutça altının üstüne getirilmesinde tanık olundu. Masum insanların ölümüyle sonuçlanan Sovyet hava sahasına casusluk göreviyle bir Güney Kore uçağının gönderilmesi gibi bir eşine rastlanmadık ölçüde kaba ve haince provokasyon, tezgahlanma biçimine bakılırsa, bundan elli yıl önce faşistler eliyle Reichstag'ın ateşe verilmesini hatırlatıyor. O zaman da kapitalist dünya derin bir bunalımın pençesindeydi. O zaman da «komünizme karşı bir haçlı seferi» vardı ve herkes bunun nasıl bittiğini iyi biliyor.

İnsanların unutmaması gereken bir şey varsa, o da şudur: Hitler'in kaba antikomünizmi ve antisovyetizmi bir dünya savaşına yol açtı. Reagan'ın tepeden bakıcı antisovyetizmi ve antikomünizmi de savaş tehlikesiyle, bu kez nükleer bir savaş tehlikesiyle doludur.

Her doğrultuda Amerikan emperyalizminin artan saldırganlığı, askersel dengeyi bozma girişimlerinin kanıtları ortadadır. Bu Sovyetler Birliği'nin bir tür hayali askersel «üstünlüğü»ne karşılık verme sorunu da değildir. Tersine nükleer üstünlük sağlama ve Birleşik Amerika'nın iradesini bütün dünyada dayatma tutkusudur. Yuri Andropov şunu vurguladı: «Sağlanan askersel-stratejik denge, bize nükleer bir tehditle şantaj yapma olasılığından Birleşik Amerika'yı yoksun bırakmıştır.»⁽⁴⁾

Amerikan şahinlerinin şöyle ya da böyle Sovyet askersel üstünlüğü konusunda kendi uydurmalarını yine sık sık kendilerinin yalanlamaları dikkat çekicidir. Şöyle ki, ABD Senatosu Silahlı Kuvvetler Komisyonunda Genel Kurmay Başkanı John Vessey'e Sovyet Genel Kurmay Başkanı'yla yer değiştirip değiştirmeme istediği sorulunca, Amerikan Genel Kurmay Başkanı ikircimsiz, «kendi kuvvetlerinin bizimkisiyle mukayesesi»nden hoş-

⁽⁴⁾ «Pravda», 27 Mart 1983.

lanmadığını söyledi. Aynı komisyonda, Savunma Bakanı Gaspar Weinberger, Amerikan nükleer silah deposunu Sovyetlerinkiyile değiştirmeye razı gelmeyeceğini belirtti. Bu demeçlerin ardında yatan şey, hem Birleşik Amerika ile Sovyetler Birliği arasında stratejik nükleer güç alanında yaklaşık eşitliğin tanınması ve hem de Amerikan militaristlerinin ezici bir üstünlük sağlama yolundaki geniş kapsamlı planlarıdır.

Eski Başkan Carter'in içten itirafları, Amerikan militaristlerinin gerçek amaçlarını açığa vuruyor. Carter, kendi komutanlarının Birleşik Amerika'nın zayıf, Sovyetlerin ise güçlü olduğu yolundaki sahte savlarını duyunca, nasıl canının sıkıldığını belirtiyor. Carter, bu savların gerçekleri çok ciddi bir biçimde çarpıttığı kanısındadır. Carter, dengeli bir değerlendirme, askersel güç açısından bu gücün hemen tüm öğelerinde Birleşik Amerika'nın Sovyetlerden aşağı olmadığını gösteriyor, diyor. Ama Kongrenin bütçe ödeneklerini artırmasını sağlayabilmek için, komutanlar şöyle diyorlar: «Bize şu gerekli», «bize gerekli para verilmiyor» yada «Biz Sovyetler Birliği'nden geri kalıyoruz. Bizim daha çok savaş gemisine, füze, uçağa, tanka vb. gereksinimimiz var. Ve bu kongrenin kendilerine daha çok ödenek ayırmasına yardım ediyor.»

Nasıl da veciz bir itiraf! Burada dikkati çeken tek şey, bu tür itirafların kendileri Beyaz Saray'da iken askersel-sanayi kompleksinin istemlerini karşılayan eski Amerikan Başkanları'nca yapılan eğilimi göstermiş olmasıdır.

Washington'dakiler Sovyetler Birliği'nden bir saldırı tehdidi olmadığını çok iyi biliyorlar. Şöyle ki, bu yılın ilk baharında, eski savunma bakanları, silahlı kuvvetler ve istihbarat alanındaki üst düzeyde üyelerden oluşan Stratejik Güçler Konusundaki Başkanlık Komisyonu (Scowcroft Komisyonu denilen komisyon), raporunda hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde şunu itiraf etti: «Sovyet askersel programları, hiçbir biçimde, nükleer saldırılar başlatma planları göstermez.»

Bu tür itiraflara karşın, Washington yitirdiği askersel üstünlüğü kazanmak için beyhude çabalarını sürdürüyor. Bu erişilmez amaç uğruna, Sovyetler Birliği, Birleşik Amerika ve öteki ülkelerin daha önceki dönemde ortak çabalarıyla yaratılan uluslararası antlaşmalar ve anlaşmalar sistemini, uluslararası durumu istikrarlı kılma ve nükleer bir savaşa kaymayı önleme amacı güden bu sistemi sürekli olarak ortadan kaldırmak için Reagan yönetimi çok çeşitli bahaneler kullanıyor. Karşılıklı ilişkilerin ilkel ve nükleer bir savaşın önlenmesi konusundaki Sovyet-Amerikan antlaşmalarının özü ve sözü her gün çiğnenip duruyor. SALT-2'ye ek olarak, şimdiki Amerikan yönetimi, yeraltı nükleer silah denemelerini sınırlama (1974) ve barışçıl amaçlarla yeraltı nükleer patlamaları (1976) konulu anlaşmaları onaylamayı da reddetti. Birleşik Amerika, son aşamalarına gelmişken, nükleer silah denemelerinin toptan ve genel olarak yasak-

lanması konulu Sovyet-İngiliz-Amerikan görüşmelerini engelledi. Washington, ayrıca, Hint Okyanusu'nda askersel eylemleri sınırlama, kimyasal silahların geliştirilmesi, üretilmesi ve yığılmasının yasaklanması konusundaki görüşmeleri ve daha başka müzakereleri de yarıda kesti.

Nükleer silahların sayısını azaltmada «içten bir isteği» olduğunu haklı gösterebilmek için, Washington'un Cenevre'deki Sovyet-Amerikan görüşmelerine ABD'nin katıldığını hatırlatmak hoşuna gidiyor. Ama gerçekler, bütün bu durumlarda ABD yönetiminin ya bir anlayış sağlanmasını engelleyici bir tutum aldığını ya da bu görüşmeleri doğrudan torpilleyici bir doğrultu izlediğini gösteriyor.

Eşitlik ve eşit güvenlik ilkesini kendine kılavuz edinen Sovyet tarafı, yalnızca kimi tek tek ve keyfi biçimde seçilmiş olanların değil, stratejik silahların tüm bileşenlerinin indirim konusu yapılmasını ve nitel bir sınırlama öneriyor. 1990 yılına dek, her iki taraf da stratejik silahları taşıma ve atış araçlarının toplam sayısında yüzde 25 oranında bir indirim yapmalıdır. Sovyet tarafı, ayrıca stratejik silahları taşıma ve atış araçlarındaki nükleer başlıkların toplam sayısında ve çok başlıklı araçların sayısında bir indirim önermiştir.

Sovyet önerilerinin ana amacı, artık stratejik silah yarışına bir son verilmesi, aşağı yukarı bir eşitliğin sürdürülmesiyle nükleer çatışma düzeyinin düşürülmesi, tarafların güvenliğine zarar vermeden stratejik istikrarın güçlendirilmesidir. Bu öneriler, hem Sovyetler Birliği, hem de Birleşik Amerika'nın çıkarlarını göz önüne almaktadır. Amerikan tarafı da iyi niyetle hareket ederse, bu temelde bir anlaşmaya varılabilir.

Ama Birleşik Amerika, açıktır ki, adil ilkeler temelinde bir anlaşmaya varmak istemiyor. «İyiniyetler»i konusunda sonsuz bir söz barajı ardına sığınan Birleşik Amerika, kendi tek yanlı üstünlüğü anlamına gelen stratejik silahlarda bir indirim gündemi önerdi. Başlangıçtaki Amerikan önerileri de Ekim ayı başlarında Reagan'ın açıkladığı ve gösterişli bir biçimde «önce çoğalt-sonra azalt» modernleştirme düşüncesi de bu anlama geliyor.

Amerikalıların önerdiklerinin hepsini şöyle bir özetleyelim: Buna göre, Amerikan atış araçlarındaki toplam başlık sayısı 13 binden 15 bine çıkacaktır. Bu sayı, konumlandırılacak olan «Cruise» füzelerini de içeriyor. Adına el çabukluğu marifet «indirim» dense de, uygulamada bu, stratejik potansiyelde bir artış anlamına geliyor.

Washington, stratejik silahların dondurulması sorununu tartışmayı düpedüz reddetti. Washington, stratejik silahlarını artırmak için tüm programlarını uygulamada, elini kolunu serbest hissetmek istiyor. Birleşik Amerika, aynı zamanda, Sovyetler Birliği'nde en gelişmiş olan silahların önemli bir bölümünün ortadan kaldırılmasını öneriyor ve stratejik nükleer güçlerimizi yeniden düzenlemede bizi çok geniş maddi kaynaklar harcamaya

zorlamak istiyor. Bu arada, Birleşik Amerika'nın en güçlü olduğu silahlara hiç dokunulmayacaktır. Bu açık bencil yaklaşım da, «hakça» diye tanıtılmak isteniyor.

ABD'nin bu yaklaşımı, Sovyetler Birliği'nin stratejik gücünün temelini düpedüz kökünden budama, en son Amerikan stratejik silahlarının konumlandırılmasını kolaylaştırma, bu temel üzerinde Sovyetler Birliği'ne karşı üstünlük sağlama girişimidir. Cenevre görüşmeleri, Reagan yönetiminin bu niyetlerini gizlemek için bir sis perdesi olarak kullanılıyor.

2

ABD ve NATO'nun saldırgan politikası, yeryüzünün pekçok bölgesinde barışa karşı bir tehdit oluşturuyor. Ama Y. V. Andropov'un vurguladığı gibi, «Avrupa'da nükleer silah yarışı, şimdi uluslararası ilişkilerin sınır merkezi durumuna gelmiştir. Bu, yeni bir dünya savaşı tehdidinde hızlı ve keskin bir artış kaynağı durumuna gelebilir.» (3) Stratejik silahlar alanında Reagan yönetimi, yaklaşık eşitliği bozmaya, Varşova Antlaşması ülkelerine karşı üstünlük sağlamaya ve bir ilk nükleer vuruş potansiyeli yaratmaya çabalıyor. Bu planları gerçekleştirmek için, emperyalist propaganda, Sovyetler Birliği'nin orta menzilli silahlarda bir «tekel»e sahip olduğu yolundaki sahte savları yayıp duruyor. Avrupa'dan Amerikan yapısı 1.400 nükleer topu kaldırma biçimindeki düpedüz hokkabazlık ve Kanada'nın Montebello kentindeki son NATO Nükleer Planlama Grubu toplantısında yayınlanan bildiride öne sürülen NATO'nun «soğukkanlı davrandığı» yolundaki savlarla da aynı amaçlar güdülüyor. Geçmişte ve günümüzdeki yadsınmaz gerçeklere şöyle bir bakalım:

Avrupa'da nükleer çatışma sorunu Sovyetler Birliği'nce yaratılmadı. Tersine, bu sorunu Birleşik Amerika yarattı. İkinci Dünya Savaşından hemen sonra, Birleşik Amerika, nükleer silahlar taşıyan yüzlerce bombardıman uçağını Avrupa'daki üslerine yığdı. 1950'li yıllarda, Birleşik Amerika ve onun NATO'lu bağlaşıklarının bombardıman uçakları, daha sonra da füze sayısı durmadan arttı. 1960'lı yılların başlarında Batı Avrupa ülkelerine yerleştirilen nükleer silahların sayısı 7 bine ulaştı.

Sovyetler Birliği, kendi kentlerini hedef alan bu ölümcül silahların durmadan çoğalmasına elbette kayıtsız kalamazdı. NATO'nun bu ileri konumlandırılmış silahlarına karşı bir denge oluşturabilmek için, Sovyetler Birliği 1959-1961 yılları arasında kendi SS-4 ve SS-5 füzelerini yerleştirdi. Sovyetler Birliği bunu yaparken, Avrupa'yı nükleer silahlardan tümüyle ya da en azından kısmen arındırabilme amacıyla, Birleşik Amerika'yı görüşmeler yapmaya sürekli olarak çağırdı. Ama Sovyetler Birliği'nin önerileri hep inatla reddedildi.

(3) «Pravda», 18 Ağustos 1983.

1969 yılında Birleşik Amerika, daha sonra «Pershing-2» diye bilinen yeni bir orta menzilli füze geliştirmeye başladı. 1970'li yılların ortalarına gelindiğinde, Avrupa'ya «Pershing-2» ve uzun menzilli «Cruise» füzelerinin üretim ve yerleştirilmesi planı karar altına alınmıştı.

Batılıların öne sürdüklernin tersine, 1970'li yılların sonlarında Sovyet SS-20 füzelerinin ortaya çıkması, dengeyi bozmadı. Birincisi, yeni füzeler, sökülün ve silah listesinden silinen eski SS-4 ve SS-5 füzelerinin yerini aldı. Yeni konulan füze sayısından daha çok sayıda eski füzenin kaldırılmasıyla toplam sayıda azalma bile oldu. SS-5 füzelerinin ortadan kaldırılması tamamlanmış bulunuyor. İkincisi, daha önce yerleştirilen İngiliz füzelerinin yanı sıra, bu dönemde Fransız füzeleri de yoğun olarak konumlandırıldı ve aynı zamanda bu ülkelerin nükleer bombardıman güçleri de modernleştirildi.

Şimdiki durumda, İngiltere ve Fransa'daki 162 füze de içinde olmak üzere, NATO'nun Avrupa'da 857 orta menzilli taşıyıcısı var. Sovyetler Birliği ise, 473'ü füze olmak üzere, biraz daha çok sayıda, yani 938 orta menzilli nükleer atış aracına sahip. Ama bir defada nükleer başlık atış kapasitesi açısından, NATO'nun yüzde 50 üstünlüğü söz konusudur. Bundan ötürü, toptan ele alındığında, yaklaşık bir denge vardır.

NATO'nun 1979 yılında aldığı «ikili karar»da öngörülen çapta 108 «Pershing-2» ve 464 «Cruise» Amerikan nükleer füzesinin yerleştirilmesi – Sovyetler Birliği açısından karşı önlemlerin alınmaması durumunda – atış araçları sayısında NATO'ya gözle görülür bir üstünlük ve nükleer başlık sayısında bundan daha da büyük bir üstünlük sağlayacaktı. Ama bu yalnızca bir nicel göstergeler sorunu da değildir. Ana konu, isabet açısından Amerikan füzelerinin tehlikeli bir ilk vuruş silahı olmasıdır. Bunun yanı sıra «Pershing-2» füzeleri 6 ile 12 dakika arasında çok kısa bir süre içinde hedefe ulaşabiliyorlar. Bu, özünde, «sınırlı» bir nükleer savaş denilen serüvenci anlayış için maddi kolaylıkların artırılması demektir. Dahası, bu, yalnızca Avrupa'daki dengeyi değil, Birleşik Amerika ile Sovyetler Birliği arasındaki stratejik dengeyi de bozacaktır. Çünkü SS-20'ler Amerikan topraklarına ulaşmazken, yeni Amerikan füzeleri Sovyetler Birliği topraklarındaki hedefleri vurabilecektir.

Cenevre görüşmelerinde başlangıçtaki Amerikan tutumu, Reagan'ın «sıfır seçenek»iyle formüle edilmişti. Bu formül, Sovyetler Birliği'nin hem Avrupa, hem de Asya'daki bütün orta menzilli füzelerini tek yanlı olarak ortadan kaldırması, buna karşılık Birleşik Amerika'nın ileri konumlandırılmış füzeleri de içinde, NATO nükleer güçlerine hiç dokunulmaması anlamına geliyordu. Bu, Sovyetler Birliği'nin tek yanlı olarak silahsızlandırılması için kesinkes bir dayatma değil de nedir?

«Sıfır seçenek»i izleyen ve bir esneklik gösterisi diye tanıtilen «ara çözüm»de, Sovyetler Birliği, belirli sayıda Amerikan füzesinin yerleştiril-

mesini ve tek yanlı olarak gerek Avrupa, gerekse Asya'da kendi füzelerinin sayısını aynı sınıra düşürmeyi onaylamaya çağrılıyordu. Bu süreçte, İngiltere ve Fransa'nın buna eş düşen nükleer silahları hesaba katılmıyordu. Orta menzilli Amerikan uçaklarında herhangi bir indirim yapılması da öngörülüyordu. Böylece, Birleşik Amerika ve NATO'nun Avrupa'da nükleer potansiyellerini artırabilmelerinin sağlanması, orta menzilli silahlarda her türlü indirimin ise Sovyetler Birliği'nin yapına düşmesi sonucu ortaya çıkıyordu.

Eylül ayı sonunda Reagan'ın açıkladığı ve çığırta kanca reklamı yapılan önerilerden sonra da durum değişmedi. Bu önerilerde ne isteniyordu?

Bir kez daha Sovyetler Birliği'nden, yalnızca Batı Avrupa'ya erişebilecek uzaklıktaki değil, bütün orta menzilli silahlarda buna eşdüzen füzelele birlikte bir eşitleme yapması isteniyordu. Birleşik Amerika'ya gelince, o, Avrupa sınırlarının ötesinde orta menzilli füzeler yerleştirmede elini kolunu serbest hissetmesi gerektiğini ileri sürüyordu. Birleşik Amerika, Sovyetler Birliği'ni vurabilecek orta menzilli füzelerde, Amerikan topraklarına ulaşmayan Sovyet füzelerindeki kadar başlığa sahip olmak istiyor. Ve bu da eşitlik diye sunuluyor!

Birleşik Amerika, hâlâ İngiliz ve Fransız nükleer gücünün hesaba katılmasına kesinlikle karşı çıkıyor.

Reagan, nükleer silah taşıyan uçak sayısını sınırlama olasılığı konusunda düşünceğini yarım yamalak vâdetti. Ama o bununla ilgili olarak, Sovyetler Birliği'nce kabul edilemeyeceği bilinen bir koşulun yerine getirilmesini istiyor. Bu da, Sovyetler Birliği'nin yeni Amerikan füzelerinin Avrupa'ya ve başka yerlere yerleştirilmesini onaylaması koşuludur. Dahası, bu sınırlama tüm orta menzilli uçak taşıyıcılarını içermeyecek. Yalnızca Amerikan tarafının keyfi bir biçimde seçtiklerini içerecek.

Bu Amerikan önerilerini bizim ilkeli bir değerlendirmemiz, SBKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri ve Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı Yuri Andropov'un 28 Eylül günlü demecinde ortaya konulmuştur: «Ayrıntılar bir yana, 'şahane' diye tanıtılan Amerikan tutumunda sözümona yeni olan çıkış, daha önce olduğu gibi, gelip şu konuda bir anlaşmaya varılması önerisine dayanıyor: Sovyet orta menzilli füzelerinde kaç tane indirim yapılmalı ve NATO'nun şimdiden sahip olduğu nükleer potansiyele ek olarak kaç tane yeni Amerikan füzesi Avrupa'ya yerleştirilmeli?

Kısacası, bizden Avrupa bölgesinde orta menzilli nükleer silahlarda var olan dengeyi NATO bloku yararına bozmada ona nasıl yardımcı olacağımız yolunda bir görüşme sürdürmemiz isteniyor. Ve bu çıkış, kör kör parmağım gözüne, sanki yeni bir şeymiş gibi tanıtılmak isteniyor.» ⁽⁶⁾

Birleşik Amerika'nın tersine, Sovyetler Birliği, Cenevre'de nükleer çatış-

⁽⁶⁾ «Pravda», 29 Eylül 1983.

ma düzeyini özünde büyük ölçüde azaltacak olan bir anlaşmaya varma amacını önüne koymuştur.

Sovyetler Birliği'nin konumu, Avrupa için gerçek bir sıfır çözüm temelinde dayanıyor: Bu da, gerek orta menzilli, gerek taktik bütün nükleer silahlardan Avrupa'yı arındırmaktır.

Birleşik Amerika ve öteki NATO ülkeleri buna yanaşmadığı için, Sovyetler Birliği, hem füzeler, hem de bombardıman uçaklarında indirimi gerçekleştirmek üzere, NATO ve Sovyetler Birliği'nin şimdi sahip olduğu orta menzilli silahlarda köklü bir azaltma konusunda bir anlaşmaya varılmasını önerdi.

Sovyetler Birliği, tümüyle tarafların eşitlik ve eşit güvenlik ilkesine dayanacak olan orta menzilli nükleer silahlarda bir indirim yapılmasını önerdi. Bu açıdan, İngiliz ve Fransız nükleer güçlerini hesaba katma sorununun ilkesel bir önemi vardır.

Hiç kimse İngiliz ve Fransız nükleer güçlerinin varlığını ve bunların sosyalist ülkeleri hedef aldığı gerçeğini yadsıyamaz. Bu füzelerin topyekün nükleer güç dengesinde hesaba katılmasının mantığı ve adil olacağı konusundaki anlayış Batı'da geniş çevrelere yayılıyor. Özellikle Almanya Sosyal Demokrat Partisi ve öteki sosyal demokrat partilerin bir dizi belgesinde bu gerçek kabul edilmiştir.

27 Ekimde «Pravda» gazetesinin sorunlarına verdiği yanıtlarda Yuri Andropov'un vurguladığı gibi, «Biz, bir tek, ama vazgeçilmez bir zorunluluğa uyulmasıyla somut çözümlere varmak için esneklik gösterdik ve esneklik göstermeyi sürdürüyoruz: Bu da, Avrupa'da orta menzilli nükleer silahlardaki güç dengesinin bozulmamasıdır.»

İyi bir örnek oluşturma ve öteki tarafın da yapıcı bir tutum alması için çaba gösteren Sovyetler Birliği, bu yolda hiç durmaksızın tek yanlı adımlar atmış bulunuyor.

Cenevre görüşmelerinde Sovyetler Birliği bir dizi önemli girişimde bulundu ve bir anlaşmaya varma amacıyla bellibaşlı adımlar attı. Bu adımlar şunlardır:

– Sovyet topraklarının Avrupa bölümüne Batı Avrupa'ya ulaşabilecek herhangi bir yere füze yerleştirilmesine tek yanlı olarak moratorium konması.

– Son iki yılda, Avrupa'da Sovyet orta menzilli füzelerinin sayısında tek yanlı olarak büyük ölçüde indirim yapıldı.

– Sovyetler Birliği, füzeler ve uçaklarda indirim için tek tek alt-düzeylerin oluşturulmasına razı oldu.

– Sovyetler Birliği, füzelerini yüzlerce birim azaltmaya, İngiltere ve Fransa'nın elinde bulunan füzelerden dikkate değer ölçüde alt düzeye indirmeye ve geriye kalan füzelerdeki başlık sayısını eşitlemeye razı oldu.

– Sovyetler Birliği, SS-4 füzelerini tek yanlı olarak azaltmaya (ki, bizim 200'ü aşkın böyle füzemiz var) ve eğer Birleşik Amerika, ilan edilen bitim tarihine kadar füzelerini Avrupa'ya yerleştirmekten vazgeçer ve böylece görüşmelerin sürmesini olanaklı kılarırsa, 1984 ve 1985 yılları içinde bu füzeleri toptan kaldırmaya hazır olduğunu açıkladı.

– Ve son olarak biz, sayısı azaltılmış bütün füzeleri ve atış rampalarını yoketmeye, bunları ülkemizin Doğu bölgelerine yerleştirmemeye hazır olduğumuzu belirttik.

Biz şimdi herhangi bir Sovyet füzesinin doğudan batıya aktarılmaya-
cağına razı olduğumuzu da belirtmiş bulunuyoruz. Dahası, Asya bölge-
sindeki stratejik durumda bellibaşlı bir değişme olmama koşuluyla, karşı-
lıklı kabul edilebilir bir anlaşmaya vararak, SS-20 füzelerinin doğu bölge-
lerine yerleştirilmesi de durdurulacaktır.

Ek bir esneklik sergileme örneği olarak şunu belirtmek de gerekecektir:
Daha önce önerdiğimizden büyük ölçüde farklı olarak, Sovyetler Birliği
NATO ile orta menzilli uçak taşıyıcılarında eşit düzeyde bir anlaşmaya
varmaya hazır olduğunu ifade etmiştir.

Bu da, Sovyetler Birliği'nin görüşmelere yaklaşımında «inatçı» ve «kas-
katı» olduğu yolundaki tüm uydurma ve demagojilerin ne denli saçma ve
tamamen temelsiz olduğunu çok iyi gösteriyor.

Uzun bir süre, NATO'nun «ek silahlanma» propagandacıları şunu öne
sürdüler: Eğer Sovyetler Birliği, Batı Avrupa'ya yönelik orta menzilli nükleer
silahlarını 1977–1978 düzeyine indirirse, NATO'nun ek silahlanması
fazladan, gereksiz olacaktır. Ama eğer Sovyet önerileri yaşama geçiril-
seydi, biz bugün 1976 yılına göre daha az füze ve füze başlığıyla kalmış
olacaktık.

Sovyetler Birliği görüşmelerde çözüme varabilmek için elinden gelen
her şeyi yapmaya hazırdır. Ama bizim esnekliğimiz sınırsız da değildir. Bu
esnekliğin açıkça belirlenmiş bir sınırı vardır: Bu da, Sovyetler Birliği'nin,
tüm sosyalist ülkeler topluluğunun güvenliğine ilişkin yaşamsal çıkarlarıdır.
Sovyetler Birliği'ne bu sınırların ötesinde anlaşma koşulları dayatmaya
kalkma yolundaki her girişim beyhude olacaktır.

Cenevre'de süregelen görüşmelere Batı kamuoyunun muazzam bir önem
verdiği gerçeğini bilen NATO'cular, daha şimdiden, füzeler yerleştirilmeye
başlasa bile, sanki hiçbir şey olmamış gibi, görüşmelerin sürebileceğini ve
sürmesi gerektiğini iddia ediyorlar. Bu çevreler, tam da böyle hareket
edilirse, Sovyetler Birliği'nin daha sorumlu davranacağını yineleyip duru-
yorlar. Öyleyse, burada herkesin bilmesi gereken bir şeyi söyleyelim: Böyle
bir şey olmayacak. Sovyet yönetimi en yetkili düzeyde şu uyarıda bulundu:
Yeni Amerikan füzelerinin Batı Avrupa'da gözükmesi, şimdi Cenevre'de
yürütülen görüşmelerin sürmesini olanaksız kılacaktır. Bu durumda, Var-
şova Antlaşması ülkelerinin savunmaya ilişkin etkin karşı önlemler almak

zorunda kalacağını belirtmiş bulunuyoruz. 28 Mayıs 1983 günlü açıklamasında Sovyet hükümeti şunu belirtti: Sovyetler Birliği, Avrupa bölgesine orta menzilli silahlar yerleştirmeye ilişkin tek yanlı moratoryum kararını yeniden gözden geçirmek zorunda kalacaktır. «Pershing» ve «Cruise» füze-lerinin bizim ülkelerimize yarattığı tehdide benzer bir tehdidi Birleşik Amerika'ya karşı yaratmak için önlemler alma gereği doğacaktır.

Washington, NATO'cular, «ek silahlanma» savunucuları, bizim ala-cağımız karşı önlemlerin anlam ve öneminin Batı kamuoyunca kavran-masının füze karşıtı harekette yeni bir kabarmaya yol açacağını çok iyi biliyorlar. Halkı «sakin» olmaya çağırımları da bundan ileri geliyor. On-lar, sosyalist ülkelerin geniş çaplı karşı önlemler almaya cesaret edemeye-ceğini öne sürüyorlar. Sovyetler Birliği, Demokratik Alman Cumhuriyeti ve -Çekoslovakya hükümetlerinin verdiği anlaşma gereğince, Demokratik Al-man Cumhuriyeti ve Çekoslovakya topraklarına operatif-taktik füze sis-temlerinin yerleştirilmesi için hazırlık çalışmalarının başladığını Sovyet Savunma Bakanlığının açıklaması, bu demagojik savları bir sabun köpüğü gibi söndürdü. Karşı önlemlerin askersel açıdan çok ciddi ve somut önlem-ler olduğu konusunda hiç kimsenin kafasında en küçük bir kuşku olma-malıdır.

Bu karşı önlemlerin, bırakınız askersel üstünlük kazanma arzusunu bir yana, prestij ya da onur koruma mülahazalarıyla uzak-yakın en küçük bir ilişkisi yoktur. Sosyalist ülkelerin karşı önlemlerinin amacı, nükleer güç-ler arasındaki dengeyi korumak olacaktır. Bu, özellikle, Washington'daki serüvencileri herhangi bir nükleer şantajı başvurma olasılığından yoksun kılmak için gereklidir. Başka bir deyişle, sosyalist ülkelerin karşı önlem-leri, aynı zamanda bir kendini savunma eylemi ve tüm insanlık için bir tehlike olan Amerikan emperyalizminin hegemonyacı ihtiraslarını sınır-lamada bir araç olacaktır.

Federal Alman Meclisinden bir grup milletvekilinin çağrısına verdiği yanıtta, Yüri Andropov şunu vurguluyordu: «Olayların tehlikeli gelişme doğrultusunu kırıp atmak ve insanlığın yaşamından nükleer tehlikeyi kaldırmak için en etkin ve kararlı eylemler gerekiyor.» (7)

Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerin uluslararası ilişkileri normal-leştirme, nükleer savaş tehlikesini ortadan kaldırma ve silah indirimini konu-sunda karşılıklı kabul edilebilir anlaşmalara varma yolundaki çabaları, dünyanın her yanında geniş bir destek buluyor. Madrid toplantısı, Birleşik Amerika'nın dünyayı politik ve askersel bir çatışmanın içine açıkça itme

(7) «Pravda», 21 Eylül 1983.

doğrultusuna karşı Avrupa devletlerinin çoğunluğunun karşılıklı olarak kabul edilebilir çözümler bulmaktan yana olduklarını gösterdi. Madrid toplantısı, bir kez daha yumuşama politikasının zinde güçlerin sağlam bir dayanağı olduğunu doğruladı.

İndira Gandhi'nin girişimiyle Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde düzenlenen bağlantısız ülkeler delegasyon başkanlarının toplantısında da yine buna tanık olundu. Toplantıya katılanlar, sonuç belgesinde, nükleer silah kullanımının hemen yasaklanmasından, bu silahların dondurulmasından, nükleer silahlardan arındırılmış bölgeler oluşturulmasından yana çıktılar. Bu ülkeler, Amerikan emperyalizminin müdahaleci çizgisini kınadılar, Birleşik Amerika'nın açık-gizli müdahale ve saldırılarını durdurmasını kararlılıkla istediler.

ABD egemen çevrelerinin emperyalist yayılma ve kışkırtma, silahlanma yarışını hızlandırma, devletler arasında barışçıl işbirliğini torpilleme politikası, bütün halkların belirgin iradesine meydan okumadır. Bu politika, yüz milyonlarca insanın çıkarlarına zarar vermektedir. Bundan ötürü, savaş kışkırtıcılarının planlarına karşı protesto hareketi, durmadan büyüyor ve genişliyor. Halklar, kararlılıkla, silahlanma yarışının durdurulmasını, süregelen görüşmelerde eşitlik ve ortak güvenlik temelinde sorumlu anlaşmalara varılmasını istiyorlar.

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi ülkeleri hükümet başkanları 20 Ekim 1983 günü Berlin'de yaptıkları açıklamada, Birleşik Amerika ve öteki NATO ülkelerine «Avrupa'ya yeni orta menzilli nükleer füzeler yerleştirilmesinin doğuracağı tehlikeli sonuçları çok ciddi biçimde tartma, Avrupa'da ve dünyanın her yanında barışın yararına bir anlaşmaya varılması için çalışma» yolunda ivedi bir çağrı yaptılar.

Uluslararası durumda kesinkes bir değişmeyi gerçekleştirmek ve barışı korumak için Sovyetler Birliği gelecekte de elinden gelen her şeyi yapmayı sürdürecektir.

Toplumumuzun devrimci ödevi

Miloş Yakeş

*Çekoslovakya Komünist Partisi Merkez Komitesi
Prezidyumu üyesi, ÇKP MK Sekreteri*

Çekoslovakya Komünist Partisi (ÇKP)'nin 16. Kongresi halkımız için, uzun erimli stratejik doğrultunun, yani gelişmiş sosyalizm kuruculuğunun gerçekleştirilmesinde yeni bir aşamanın başlangıcı olmuştur. Bu yeni doğrultu ÇKP'nin 14. Kongresi'nde (1971) benimsenmiş, 15. (1976) ve 16. (1981) Kongre'lerinde geliştirilmiştir. Sosyalist ülkeler topluluğunun, en başta da Sovyetler Birliği'nin zengin deneyimleri bu yolun sağlam temellerini oluşturmakta, uluslararası sosyalist işbölümünün derinleşmesi de toplumumuzun etkin gelişmesi için önemli bir dış ekonomik etken olmaktadır.

Sosyalist devletler arasındaki ekonomik ve bilimsel-teknik işbirliği, sosyalist ekonomik bütünleşmenin derinleşmesi bugün giderek daha büyük önem kazanmaktadır. Gerek ayrı ayrı ülkelerin, gerekse bir bütün olarak topluluğumuzun elde ettiği başarılar, gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğunun, nitelik bakımında yeni bir aşamasına geçilmesi olanaklarını yaratmıştır. Şimdiki aşamanın özelliği ulusal ekonomilerin entansifleştirilmesine geçilmesidir. Bunun ana motorunu bilim ve tekniğin, bunların her buluş ve kazanımlarının üretim alanında uygulanması oluşturmaktadır.

Bilim ve teknik sosyalizm ile kapitalizm arasındaki sınıf savaşında giderek daha ağırlıklı bir rol oynamaktadır. Ülkelerimize karşı önceden düşünülmüş ve uyumlaştırılmış ekonomik saldırıların yapıldığı günümüz koşullarında, bunları örgütleyenlerin kardeş devletlerin ve bir bütün olarak topluluğumuzun ekonomik temelini zayıflatmayı, onların ekonomik büyüme tempolarını azaltmayı, sosyalizmin tüm dünyadaki çekici gücünü kırmayı amaçladığı bir durumda, sosyalist ekonomik bütünleşmenin geliştirilmesi Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (EYK) üyesi tüm ülkeler için birincil derecede, yaşamsal bir gereksinim olmuştur.

Sosyalist ekonominin sürekli güçlenmesi ve toplumsal emek verimliliğinin artırılmasında köklü dönüşümlerin sağlanması ancak bilimsel-teknik devrimin kazanımlarından ardıcıl olarak yararlanmakla olanaklıdır. Bu bakımdan biz, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri- Y. V. Andropov yoldaşın SBKP MK'nin Haziran Plenumunda okuduğu raporda vurguladığı şu görüşü tamamiyle paylaşıyoruz: «Üretim güçlerinde niteliksel bir ilerlemenin ana yolu, elbette, entansif bir gelişmeye yöneliştikten, sosyalist toplumumuzun üstünlükleriyle bilimsel-teknik

devrimin kazanımlarını yaşamda somut olarak bağlamaktan geçmektedir.»⁽¹⁾

Halk ekonomisinin yetkinleştirilmesi için, bilim ve teknikteki ilerlemeyle, ekonomik bütünleşme bağlarının güçlendirilmesiyle birlikte emekçilerin yaratıcı aktifliğinin daha da artırılması çözümleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Belirtilen bu faktörlerin etkinliğinin artırılmasında ise, toplumsal süreçlerin planlı yönetiminin daha da iyileştirilmesi, özellikle de ekonominin planlı yönetim düzeyinin ve etkinliğinin artırılması kilit rol oynamaktadır. Üstelik burada, sadece ekonomik süreçler değil, halk ekonomisinin gelişmesini etkileyen tüm toplumsal olaylar söz konusudur. Bilimsel-teknik devrimin kazanımlarını uygulamaya yönelmek, tüm toplumsal güçlerin tek elden yönetimini güçlendirmeyi, yaşamın tüm alanlarına olumlu ve özendirici etki yapacak bir toplumsal ortamın sağlanmasını gerektirmektedir.

Belirlenen bu hedefe, toplumun politik sisteminde Komünist Partisi'nin yönetici ve birleştirici rolünü güçlendirmeden, partinin geniş emekçi yığınları arasında, yani işçiler, kooperatifçi köylüler, mühendis ve teknikerler, bilim adamları, yönetim aygıtındaki kadrolar arasında ideolojik ve örgütsel çalışmalarını yetkinleştirmeden ulaşılamaz.

Sosyalizmin yüce amacı, toplumun her üyesinin maddi genliğini yükseltmek ve çokyönlü gelişmesini sağlamaktır. Üretim güçlerinin, bilim ve tekniğin gelişmesi bu amaca yöneliktir. Kapitalist yaşam tarzına özgü kendiliğindencilik, işsizlik ve rekabetin karşısında bizde planlama, genel ve tam istihdam, ekonominin yönetimine yığınların katılımıyla, emekçilerin sosyalist yarışmalarıyla çıkılmaktadır. Sosyalizmin, tarihin sınavından geçmiş tartışma götürmez üstünlükleri işte bunlardır.

Kuşkusuz, bu üstünlüklerden geliş güzel bir biçimde yararlanılamaz ve olanaklar da kendiliğinden gerçekleşemez. Bu, somut koşullara, nesnel ve öznel etkenlerin etkinliğine bağlı olarak gergin bir çalışmayı gerektirmektedir. Burada, hiç kimsenin hata yapmayacağı, hiç bir başarısızlıkla karşılaşmayacağı gibi kesin bir güvenceden elbette söz edilemez. Bugün biz, çeşitli nedenlerden ötürü, *bilimsel-teknik devrimin kazanımlarını sosyalizmin üstünlükleriyle birleştirmenin henüz ilk aşamasında* bulunmaktayız. Ne ki sorun, topluluk üyesi tüm ülkelerin, bu arada Çekoslovakya'nın dikkat merkezinde bulunmaktadır ve biz bu sorunun başarıyla çözüleceğine kesinlikle inanmaktayız.

Günümüzde böyle bir birleşme, EYK üyesi ülkelerin ekonomik stratejilerinin temelini oluşturan *üretimin entansifleştirilmesi doğrultusunda* pratik uygulamada kendini göstermektedir. Marks, entansifleşme (yoğunlaşma) yolunu «daha verimli üretim araçlarının kullanılmasına»⁽²⁾ bağlı

(1) «Pravda», 16 Haziran 1983.

(2) K. Marks ve F. Engels. Yapıtlar, c. 24, s. 193.

bir süreç olarak görmüştür. Ekonomide bu anlamda bir yoğunlaşma, elbette, şu veya bu ölçüde her zaman gerçekleşmiştir. Ancak sorunun özü, bu derecenin ne kadar yüksek olduğudur, genel toplam içinde entansif gelişme yöntemlerinin ekstansiflere kıyasla, payının ne kadar olduğudur.

Sosyalist kuruculuğun ilk aşamalarında gerek Çekoslovakya'da, gerekse topluluğumuzun öteki ülkelerinde ekstansif (yaygın) gelişme yolu ağır basmış ve oldukça ilerici bir rol oynamıştır. Bu, işgücü kaynaklarının henüz tam olarak kullanılmayan bölümünü de üretim alanına çekmeye, yeraltı zenginliklerinin henüz araştırılmamış olanlarını bulup çıkarmaya, yeni işletmeler kurmaya vb. olanak verdi. Hızlı tempolarla gelişen ekonomi o yıllarda büyük başarılar sağladı. Ne ki, 70'li yıllarda bu olanakların önemli ölçüde azaldığı görüldü. Parti, üretimde öncelikle entansif gelişme yoluna ağırlık verilmesi gerekliliğini zamanında saptadı. Buna göre, en yeni teknolojinin uygulanmasını sağlayacak olan araç ve donatımı sürekli yenilemek; hammadde, enerji ve malzemenin rasyonel kullanımını ve tasarrufunu sağlayacak teknolojiler geliştirmek; insanlar için en elverişli çalışma koşulları yaratmak; üretim yapısını ve üretimi yönetmeyi mükemmelleştirmek; başta SSCB ile olmak üzere, sosyalist topluluk üyesi ülkeler arasındaki sosyalist bütünleşmeyi derinlemesine geliştirmek gerekli oluyordu. ÇKP Merkez Komitesi'nin Mayıs 1974'te toplanan özel plenumunda, gelişmiş sosyalizmi kurma koşullarında ekonomik gelişmenin temel faktörü olarak bilimsel-teknik ilerlemenin oynadığı rol üzerinde duruldu. ÇKP'nin 16. Kongresi, bilimsel-teknik ilerlemenin gidişini ekonominin entansifleştirilmesi süreciyle sıkı bir bağlılık içinde ele aldı ve bunu *tüm toplumumuzun devrimci ödevi* düzeyine çıkardı. Böylece, ekonomiyi öncelikle yoğun üretim rayları üzerine oturtma çalışmaları birkaç yıldan beri gerçekleştirilmekte ve her yeni düzenlemede olduğu gibi, burada da güçlüklerle karşılaşılmasına, örneğin üretimin nicel artışında geçici bir duraklama olmasına karşın, ekonomide nitel dönüşümler daha şimdiden olumlu sonuçlar vermeye başlamıştır.

Şunu kesinlikle söyleyebiliriz ki, daha önceleri kabul edilen planlardan kimi sapmalara karşın, halk ekonomimiz bir bütün olarak normal gelişmesini sürdürmüştür ve sürdürmektedir. Planlı yönetimin mükemmelleştirilmesi yönünde alınan bir dizi önlem, emekçilerin girişimlerinin artması, Sovyetler Birliği ve EYK üyesi öteki ülkelerle işbirliğinin sürekli güçlenmesi, karşılaşılan güçlüklerin giderilmesinde başlıca etken rolünü oynamıştır.

70'li yıllarda ülkemizde ulusal gelir yüzde 58 oranında, toplam endüstri üretimi yüzde 74, tarım üretimi yüzde 22, kuruculuk yüzde 87 oranında bir artış göstermiştir. Bu da, halkın yaşam düzeyinin önemli ölçülerde artmasını sağlamıştır. Toplumsal tüketim yüzde 68, kişisel tüketim de yüzde 37 oranında artmıştır, üstelik kişi başına düşen gıda tüketimi (kalori hesa-

biyla) bakımından Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti dünyada birinci sıralarda gelmektedir. Başka bir deyişle, bu alandaki kazanımlar, bir bakıma, yarar sınırını da aşarak bir noksanlığa dönüşmektedir. Çünkü Cumhuriyetimizde kişi başına düşen günlük ortalama gıda tüketimi, kalori bakımından bilimin önerdiği normu yüzde 8 oranında aşmaktadır. Ve bu durum özellikle şeker ve hayvansal protein tüketiminde gözlenmektedir. Halka, dayanıklı mal sağlama işleri önemli ölçüde iyileştirilmiştir, hattâ kimi mal türlerinin satışında belli bir artış gözlenmektedir. Bütün bunlar, tüketim düzeyinin düşürülmesini değil, tersine tüketim yapısının daha da mükemmelleştirilmesi, tüketicinin sürekli artan taleplerini daha tam olarak karşılamak için malların kalite düzeyinin sürekli yükseltilmesi gerekliliğini dayatmaktadır.

Ekonomimiz bugün de gelişme dinamizmini korumaktadır. İçinde bulunduğumuz beşyıllığın ilk iki yılında (1981–1982) merkezi endüstri işletmelerinde üretim yüzde 3,4'lük bir artış kaydetmiştir. 1982'de tarım ürünleri hacmi, 1981'e göre yüzde 4,4 oranında (tahıl üretimi ise yüzde 13,8) artmıştır. İç pazara temel tüketim mallarının sürümü aksamadan gerçekleştirilmekte, kimi malların perakende fiyatlarının artırılması sonucunda talep açısından ortaya çıkan bazı sorunların, güçlüklerin üstesinden gelinmekte ve mal çeşitliliği konusundaki kimi noksanlıklar kısa süre içinde giderilmektedir. Dış ekonomik ilişkilerin dengeleştirilmesine ve borçların azaltılmasına ilişkin sorunlar da genel olarak başarıyla çözüme kavuşturulmaktadır.

Çekoslovakya ekonomisinin kimi öznel nitelikleri iyileştirilmiştir. Yakıt, hammadde ve mamuller rasyonel bir biçimde kullanılmakta; endüstri işletmelerinin rekonstruksiyon süreçleri hızlı bir biçimde sürdürülmektedir; ekonominin birçok sektörü dünya standartları düzeyinde bulunmakta; kimi ürün ve mallarımız dünya ölçüsünde en iyi olarak nitelendirilmektedir. Endüstri üretimindeki artışın yüzde 90'lık bir payı emek verimliliğinin artışıyla sağlanmaktadır. Yüksek verimli üretime özgü çizgiler her geçen günle çok daha belirgin olmaktadır.

Bütün bunlar bizim olumlu bilançomuzun göstergeleridir. Ama, açık yüreklilikle belirtmek gerekir ki, olumlu eğilimlerin derinleşmesine karşın, Çekoslovakya komünistleri elde edilen bu kazanımlarla yetinemezler, özellikle bilimsel-teknik ilerlemenin bugünkü tempoları, onun kazanımlarının pratikte ağır ve şimdiki aşamanın gereksinimlerine yanıt veremeyen bir biçimde uygulanışı bizi memnun edemez. İşte bu sorun, bu yılın Haziran ayında toplanan ÇKP MK 8. Plenumunun ele aldığı ana sorunlardan biri olmuştur.

Bilimsel-teknik kazanımların pratikte uygulanmasını yavaşlatıcı nedenleri inceleyen Plenum, bunlardan başlıcaları arsında, bilim ve tekniğin gelişmenin henüz *planlı yönetimin* eksenine getirilmeyişine işaret

etmiştir. Yeni buluşların geniş ölçüde ve ardıcılıkla yaşama geçirilmesi savaşımı henüz yönetim, planlama ve örgütsel çalışmaların içeriğini tam olarak belirlemekten uzaktır. Başka bir deyişle biz hâlâ, sosyalist ekonominin üstünlüklerinden yeterince yararlanamamaktayız.

Örneğin bütün bunlar, bilim ve tekniğin hâlâ endüstrinin kilit sektörlerinin gelişmesini çok az etkiler olmasında kendini göstermektedir. Oysa bilim ve teknik endüstrinin büyümesinde belirleyici rol oynamaktadır. Hâlâ kaynak ve güç israfına rastlanmakta, bilim kurumlarının çalışmalarında tekrarlamalar olmakta, bunların halk ekonomisinin pratik gereksinimlerinden kopukluğu görülmektedir. Bilim-teknik-üretim zincirinin sağlıklı işleviği genel olarak yetersiz kalmakta, bu mekanizma oldukça yavaş işlemektedir.

Plenumda, bilim ve teknik yeniliklerin pratikte uygulanmasını hızlandıracak ilkesel nitelikte önlemler belirlenmiştir. Bunlar arasında bilim ve teknikle ilgili olarak bütünsel bir devlet politikasının oluşturulması için gerekli koşulların belirlenmesi ve yaratılması, Çekoslovakya halk ekonomisinde bilimsel-teknik ilerlemenin ana yönlerinin ve ödevlerinin belirlenmesi, başta Sovyetler Birliği olmak üzere EYK üyesi ülkelerle ekonomik bütünleşme ve bilimsel-teknik işbirliğinin derinleştirilmesi, bilimsel araştırma ve deneme kurumlarının verimlilik ve etkinliğinin artırılması, emekçilerin girişimciliğinin özendirilip geliştirilmesi gibi önlemler yer almaktadır. ÇKP'nin bütünsel bir bilimsel-teknik politikasının hazırlanmasında, Plenum tarafından belirlenen bu politikanın on ana doğrultusu önemli rol oynayacaktır. Bunlar şu önemli alanları kapsamaktadır: Yakıt ve enerji kullanımının rasyonelleştirilmesi, nükleer enerji kaynaklarının geliştirilmesi, hammadde kaynaklarının optimal biçimde kullanılması, gıda maddeleri ve geniş tüketim mallarının ülke içinden sağlanması düzeyinin yükseltilmesi, endüstri yapısının mükemmelleştirilmesi, elektronik araç ve robotların daha geniş ölçüde kullanımıyla emeğin komple mekanizasyonu ve otomatizasyonunun hızla gerçekleştirilmesi, bu temel üzerinde ağır kol emeği gerektiren işlerin ortadan kaldırılması, genetiğin ve biyomekaniğin yeni buluşlarından geniş ölçüde yararlanılması, sağlık ve çevreyi koruma işlerinin iyileştirilmesi.

Bilimsel-teknik ilerlemenin planlanması ve yönetilmesinin mükemmelleştirilmesi yolları da belirlenmiştir. Bu bağlamda halk ekonomisinin yönetiminde komple ve bütünsel bir yaklaşımın sağlanması ve bu alanda bilimsel öngörülerin yapılması gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Planların hazırlanması öncesinde bilim ve tekniğin uzun dönemli gelişme eğilimlerinin incelenip öğrenilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Temel sorunların çözümü için, *uzun erimli ve amaçlı komple programlar* hazırlama pratiğinden yararlanılması önerilmiştir. Tüm ekonomik, bilimsel-teknik, sosyal ve yerel sorunları kapsayan bu tür programlar değişik işletme ve sektörlerin çabalarını birleştirmektedir. Komple programlar, bilimle üretim ara-

sında sıkı bağ kurulmasını sağlayacak ve bilimsel-teknik başarılarından yararlanılmasında devlet çıkarlarının gözetilmesi için başlıca araç rolünü oynayacaktır. Bu programlar, bilimsel-teknik ilerlemenin hızlandırılmasında ve onun ekonomiye yapacağı etkinin artırılmasında devlet planının rolünü daha da yükseltecektir.

Ayrıca, temel yatırımların planlanmasının, işletmeler içi fonların oluşturulması sisteminin ve bunların kullanımının mükemmelleştirilmesine ilişkin kredi, fiyat konularında, yenilikçi ve rasyonelleştirme işlerinin maddi bakımdan özendirilmesi hakkında önemli öneriler yapılmıştır.

Böylece, Çekoslovakya'nın 80'li yıllardaki ekonomisi için, bilim ve teknik gelişmenin hızlandırılmasında, yeni buluşların yaşama geçirilmesinde, güçlü maddi-teknik temelin ve toplumumuzun tükenmez yaratıcı gücünün tam olarak kullanılmasında *tüm iç kaynakların seferber edilmesi* çözümleyici bir rol oynayacaktır. Parti şunu da açıkça görmektedir ki, sadece planlamanın iyileştirilmesiyle, devlet organlarının çalışmalarının mükemmelleştirilmesiyle istenilen başarıya ulaşılamaz. Burada, her üretim birimi, her işletme, her işçi kolektifi ve ayrı ayrı her emekçinin bilim ve tekniğin gelişmesine yakın ve içten bir ilgi göstermesi çok önemlidir. Birçok şey, ortak amaçlara ulaşılmasıyla onların çıkarlarının nasıl ve ne ölçüde bağdaştırılabileceğine bağlıdır. Biz, ekonomik yönetim sisteminin kaldıraçlarını öyle ayarlamak istiyoruz ki, emekçi kolektiflerinin üretim sonuçlarıyla kendi rezervlerini seferber etme, üretimin teknik düzeyini ve üretilen malın kalitesini artırma ödevi arasındaki karşılıklı bağlaşıma düzenli işlesin. Ancak o zaman, toplum için yararlı olan aynı zamanda işletme için, her emekçi için de yararlı olacaktır, ya da tersine, toplum için yararlı olmayan, fabrika için, emekçi kolektifi ve ayrı ayrı her işçi için de yararlı olamayacaktır.

Bilimsel-teknik ilerlemenin özendirilmesinde, ülkenin bilimsel-araştırma potansiyelinin yaklaşık üçte ikisine sahip olan büyük üretim komplekslerine önemli bir rol düşmektedir. Bunlarda 100 binden fazla kişi çalışmaktadır ve bunların 30 bini yüksek öğrenimlidir. Bilim ve teknik alanındaki kazanımların üretim alanında uygulanmasının hızlandırılabilmesi için biz, bundan önceki, yani üretim öncesi aşamadaki çalışmalara özel bir önem veriyoruz. Burada çalışan insanlar, bilimsel-teknik ilerleme tempo-larına ve yatırımların verimli olmasına çözümleyici etki yapmaktadırlar. Ne var ki, üretim öncesi aşamada çalışanların, özellikle de proje-etüd uzmanlarının rolü henüz yeterince değerlendirilmemektedir, onların emeğinin özendirilmesi, moral ve maddesel bakımdan henüz düşük düzeyde kalmaktadır. Parti, bu halkaların yetenekli kişilerle takviye edilmesi, bilimsel araştırma dallarına bağlı kurumlarda çalışan uzmanların, proje, etüd ve teknoloji uzmanlarının, üretim öncesi aşamaya ait dallardaki tüm emekçilerin maddi bakımdan ilgilerinin artırılması çağrısında bulunmuştur.

Parti yönetimi, parti örgütlerinin ve sendikaların da desteğiyle şu öneriyi ortaya atmıştır: 'Ödemelerdeki dengelemelere kararlılıkla karşı çıkılmalı ve çalışmalarıyla topluma daha büyük yararlar sağlayan kişiler cömertçe ödüllendirilmelidir.

Üretimin entansifikasyonunun hızlandırılmasına, emek verimliliğinin ve etkinliğinin artırılmasına, bilimsel teknik başarıların yaşama geçirilmesinde emekçilerin maddi çıkar ve ilgisinin yükseltilmesine yönelik önlemleri belirler ve gerçekleştirirken biz, tüm bu önlemleri devletin çıkarlarıyla yerel yönetimlerin çıkarları arasında, toplumsal çıkarlarla kişisel çıkarlar arasında bir uyumluluk sağlanması olgusuyla bağlıyoruz. Bu, tüm halkın çıkarlarını yansıtan ve ekonomik alana ilişkin istemleri içeren tek merkezi planlarda dikkate alınmakta ve uyumlaştırılmaktadır.

Bu yeniliğin gerçekleştirilmesi, bunun yaşamda uygulanması elbette, sadece genelgelerle, yönetmeliklerle, örgütsel yöntem alanındaki buluşlarla olanaklı değildir. Burada temel rolü insanların toplumsal ve emek aktifliği, onların tutumu oynayacaktır. Biz, Cumhuriyetimizin emekçilerinden büyük çabalar, tutuculuğa ve nemelazımcılığa karşı çetin bir savaşım vermesini bekliyoruz. Bilim ve teknik kazanımların pratikte uygulama işlerinin hızlandırılması ancak böyle gerçekleştirilebilir. Burada işçi sınıfına, gelişmiş sosyalist toplum kuruculuğunun yönetici gücüne öncülük rolü düşmektedir. ÇSSC'nin halk ekonomisinde çalışan her bin kişiden 62'si yüksek, 260'ı da orta öğrenimli uzmanlardır. Bilimsel ve teknik ilerleme süreci içinde emeğin kültür ve teknik düzeyi sürekli yükselmektedir ve burada kafa emeği çok daha büyük rol oynamakta, işçilerin eğitim, bilgi ve kalifiye düzeyi artmaktadır. En ileri çalışma yöntemlerinin taşıyıcısı olarak işçi sınıfının girişimciliği şimdi çok daha açık biçimde kendini göstermektedir. Aydınlar da ancak işçi sınıfıyla sıkı bir bağlaşıklık içinde, bilimsel-teknik devrimin gelişmesiyle birlikte, önemi daha da artan kendi toplumsal görevini geniş ölçülerde gerçekleştirebilir.

Sosyalist topluluk üyesi öteki ülkelerde olduğu gibi Çekoslovakya'da da parti ve devlet, sosyalist demokrasinin olanaklarını, yurttaşların genel olarak ekonominin, özel olarak da bilimsel-teknik ilerlemenin yönetimine katılım biçimlerini sürekli yenileme ve zenginleştirme yönünde kullanmaya büyük özen göstermektedir. Bunlar arasında en etkin olanları sosyalist emek kolektifleri, komple yenilikçiler ekipleri ve bir bütün olarak icatçılar ve yenilikçiler hareketidir. Şunu da vurgulamak gerek ki, bütün bunlar bilimsel-teknik kadrolarla işçiler arasında yaratıcı işbirliğinin güçlenmesine katkıda bulunmakta, tutuculuğun, çalışma ve düşünmeye ilişkin kimi eski yöntemlerin aşılmasına yardım etmektedir.

Emekçilerimiz rasyonalizasyon ve icatçılık çalışmalarına aktif katılmaktadır, çünkü onlar çok iyi bilmektedir ki, üretimin yetkinleştirilmesi, onları işyerlerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya getirmiyor, tersine yaşam

düzeylerinin yükselmesi için önemli bir koşul oluşturuyor. 1982 yılı içinde yenilikçilerin önerilerinin sayısının, 1970 yılındakilere göre, üç kattan fazla olması elbette bir rastlantı değildir. Bunların yıllık ekonomik yararı 8 milyar 180 milyon kron değerinde olmuştur. Bu miktara, yeni buluşların uygulanması sonucu elde edilen 2 milyar 20 milyon kronu da eklemek gerekiyor.

Plenumun ele aldığı güncel ödevlerin çözümünde Devrimci Sendikal Hareket'in rolü çok büyük olmuştur. ÇKP'nin 16. Kongresi'nin vurguladığı gibi, sendikalar, sosyalist yarışmaları, yoldaşça yardımlaşmaları örgütleyerek, saptanan planların yerine getirilmesinde sorumluluk duygusunu daha da yükselterek emekçi kolektiflerinde yaratıcılık ortamı oluşturmak için çaba harcamalıdır. Bütün bunlar, yüksek bir disiplini, her türlü düzensizliğe, vurdumduymazlığa, ilgisizliğe karşı, bürokratinin her belirtisine, emeğin karşılığının verilmesinde dengeleme eğilimine karşı savaşımı gerektirmekte, ayrıca çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi için ardıcıl çabalar gerektirmektedir.

Parti, gençliğin bilim ve tekniğin gelişmesine, yeniliklerin pratik alanda uygulanması çalışmalarına en geniş ölçüde katılımını her bakımdan desteklemektedir. Gençliğin ortak davaya katkısı giderek daha kapsamlı ve ağırlıklı olmaktadır. Genç işçiler, teknikerler, konstrüktör ve bilim adamları ilerleme için, basma kalıpcılığa ve tutuculuğa karşı savaşanların en ön sıralarında yer almaktadırlar. Çekoslovakya Sosyalist Gençlik Birliği'nin girişimi ve desteğiyle oluşan ve gelişen ZENIT⁽¹⁾ adındaki gençlik hareketi önemli bir ekonomik etkinlik göstermektedir. Örneğin bu hareketin örgütlediği son bilimsel yaratıcılık sergisinde 2 bin çeşitli proje ve çalışma, küçük araç ve gereçlerden tutun da en yüksek dünya standartlarına uygun yeni tezgah ve donatım örnekleri sergilenmiştir.

50 binden fazla aydın, ilerici işçi, kooperatifçi köylü, icadçı ve yenilikçi çatısı altında örgütleyen Çekoslovakya Bilim ve Teknik Derneği, bilimsel-teknik ve yönetim kadrolarının aktifliğini yükseltmek için elinden geleni yapmaktadır. Biz bu kuruluşumuzun, 1980'de kurulan Sosyalist Ülkeler Bilimsel-Teknik Dernekleri Federasyonu'nun çalışmalarına daha aktif ve daha verimli bir biçimde katılmasını istiyoruz.

Ekonomimizin çokyönlü gelişmesinin sağlanmasında değişik sınıfların, sosyal grupların, toplumsal örgüt ve kuruluşların oynadığı rol çok çeşitlidir. Bu amaca ulaşmak için onların birleşmesini sağlayan çözümleyici koşul ise, Çekoslovakya Komünist Partisi'nin yönetici ve birleştirici eylemleridir. Partinin politik-örgütsel çalışmalarına ilişkin istemler artmaktadır, onun stratejik ve taktik görevleri doğru formüle etmesi, ana halkaları belir-

(1) ZENIT hareketi 1970 yılında oluşmuştur. Çekoslovakya gençliğinin bilimsel-teknik ilerlemeye katılımının ana biçimlerinden biridir. Her yıl gençlerin buluşlarıyla ilgili sergiler düzenlemektedir.

lemesi, daha verimli çalışma taktikleri ve biçimleri bulması, kadroları isabetli seçmesi, yetiştirmesi ve yerleştirmesi, alınan kararların yerine getirilmesini denetlemesi gerekmektedir.

Bilimsel-teknik gelişmeye ilişkin kapsamlı programın yerine getirilmesi büyük ölçüde komünistlerin kararlı tutumu ve enerjisine, politikamızın stratejik hatının başarıyla gerçekleştirilmesi için yığınları seferber etme yeteneklerine bağlıdır. Bildiriler değil, komünistlerin gerçekleştirdiği somut işler, onların öncülük rolünü belirlemektedir. Nerede parti örgütleri güçlerini bilimsel-teknik ilerlemenin desteklenmesi yönünde yoğunlaştırıyorlarsa, orada iyi sonuçlar çok daha çabuk elde edilmektedir. Bu olgu, örneğin, tüm ülke çapında yakıt ve enerji tasarrufu ve bu kaynakların rasyonel kullanımı konusunda gerçekleştirilen bir halk denetimi sırasında açıkça görülmüştür ve hiç te az olmayan yedek olanak ve kaynaklar ortaya çıkarılmıştır.

Ancak ülkemizde, ekonomiyi yönetenler arasında hâlâ, ekstansif gelişme dönemine özgü eski yöntemlere sarılan yöneticilere rastlanmaktadır. Bunlardan kimileri ilerici kararları sözle desteklemekte, ama bunların somutta gerçekleştirilmesine gelince, çok az şey yapmaktadırlar. Bu tür ikilemi, pratikte oportünizmden başka adlandırmak olanaksızdır. Parti organları yönetici kadrolardan daha büyük bir sorumluluk talep edecek, onlarda aktifliği geliştirmek, onların sorumluluk duygularıyla eğitilmesini sağlayacak önlemleri mutlaka alacaktır.

Politik-eğitim çalışmalarında ekonomik gelişme, bilimsel-teknik ilerleme sorunlarına daha ağırlıklı bir yer verilecektir, çünkü çalışmanın niteliğini daha yüksek bir düzeye çıkarmak gerekmektedir. Proje-etüd, konstrüktör ve bilim kurumlarının çalışmalarının değerlendirilmesi ve bunlar üzerindeki denetimin yetkinleştirilmesinin önemi bizim için açıktır. Bilimsel araştırmacının, bilim ve tekniğin gelişmesinde en yüksek başarıların elde edilmesinin her bilim adamı, her mühendis, tekniker ve her işçi için bir onur sorunu olması için toplumsal ortamın yaratılması parti organlarına, tüm komünistlere çok bağlıdır.

Halk ekonomisinin entansifikasyonunu gerçekleştirmek için yeteri kadar iç kaynaklara sahip olmakla birlikte biz, Sovyetler Birliği ile, EYK üyesi öteki ülkelerle kardeşçe işbirliğine büyük umutlar bağlamaktayız. Önümüzdeki sorunların çözümü konusunda kardeş parti ve devletlerin görüş birliği içinde olmaları ve kardeşçe yardımlaşma göstermeleri bir bütün olarak hem topluluğumuzun, hem de onu oluşturan her ülkenin gücünün kat kat artmasına katkıda bulunacaktır.

Biz, uzun dönemli uluslararası programların gerçekleştirilmesine katılmayı düşünüyoruz ve ulusal programlarımızı buna göre ayarlayıp uyumlaştırıyoruz. Üretimde uzmanlaşmanın ve kooperasyonun derinleştirilmesi

ve bu temel üzerinde de emek verimliliğinin ve kesintisiz mal üretiminin artırılması ödevleri önümüzde duruyor.

80'li yıllar, şüphesiz, bilimsel-teknik işbirliğinin yoğunlaştırılması, ekonominin kilit dallarında yatırımların uyumlaştırılması dönemi olacaktır. EYK üyesi ülkelerin bilimsel-teknik gelişmesine ilişkin 15–20 yıllık dönemi kapsayan komple programın hazırlanması ileriye doğru atılmış önemli bir adım olacaktır.

Yaşamın, tüm keskinliğiyle öne koyduğu ödevler bunlardır. Elbette biz, ayrıcalık gözetmeyen, karşılıklı yarar ilkelerine bağlı kalan tüm devlet ve firmalarla eşit haklılık temelinde ekonomik ve bilimsel-teknik ilişkilerin, eskiden olduğu gibi ileride de geliştirilmesinden yanayız. Bununla birlikte biz, bilim ve tekniği her şeyden önce sömürü, askersel üstünlük ve egemenlik aracı olarak gören, kendi saldırgan amaçlarına ulaşmada bir silah olarak kullanmaya kalkışan emperyalizmin gerici güçlerine karşı kararlı bir savaşım yürüteceğiz. Sağduyu sahibi tüm insanlarla birlikte Çekoslovakya emekçileri de, nükleer silah yığınaklarının çoğaltılması planlarını, Avrupa'ya yeni Amerikan füzelerinin yerleştirilmesini kesinlikle protesto etmektedir. Bu yaz Prag'ta toplanan «Barış ve Yaşam İçin Dünya Asamblesi»nde bir grup bilim adamının nükleer savaşın kaçınılmazlıkla insanlığın sonu olacağına, yeryüzünde yaşamın yokolmasına yol açacağına ilişkin derin kaygısını biz tamamiyle paylaşıyoruz.

Eğer bilim ve teknikteki gelişmeler barışçıl amaçlar uğrunda kullanılsaydı dünyamızda uygarlığın ilerlemesi önünde ne büyük olanaklar açılırdı. Komünistler, sosyalist ülkelerin tüm emekçileri işte bunun gerçekleşmesi için çalışıyorlar. Yeni toplumun üstünlüklerini bilimsel-teknik devrimin kazanımlarıyla birleştirerek onlar, sosyal-ekonomik ilerlemenin gelecekte hangi yolla olacağını ve insanlığa neleri vadettiğini somut örnekleriyle göstermektedirler.

G. Husak yoldaş, ÇKP Merkez Komitesi'nin 8. Plenumunda yaptığı kapanış konuşmasında, bilim ve teknik kazanımlardan yararlanmanın sıradan günlük bir ödev değil, tersine, gelişmiş sosyalist toplumun bundan sonraki ilerlemesinin yaşamsal önemdeki bir sorunu olduğunu söylerken asıl bunu vurguluyordu. Uzun dönemli ekonomik ve sosyal gelişmenin çözümleyici faktörü olarak, bilim ve tekniği kullanma ödevinin devrimci çözümü, tüm ilerici güçlerin sosyalizm, demokrasi ve bütün dünyada barış için yürüttüğü ortak savaşıma halkımızın bir katkısı olacaktır.

Latin Amerika aydınları ve kültürel özgünlüğün savunulması

Volodia Teitelboim

*Şili Komünist Partisi Politik Komisyon üyesi**

Daha 1753'te, Jean Le Rond d'Alembert ⁽¹⁾ «*Essai sur la societe des hommes de lettres et des grands*» adlı yapıtında, Mesenlerin (Maecenas) kanatları altındaki manevi eylemleri kültürel yozlaşmanın bir biçimi olarak eleştirmişti. Ama bugün Beyaz Saray'ın peşinde olduğu şey, imparator Augustus'un danışmanı, onunla kültür adamları arasında aracılık yapan Romalı zengin partici Maecenas'ın ihtiraslarını çok aşıyor. Bugün söz konusu olan artık aracılık değil, Horoces'i, Vergils'i ve Propertiuses'i satın alma çabasıdır. ⁽²⁾

Kapitalizmin ortaya çıkardığı büyük şirketler antik çağın Mesenlerinden, ortaçağın asillerinden, kilisenin prenslerinden, Fransa'nın Lui'sinden veya 19. yüzyılın büyük burjuvalarından çok daha büyük olanaklara sahiptirler. Sınıflarının çıkarını dile getiren ve paranın gücünü süslü sözcükler arkasına gizleyen uluslarüstü şirketler, kültüre gösterdikleri kuşku verici ilgiye bunun zenginlerin yaratıcı çalışmaya yaptığı ödeme olduğu, dahileri zenginlikle desteklemek isteminden kaynaklandığı görünümü veriyorlar. Ve rüşvetle satın aldıkları aydınların vicdanını rahatlatmak için onlara, bu sözde sanat koruyuculuğunun kendilerinin parayla bağımlı kılmak anlamına gelmediği güvencesini veriyorlar. Bunun daha çok, ekonomi ile kültür arasında, birbirini çok az tanıyan bu iki dünya arasında verimli bir diyalog önerisi olduğunu belirtiyorlar. «E»lerin üzerine basa basa, onlara sık sık tüm kültürel endüstrinin kendi ellerinde olduğunu hatırlatıyorlar.

Sanat ve edebiyat koruyuculuğunu vergi kaçırmanın bir aracı olarak kullanan kuruluşlar da var (böylelerine Şili örneğinde olduğu gibi kapitalist dünyanın çeperlerinde de rastlanıyor). Oysa «baba», ya da moda olanın hakemi pozundaki emperyalizm, bunu, kültüre eğilimli olduğu için yapmak bir yana, ne hayırseverliğinden, ne de sayısız günahlarını affetmek istediğinden yapıyor. Emperyalizm yalnızca, aydının elini kolunu bağlamak, sosyalizme karaçalmayı, bencil hayırsever görünümünü ve kapitalist sistemi yüceltmeyi ise onun baş görevi yapmak istiyor.

Devrimci görüşlerin yükselmesinden duyulan korku; işte emperyalizmin

⁽¹⁾ Fransız matematikcisi ve filozofu (1717–1783). (Not Red.)

⁽²⁾ Romalı şairler. (Not Red.)

Latin Amerikalı aydınları ulusal «dar görüşlülükten» kurtulmaya, yani ülkelerimizin ulusal özgünlüğünü terketmeye davet eden gerçek hainlik bildirgesini ⁽¹⁾ oluşturma nedeni tam da budur. Eğer gözdelelerinden kimileri, küçümseyerek, satılmış bir şüphecinin kinayeli sözleriyle, «kültürel bağımsızlık için savaşın» ve «yabancı bağımlılığından» kurtuluş aramanın, emperyalizmin nefret duyarak «Üçüncü Dünyanın kendine özgü ilericileri» dediklerinin anlamsız sözlerinden başka bir şey olmadığını açıklarsa, emperyalizm çok mutlu olacaktır.

İlk kez, geçen yüzyılın başlarında Latin Amerika'nın İspanyol hegemonyasından kurtuluşu için savaşanlarca ortaya atılan «kültürel bağımsızlık» görüşü bugün, kendini yalıtılma, kendi kendine yeterlilik anlamına gelmiyor. O, dünya kültürüyle verimli ilişkilere açık bir süreç demektir. Bugün Latin Amerikalı aydınlar sık sık, bir bütün olarak gezegenimizin kültüründen söz ediyorlar. Bu, yerküremizin var olma hakkını savunmayı içerir. Çünkü o, toz-dumana ve radyo-aktif küle dönüşme tehdidi altındadır.

Nükleer bomba bugünkü emperyalist politikanın en yüce tezidir. İnsanlara bu bombayı benimsetmek için beyin yıkamaya çalışılıyor. Kültür endüstrisi, enformasyon üzerinde tekel ve engellemeler, yığınsal iletişim şaşırtma araçları, uluslarüstü film endüstri tekelleri, televizyon, video, doğrudan yayın uyduları, kısacası beş kıtanın önemli bölümlerindeki nüfusun boş saatlarını doldurmak ve kontrol etmek üzere düzenlenmiş seyirlik kültür bu amaca varmak için kullanılıyor. Tüm bu öğelerin emperyalizmin kültürel planını oluşturduğu söylenebilir. Amaç halkın yönelimini belirlemek, yeniden ideoloji üretmek ve bilinçaltı da içinde olmak üzere insanın kavrayışını etkilemektir. Emperyalizmin «kültürologları» yozluğu ve kayıtsızlığı yığınsal ve bilinçli olarak yaygınlaştırmanın eski ustalarıdır. Fransız Kültür Bakanı Jack Lang günümüzde kültürel ve artistik eylemin tümüyle uluslarüstü tekellerin mali kontrolü altında olduğunu kabul ediyor.

Haziran 1982'de, Meksiko City'de yer alan bir UNESCO konferansı «mali ve kültürel emperyalizm»e karşı savaşım çağrısı yaptı. Emperyalizm, yalnız yabancı topraklara el koymuyor, sosyal bilinci, diğer ulusların düşünme alışkanlıklarını biçimlendiriyor.

Dünyanın kapitalist egemenlik altındaki tüm bölgelerinde halkın düşüncesi sürekli olarak biçimlendirilmektedir. Bu dev kâr imparatorluğunda Latin Amerika'nın payına düşen nedir? Emperyalizmin sürekli uydusu olmaya ve onun ideolojik yıkımına uğramaya mahkûm mudur? Emperyalizme karşı direniş yükseliyor. Bu, kıtamızda düşmana karşı gerçek bir direniş için, özellikle de kültürel cephede tüm güçlerin harekete geçtiği bir dönemdir. Pek çok aydın burada önemli rol oynuyorlar.

⁽¹⁾ Bak: Valodia Teitelboim, «Santa Fe Sahtekârları», «Barış ve Sosyalizm Sorunları», Sayı 1, 1982.

LATİN AMERİKALI OLMANIN ÜZERİNDE NEDEN DURUYORUZ?

İspanya'nın ve Portekiz'in Amerika'daki sömürgelerindeki aydınlar çokça din adamları ve monarşinin memurlarıydı. 19. yüzyıl boyunca tipik aydın, aynı zamanda bürokrat ve politikacı olan bir öğretmen, avukat, yazar veya sanatçıydı. Ama, 1898'den buyana, yani Dreyfus (') duruşmasına bağlı olarak *aydın* sözcüğü tüm dünyada ilk kez yankılandığından beri, öylesine çok şey değişti ki! Dreyfus'u savunmak üzere bir «Aydınlar Manifestosu» yayınlandı; onu imzalayan kültür adamları içinde Emile Zola ve Marcel Proust ta yer alıyordu.

Bugün artık bu sözcük yaygınlaştı, yalnız toplumda aydınların sayısı, rolü ve etkinliği arttığı için değil. Sayısız teknolojik ve bilimsel uzmanlık alanları gibi çağdaş topluma özgü yeni ve farklı «serbest meslekler» ortaya çıktı.

Üçüncü Dünya bugün artık egzotiklik ve köylü kültüründen daha başka bir şeydir. Orada da artık entellektüel emek için de savaşım veriliyor. Alfabetizlikten bilgi düzeyine, bilginin saygın yerini alacağı bir topluma yükselişi hızlandırmanın yansımaları var.

İşbölümü sonucu, Latin Amerika'da entellektüel mesleklerden olanların oranı artıyor ve bunların çoğu iş bulamıyor. Onlar kelimenin gerçek anlamında bir sınıf olmayan, sınırları her zaman kesin çizilemeyen, ama sosyal kaldıraç gücü olduğu apaçık bir kesim oluşturuyorlar. Yığınsal çalışma alanları olan öğretmen, doktor, avukat, mühendis, mimar, din adamı, gazeteci veya politikacı gibi (günümüze uyarlanmış) geleneksel mesleklere ek olarak sanayi ile üretimin ve üçüncü sektörlerin örgütlenmesi ve kontroluyla ilişkili yeni bilimsel ve teknolojik gruplar ve kategoriler ortaya çıktı. Bunlar reklamcılar, psikologlar, sosyologlar, araştırmacılar, dizayn yapanları, bilgi-işlemcileri içeriyor. Teknik adamların, bilgi-sayarların ve elektronik devrimin güçlü etkisine yanıt vermelerini gerektiren bir dönemde bu doğaldır. Uzmanlaşma, içinde bulunduğumuz politik, sosyal, ekonomik olduğu kadar bilimsel ve teknik devrim döneminde, insanın atomun sırlarını, en küçük parçacıklarını keşfettiği, uzaya çıktığı bu karmaşık dünyada kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Latin Amerika'da aydınlar, gelişmiş endüstri ülkelerine oranla daha azsa da, sayıları önemli ölçüde arttı ve artmaya devam ediyor. Aynı biçimde toplumun «aydın» kesiminin gelecek başarılarını sağlayacak olan öğrencilerin sayısı da artıyor.

Her gün daha çok aydın, proletarya ve bir bütün olarak halkla devrimci süreçte birleşiyor; çoğu Marksist yöneliş alıyor. Lenin'in iki kültür

(') Alfred Dreyfus, bir Fransız subayı, Almanya için casusluk yapmak gibi Fransız gerici askersel çevrelerinin işine gelen bir sav ile yargılandı. (Not Red.)

teorisi onlara yol gösteriyor. Onlar, tüm bilgilerin manevi mirasçısı olan halkın, ölmüş, hırpalanmış veya gerici olan herşeyi reddettiğini, ama geçmiş dönemlerin kültüründe ilerici, yaşayan ve verimli ne varsa bunları eleştirel olarak özümsemediğini ve kendi malı yaptığını kavırıyorlar. Lenin pek çok kez şunu vurgulamıştır: «Marksizm burjuva döneminin en değerli kazanımlarını reddetmek bir yana, tam tersine insan düşünce ve kültürünün 2.000 yıldan uzun gelişmesi sırasında değerli olan her şeyi özümsemediği ve yeniden biçimlendirdiği için devrimci proletaryanın ideolojisi olma tarihsel anlamını kazanmıştır.»⁽³⁾

Devrimci hareket, boydan boya Latin Amerika'da ve onun her bir ülkesinde, geçmişin kültürünün en yaratıcı, önemli ve ilerici öğelerinin özümsemesine diyalektik bir yaklaşım göstermeye çalışıyor. Haklı olarak, tarihi yapan büyüklerin en yüce ve en onurlu düşüncelerine sahip çıkıyor.

Şili Komünist Partisi'ne aynı zamanda, Recabarren'in ve Neruda'nın⁽⁴⁾ partisi denmesi anlamlıdır. Bu isimler, partide işçi sınıfının ve aydınların en iyi geleneklerinin kaynaşmasını sembolize ediyor. Biz şu sınanmış gerçeği hiç unutmuyoruz, savaşımızı birbirinden ayrılmaz üç cephede veriyor: Politik, ekonomik ve kültürel.

Kuşkusuz, «büyük para»nın çekiciliğine kapılan, Latin Amerika'nın düşmanlarına teslim olan aydınların sayısı da az değildir. Daha iyi bir toplumun kurulabileceğine inanmadıkları için savaşımın dışında kalanlar da var. Dünyanın her yerinde olduğu gibi bizim kıtamızda da, kendi dar kişisel çıkarları içinde boğulmuş, kendilerine seçkin gözüyle bakıp, «sıradan adam»ı ve «halk yığını»nı küçük gören aydınlar da var. Ne ki, tarihi yapan onlar değildir, ya da insan aklının en büyük başarılarını onlara borçlu değiliz.

Günümüzde çıkan tartışma götürür çeşitli yayınların kimileri Batı Avrupalı ve Latin Amerikalı aydınlar arasında görüş alışverişine yer veriyor. Birinci grup içinde, burjuva ideolojisinin krizi üzerine spekülasyon yapan, şüphecilik içine düşen (bu genel olarak kapitalist düzenin kabul edilmesi anlamına gelir) çok sayıda kişi var. Öte yandan, en seçkin Latin Amerikalı aydınlar tam tersine kendi halklarına ve uluslarına karşı tarihsel sorumluluklarının bilincinde olduklarını ortaya koyuyorlar; toplumsal görevlerinden yan çizen, kaçaklık rolünü reddediyorlar. En yetenekli aydınlarımızın, özellikle sanat ve edebiyat alanındakilerin çoğu sosyalizm ve devrim görüşlerini paylaşıyorlar.

Bu, Eylül 1981'de Havana'da yer alan, Latin Amerika'nın egemenliği için aydınların biraraya geldiği toplantıda kanıtlandı. Katılanlar arasında çok sayıda sürgün vardı. Hepimizin bildiği trajik nedenlerle Victor Jara

(3) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 31, s. 317.

(4) Luis Emilio Recabarren, Şili Komünist Partisi'nin işçi kökenli kurucusu; Pablo Neruda, Şilili tanınmış komünist ozan. (Not Red.)

(7), Haroldo Conti (8) ve savaşında düşen pek çokları da katılmadı. Çünkü Latin Amerika'da aydınlar da işçiler gibi öldürülürler; bu açıdan onların hiç bir ayrıcalığı yoktur.

Yeni dünyanın bu aydın evlatları ve kültür taşıyıcıları, Havana'ya yalnızca mesleki sorunlarını tartışmaya gelmemişlerdi. Oraya aynı zamanda yığınların yaşamsal çıkarlarını ele almak, bunlarla ilgili tutum almak, Küba'yı Nikaragua'yı, Grenada'yı, El Salvador'lu yurtseverleri ve Latin Amerika'nın tüm halklarını, onların bağımsızlığını ve elbette onların kültürünü savunmak için safları sıklaştırmak için gitmişlerdi. Oybirliği ile, Reagan'ın Latin Amerika'daki toplumsal çatışmaların «yabancı kaynaklı» olduğu yolunu reddettiler. ABD Başkanı bununla, kıtanın egemen uluslardan değil, global satranç tahtasında bir yabancı kötü niyetli oyuncunun oynadığı piyonlardan oluştuğunu ima ediyordu. Elbette Reagan, bölgemizin sorunlarının, onun baskı, sömür, emperyalist talan, gibi ABD yönetiminin başının şahsında doğrudan ve utanmazca temsil edilen bir sistemin yol açtığı dramlarla dolu tarihinden ayrılamayan derin kökleri olduğunu itiraf edemezdi.

Sosyalizm hayaleti, onu nükleer bomba ile yoketmek isteyenler için korkulu bir düşür. Ama, Orta ve Güney Amerika'nın halkları ve sayısız aydını üzerinde sosyalizmin dev bir etkisi vardır. Çünkü o, insanlığın kurtuluşu yolunu açıyor, batı yarı küresinde ilk kez utkan Küba Devrimi'nin tuttuğu yolu açıyor.

Kendi deneyiminden yola çıkan, partili olmayan bir Arjantinli yazar şöyle diyor: «Sosyalizm, yalnız bir azınlığı değil, tüm insanlığı daha yüksek bir ahlaksal, estetik ve maddi gelişmeye yöneltme ülküsünü benimsiyor. ... Benim yapıtlarımda da yansıyan değişimi sağlayan, Küba Devrimi'yle tanışmamdır. O benim, tümüyle ebedi olgularla, estetik olgularla ilgilenen bir yazar olsam bile çok temel, çok basit ve çok güçlü bir şeyden uzak duramayacağımı kavramamı sağladı: Latin Amerikalı olmak.» (9)

Latin Amerikalı olmak, ortak bir payda gibi, halklarımızın ve onun aydın çevrelerinin daha davaya bağlı kesiminin kaygılarını, düşüncelerini ve yaşamının ta kendisini büyük ölçüde koşullayan kilit sorundur.

Şöyle bir soru sorulabilir: Bizi böylesine güçlü bir özgünlük özlemine iten nedir? Bu, öyle bir özlem ki, sabırsız bir eleştirici onu metafizik soyutlukta bulabilir. Neden, biz Latin Amerikalıyız diye sürekli vurgulamalıyız?

(7) Şilili ünlü şarkıcı ve kompozitör, 1973 faşist darbesi sırasında vahşice öldürüldü. (Not Red.)

(8) Arjantinli seçkin yazar, 1976'da kaçırıldı ve «kayıp» olduğu açıklandı. (Not Red.)

(9) «Julio Cortazar y los problemas del Socialismo» Uno mas uno. 3 Mart 1983.

Bu, bir Kübalı, Salvadorlu, Şilili, Nikaragualı veya Paraguaylı için, tıpkı Rio Grande'nin güneyinde doğan herkes gibi, Latin Amerika'da doğmuş oldukları olgusu nedeniyle zaten kendiliğinen bilinen bir gerçek değil mi? Bunun basit ve apaçık ortada olan bir yanıtı yoktur. Başka bir durumda gereksiz görünebilecek formülasyonlar ve açıklamalar gerekir.

ABD BAYRAĞINA YENİ YILDIZLAR ÇİZME MERAKI

Bir örnekle başlayalım: Porta Riko coğrafi, etnik ve tarihsel açıdan Latin Amerika'nın bir parçasıdır. Ama ona ABD tarafından el konulmuştur.

Daha yakınlarında, ABD Sentörü Goldwater Küba'yı ABD bayrağındaki 51. yıldız yapma çağrısında bulundu. Eğer pek çok seçkin Latin Amerikalı aydın, tıpkı kıtanın tüm halkları gibi Latin Amerikalı kalma ivedi gereksinimini vurguluyorlarsa, bunu, bu özgünlükleri tehlikede olduğu için yapıyorlar. Çünkü, füzeler de içinde son model silahlarla dışından tırnağına donanmış çok güçlü ve saldırgan güçler vardır ve Latin Amerika'nın egemenliğini, halklarının ulusal özgünlüğünü gözardı ederek, bağımsızlığına son vermek ve ABD'nin uzantısı yapmak niyetindedir.

Eğer Başkan Reagan'ın 27 Nisan 1983'te ABD Kongresinde söylediği sözler yaşama geçecek olsa, önce Orta Amerika, sonra bir bütün olarak Latin Amerika, bağımsızlığın kırıntısını bile yitirmiş olurdu. ABD yönetiminin başı öyle gerekçeler, ya da çözülebilecek gerekçeler öne sürdü ki, eğer bunlar uluslararası ilişkilerin standardı olarak uygulanacak olsa yalnız kıtamızdaki değil, tüm gezegenimizdeki ülkelerin çoğunluğunun egemenliğine son verilmiş olur. Onun savundukları tüyler ürperticidir. O, şöyle dedi: «Güneyimizdeki komşularımızı gözden kaçırmayı kaldıramayız. El Salvador, Teksas, Teksas'ın Massachussetts'e yakın olduğundan daha yakındır. Nikaragua, Miami'ye, Sant Antonio'ya, San Diego'ya ve Tucson'a, bu kentlerin Washington'a olduğundan daha yakındır ... Ama haritadaki yakınlık, Karayiplere sınır olan Orta Amerika'nın, bizim dış dünya ile yaşam bağlarımız üzerindeki stratejik önemini açıklamanın ilk adımı bile olmaz. Dış ticaretimizin ve petrolün üçte ikisi Panama Kanalı'ndan ve Karayiplerden geçiyor. Bir Avrupa krizinde NATO'ya sağlayacaklarımızın en az yarısı bu alandan geçerek, deniz yoluyla gidecek.»⁽¹⁰⁾

Bu görüşler akıldışıdır. Ne ki akıl dışılık olağanüstü tehlikelidir. Bu tür akıl yürütme çizgisinin benimsenmesinin insanlık için sonuçlarını öngörmek hiç zor değildir. Ulusların egemenliğine saygıdan ve aralarında barıştan geriye hiç bir şey kalmayacaktır.

Böylesi ölçsüz çarpıklıkta düşüncelerin ışığında «büyük» Grenada arasında bir sivil hava alanının yapımı bile, «küçük ve savunmasız» ABD'-

(10) Discurso de Reagan ante el congreso de EE. UU. «Granma», 28 Nisan 1983.

ce yaşamsal tehlike yaratıcı görüldü. ABD Başkanı Grenada'yı işgal etmiş bulunuyor ve eski Somoza çetelerini kullanarak Honduras üstünden Nikaragua'ya karşı savaş veriyor. Onun Orta Amerika nedeniyle tüm Amerika kıtasının güvenliğini tehlikeli olduğu yolundaki uydurmaları ve El Salvador, Grenada, Nikaragua ve Küba halkları ezilmezse «bizim bağışıklıklarımız yıkılacak, ülkemizin güvenliği tehlikeye girecek»⁽¹¹⁾ sözleri, ABD'nin tüm kıta üzerindeki hegemonyasını nerelere kadar ve hangi utanmazca yollarla genişletmek istediğini ortaya koyuyor. Reagan halklara boyun eğdirtme çağrısını ikiyüzlülükle «tanrı sizi mutlu kılsın» mırıltılarıyla noktalarken, ABD'deki Katolik kilisesi Beyaz Saray'ın nükleer politikasına karşı çıkıyor. Ve bu ülkede yeni Vietnam'lara, üçüncü bir dünya savaşına ve Latin Amerika'da saldırganlık politikasına karşı hareket geliyor.

Moncada kuşatmasının 30. yıldönümünü dolayısıyla yaptığı konuşmada Fidel Castro, koşulların ağırlığını ve halkların saldırganlığa karşı direnme kararlılığını açık olarak ortaya koydu. Ve şöyle dedi: «Nikaragua ve Orta Amerika ciddi tehdit altındadır. ABD kavgaya susamıştır, filolarını, birliklerini diğer Latin Amerika halklarının üzerine tehdit ederek sürüyor. ABD'nin gönlünde yeni bir Vietnam mı yatıyor? Dileriz ki bu hiç bir zaman olmasın! Bundan kaçınmak için henüz geç değildir. Amerika halkları ve dünya böylesi bir suç karşısında sessiz kalmayacaktır.»⁽¹²⁾

Eylül 1982'de Mexico City'de yer alan egemenlik için Latin Amerikalılar arası diyalogun ana konusu buydu. Diyaloga, Kuzey, Orta, Güney Amerika'dan ve Karayiplerden 300'den çok aydın katıldı.

Gün, halkın vicdanını harekete geçirme günüdür. Mayıs 1983'de, Küba'lı, Grenada'lı, Surinam'lı, El Salvador'lu, Guatemala'lı ve Porto Riko'lu aydınlar Latin Amerika'lı ve Karayipli meslektaşlarına ABD'nin geleneksel saldırgan politikasını teşhir eden bir çağrı yayınladılar. Çarıda, daha geçen yüzyılın sonlarında, yerküresinin bu yarısında ilk emperyalist savaşlardan birisinin başladığı, bu savaşın sonucunda Küba'nın 60 yıl süren yeni-sömürgeci bağımlılık içine düşerken Porto Riko'nun sömürge yapıldığı belirtiliyor. Bu olay 1898'de, yani Rusya'daki Ekim Devrimi'nden (1917) 19 yıl önce yer aldı. Öyleyse en ölçsüz yalancılar bile Latin Amerika'da o zaman yer alan gelişmelerin de «Batı» ile «Doğu» arasındaki kavgaya bağlı olaylar olduğunu savunamaz.

Gerçeği bulmak adına, ki bunsuz herhangi bir manevi eylem olanaksızdır, bu çağrışı kaleme alanlar, Latin Amerika'ya layık tüm aydınları gerçeğin gizlenmesine veya sinsice çarpıtılmasına karşı, kamuoyunun görüşleriyle oynanmasına, bir başka deyişle emperyalizmin hergün kullandığı böylesi yöntemlere karşı savaşıma çağırdılar. Onları, uluslarüstü tekelcerce diğer zenginlikleriyle birlikte el konulmuş olan söz haklarını yeni-

(11) Agy.

(12) «Discurso de Fidel Castro», «Granma», 28 Haziran 1983.

den kazanmaya ve bu sözü halklarımızın gerçeğini savunmak için kullanmaya çağırdılar. İşte, Latin Amerika'nın yaratıcı aydınlarının belgisi budur. Bu, dünyayı yıkıma götürecek bir çatışmayı önlemeye yardım etmenin bir diğer yoludur.

Biz Latin Amerikalıların ortaklaşa çabasını gerektiren, yalnız kökenlerimizin, sorunlarımızın ve gereksinimlerimizin aynı olması değildir, aynı zamanda bir ve aynı düşmandan kaynaklanan hepimize yönelik tehdit vardır. Meksikalı romancı Carlos Fuentes haklı olarak, ya Latin Amerika bir bütün olarak kendini kurtaracak, ya da hiç kimse kendini kurtarmayacaktır, değerlendirmesini yapıyor. Patagonya'dan ABD-Meksika sınırına kadar, diye ekliyor, hepimizin sorunları aynıdır. Bu Latin Amerika sınırı, Üçüncü Dünyanın bir Batı ülkesiyle sahip olduğu tek sınırdır, diye vurguluyor.

Kültür aynı zamanda kendi tarihsel özgünlüğünün bilincine varmak demektir. Latin Amerika kültürü kuşkusuz bir gecede oluşmadı. Onun köken ağacının, özellikle Meksika'da, Orta Amerika'da ve Peru'da Kolomb öncesi döneme uzanan derin ve sayısız kökleri vardır. Kendi varlık koşulları dışında varlığını sürdüremeyen tüm canlılar gibi, bizim kültürümüz, toplumun, kıtanın geriliğinin, onun acılı gerçeklerinin olduğu kadar düşlerinin, adalet, barış ve ilerleme ülkülerinin de izlerini taşıyor. Bunlar 19. yüzyıl boyunca kültüre yansdı. Ne varki ancak 20. yüzyılda, özellikle onun ikinci yarısında bir sıçrama görüldü. Kültürel süreç olgunluk kazandı, aynı konular üzerindeki çalışmalar artistik yaratıcılık düzeyine yükseldi ve tüm dünyanın ilgisini çekti. Bu, bizim Latin Amerikan özgünlüğümüzü gizlemek ya da özgüllüklerimizi, kaygılarımızı, sorunlarımızı ve dramlarımızı gözardı etmek pahasına başarılmadı. Latin Amerika kültürü dünya çapında tanındıysa bunun nedeni, sanatçıların büyük bir güç ve derinlikle kendilerini çevreleyen gerçekleri dile getirmeleri, kimi zaman efsanelerden de yararlanarak tüm kıtanın gerçeğini, onun doğasının dinamizmini ve muhteşemliğini, ama herşeyden önce de tarihindeki dramları ve ona dışardan taşınan talihsizlikleri sergilemeleridir.

Bu, çoğu kültür tarihçisinin bizim sanatımızın ve yazınının belirgin ve doğrudan sosyal ve politik vurgu yapan bir rol oynadığı sonucuna varmalarına yol açıyor. Sanat ve yazın ulusal bilincin oluşmasına katkıda bulunuyor, aynı zamanda halkın özgünlüğünü koruyan zırh oluyor.

Marksizm, Latin Amerikalıların kendi özgünlüklerini kavramalarında belirleyici bir rol oynadı. Bu, Marks ve Lenin'in adlarının Küba ve Nikaragua devrimlerinde, Marti ⁽¹³⁾ ve Sandino'nun ⁽¹⁴⁾ adlarıyla bağlı olması

⁽¹³⁾ Jose Marti (1853–1895), Küba'nın ulusal kahramanı, İspanyol zulmüne karşı kurtuluş savaşını ateşledi ve katıldı. (Not Red.)

⁽¹⁴⁾ Augusto Cesar Sandino (1895–1934) ABD işgal kuvvetlerine karşı Nikaragua'nın ulusal kurtuluş savaşımının başını çekti. (Not Red.)

olgusunda yansıyor. Aydınların yaşamlarını ve savaşımalarını devrimle birleştiren, proletarya ile dava birliği kuran her ülkede Marksizm, yetkin kültür adamlarının yapıtlarına temel oluyor ve onlarda ifadesini buluyor.

Şunu vurgulamak gerekiyor: Antiemperyalizm bizim ortak paydamızdır ve geniş platformumuzdur. Komünist, sosyalist, diğer devrimci ve sol-kanat güçler, yurtseverler, ateistler, dindarlar gibi çeşitli sınıfları, felsefeleri, ideolojileri kapsayan geniş bir yelpaze oluşturan ama tümü Latin Amerika'nın ABD'nin değil Latin Amerikalıların olması gerektiği ve dünyanın egemen bir parçası olması gibi tek bir görüş çevresinde birleşenler bu platformdan hareket ediyorlar.

DEVİRİM KÜLTÜREL GELİŞMEDİR

Küba Devrimi'nin etkisinden sonra antiemperyalizm bağrağı altında birleşen Latin Amerikalıların sayısı birkaç kat arttı. En büyük artış devrimci aydınların sayısında oldu.

Emperyalizmin saldırı ve tehditlerini artırdığı koşullarda aydınların çoğu temsilcileri için Ulus fikri ile Devrim fikri birbirinden kopmaz bir birlik oluşturmaktadır. Devrim her zaman kültürün belirişi, gelişmesidir. Latin Amerika da bu bakımdan bir istisna değildir ve olamaz da. Nikaragua Ulusal Yeniden Doğuş Hükümeti Yönetim Konseyi üyesi yazar Sergio Ramirez şöyle diyor: «Devrim, tarihimizin en önemli kültürel etmeni oldu. Ve bu, sadece halkın kendi en iyi geleneklerine dayanarak ve utkuya ulaşmak için güçleri seferber etme ve örgütlenme yönünde çağdaş olanaklardan yararlanarak, kendi hayal gücü ve yaratıcılık yetisiyle yeni yaşamın çok çeşitli alanlarda temellerini kurduğu, yeni askeri hareket biçimleri ve savaşım yöntemleri bulduğu için değil, aynı zamanda Nikaragua ozanlarının, müzisyenlerinin, sanatçılarının, ressamlarının siperlerde yerlerini aldığı ve düşmanın kalelerine karşı hücumla geçtiği için böyledir.»⁽¹⁵⁾

Bunlardan birçokları savaşta şehit düştü. Geri kalanlar şehit düşenlerle birlikte kalkın kollektif duygusunun yeniden doğmasına yardım ettiler. Ozan Ernesto Cardenal'ın kültür bakanı, yazar Tomas Borge'nin de içişleri bakanı olması bir rastlantı değildir. Nikaragua devrimcileri için bunda şaşılacak bir şey yoktur. Yöneticiler ve halk, kökenleri hem şiire hem de politikaya kadar uzanan Dario⁽¹⁶⁾ ve Sandino'nun devamcıları olduklarını kıvançla belirtiyorlar.

Nikaragualıların ulusal geleneklerine neden bu kadar bağlı olduklarını,

⁽¹⁵⁾ «Granma», 23 Ocak 1982.

⁽¹⁶⁾ Ruben Dario (1867–1916) – Nikaragua'nın emperyalizme karşı savaşım vermiş tanınmış bir ozanıdır. (Not Red.)

emperyalizmin onların ülkesine ve devrime karşı saldırısı karşısında neden her zaman doğrudan Dario ve Sandino'nun adıyla bağlı kültürel, antiemperyalist mirası anımsadıklarını izah etmeye gerek var mı? Sanatçıların, ressamların devrimci eylem ve kültür alanlarında yaratıcılıklarının içeriği ulusal, antiemperyalist ve halkçı nitelik taşımaktadır. Çünkü tarihin gösterdiği gibi, ulusal değerlerin baş savunucusu halktır. Ve devrim halk için her zaman yaratıcı bir eylem, toplumsal bilincin gelişme düzeyi göstergesi olarak kalıyor. Gerçek devrimci şunun bilincindedir: Kültür, halkın bağrından doğmalıdır ve kişisel yaratıcılığın gelişmesi için en iyi koşulların yaratılmasına çalışılmalıdır.

Devrim, her zaman kültürün baharıdır. Büyük Oktöbr, tüm diğer devrimler yenilikçilik enerjisinin patlamasına yol açmıştır. Bundan ötürü genç Nikaragua devriminin fabrikalarda, askeri birliklerde, halk polisi kıışlarında, köylerde ve kentlerin işçi mahallelerinde şiiir evlerinin açılmasına yol açması şaşılacak bir şey değildir (aynı zamanda da şaşılacak bir şeydir). Halk yeni dünya duygusu edindiği zaman, şiir, sanat yığinsal olgu haline geliyor. Tiyatro ve dans sanatı, müzik için de aynı şey söylenebilir. Bu bir kez daha gösteriyor ki, kültürün demokratik kökenleri vardır, önce-leri halkın kalbinde saklı, boğuk biçimde duran yaratıcı enerji devrimden sonra gür gür gelişme olanağına kavuşmaktadır. Halk Birliği (Unidad Popular) hükümeti sırasında Şili'de de böyle bir gelişme olmuştu.

HAYAL VE GERÇEK

Marks, toplumun maddesel ve sosyal gelişme süreciyle bağlı fikirlerin doğuşunu irdelemiştir. Aydınlar ve onların emeği sorunu da soyut biçimde ele alınamaz.

Kimileri çağdaş Latin Amerika edebiyatında hayalcilik etmenin çok büyük rol oynadığını ileri sürüyorlar. Bu tür insanlar bu edebiyatı, günümüzün açık, katı gerçeklerini görmek istemeyen, «iç savaş» verilen ve «gringo»ların⁽¹⁷⁾ egemen olduğu gaddar toplumdan kaçmak isteyen üzüntülü bilincin ürünü olarak görüyorlar. Kuşkusuz çağdaş Latin Amerika romanı endişeli vicdanın ürünü olarak doğuyor ve kökenleri toplumun gerçeklerine uzanıyor.

Ne var ki, bugün Latin Amerika'nın en yetenekli romancılarının ana-karanın yeni mitolojisini yazdıklarını düşünmek yanlış olur. Onlar mübalağa büyüsünü de kullanarak, yüreklerindeki derin acıyla zorbalığı, ömür boyu diktatörlüğünü sürdürenlerin hakimiyetinde donakalmış halkların durumunu; kendi taşıma araçlarında çoğu kez meyva yerine kurşuna

(17) «Gringo» – Latin Amerika'da Kuzey Amerikalıları aşağılamak için kullanılan bir sözdür. (Not Red.)

dizilmiş kişilerin cesetlerini taşıyan muz tekellerinin terörünü; diktatörleri ve onların yardımcılarını, bir gecede «habersiz kaybolan» kişilerle koskoca mezarlıkları dolduran yığınsal kırim uzmanlarını; ABD «danışmanları» ve «eksperleri» tarafından «bilim»in en yeni ulaşmaları temelinde hazırlanmış ve kurbanlarının bilincinden devrimci düşünceleri ve ulusal gurur duygularını silip atma aşkıyla yanıp tutuşan cellatları anlatıyorlar. Ama, tanınmış bir eleştiricinin de belirttiği gibi, ülkelerimiz yabancı sermayenin ne çiftliği, ne yurtluğu ne de uydu bir prensliği olmak istemiyorlar, onlar egemen uluslar olmak istiyor. İşte bu görüşü bugün Latin Amerika yazarlarının ezici çoğunluğu paylaşmaktadır. Onların amacı her kes tarafından görülen satıhtaki şeylerin fotoğrafını çekmek değil, derinliklere dalmak, tarihin gerçeklerinin, onun temel içeriğinin bulunduğu yerlere dalmak ve gerçekleri yazmak, onları yansıtmaktır.

Avrupalı okur Garcia Marquez'nın Latin Amerika adındaki uzak ve bilinmeyen bir samanyolunda geçen olayları eğlenceli biçimde anlatan ve ilk bakışta ekzotik (tuhaf) gibi görünen «Yüz yıllık yalnızlıkta» adlı romanını okuyunca her halde şaşırıp kalacaktır. Aslında bu nedir? Bu, bir yalan yutturma mı, edebiyat palyaçosunun sirk numarası mı? Hayır, bu, Latin Amerika nesri için tipik bir olgudur. Yazarların geniş okuyucu yığınının gereksinimlerini doğru kavradıklarının bir kanıtıdır. Onlar da Sofokles⁽¹⁸⁾ gibi mitlere (efsanelere) dayanan, ama halkın gereksindiği eğlenceyi de dışalamayan edebiyat yapıtları yaratıyorlar. Onların yapıtlarını, Shakespeare'nin yapıtları gibi, üst tabakalar da alt tabakalar da okuyorlar. Onlar Dickens gibi, yapıtları aile ocağında da okunduğu için gurur duyabilirler. Şunu belirtelim: Onların yaratış, yazış tarzı, dört duvar arasına kapanmış kişilerin yaratış, yazış tarzından tamamen farklıdır.

Devrimlerde aydın, eski toplumda kendisi için karakteristik olmayan yeni bir rol oynar. O, bunu alçak gönüllülükle yerine getirmelidir. O, halk tarafından beğenilip seçilmiş kişi değildir. Garcia Marquez, devrimci süreçte aydının, sanatçının görevinin de geri kalan emekçi yığınların görevi gibi olduğunu, büyük bir dikkat ve özenle üzerine düşeni yerine getirmek olduğunu belirtiyor ve şunu ekliyor: «Bence devrimci yazarın görevlerinden biri de iyi yazmak ve aynı zamanda Latin Amerika'da devrimin gelişmesine destek vermektir . . .»⁽¹⁹⁾

Haklı olarak belirtildiği gibi ne tek başına bir roman ne de tüm romanlar bir arada, insanları kafalarını etkilemedeki büyük gücüne karşın, dünyayı değiştiremez. Ülkeler ve toplumlar son derece karmaşık nesnel ve öznel yasaların işlediği süreçler sırasında, halk yığınlarının, onların

⁽¹⁸⁾ Sofokles, eski Yunan şairi ve dram yazarı. (Not Red.)

⁽¹⁹⁾ «El deber del escritor revolucionario es escribir bien» – Voz Proletaria, 28 Ekim 1982.

örgütlü öncüsünün, insanların çıkarlarını dile getiren bireylerin katıldığı süreçler sırasında değişirler. Burada biriktirilmiş deneyim, elde edilmiş bilgiler, geçmişten çıkarılan dersler, günün özellikleri ve aynı zamanda halkların hayal ettikleri ve halkın düşüncelerini dile getiren, politika, bilim ve sanat alanlarında gerçek devrimcilere özgü bir güçle bu hayalleri gerçekliğe dönüştürebilecek yetenekte olan yazar ve sanatçıların fikirleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Latin Amerika'nın yeni edebiyat ürünlerinin çoğu, gerçekte var olan duruma karşı bir isyandır, yazarlarının eleştirel tutumunun ve değişim özleminin ifadesidir. Marks, din dünyayı yöneten maddi güçlerin insan aklındaki fantastik yansımasıdır ve aynı zamanda «ezilen varlığın iç çekişidir»⁽²⁰⁾ diye yazmıştı. Benzeri bir biçimde Latin Amerika edebiyatı çile çeken, ama umudunu yitirmeyi reddeden halklarımız açısından derin bir iç çekişe benzetilebilir. Onun için de edebiyat, günlük maddi gerçeğin fantastik bir yansımasıdır.

Julio Cortazar bu bağlamda şöyle diyor: «Yalnız bu yolla, buluş yaparak ve yalnız Macondo gibi sıradan olmayan ve baş döndürücü alanlardan başlayarak Guanahani'ye», Kolomb'un ayak bastığı ilk kara parçasına, «ayak basabiliriz». ⁽²¹⁾ Böylece, Amerika'nın, içinde İspanyol ve diğer istilacıların olmadığı yeni tarihinin ikinci ve belki de gerçek keşfine başlayacağız. Anakaramıza 16. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar egemen olan sömürgeciliğin, 21. yüzyılda bir daha bir başka biçimde belirmemesini böyle sağlayabiliriz.

Gerçek, büyüleyici fantazinin hem babası, hem de anasıdır. Garcia Marquer'nin kendisi bunu yinelemiyi gerekli görüyor. Edebiyat eleştirmenleri, onu fantastik olanın yazarı olarak bilirler. Ama o kendisini, kuşkusuz şaka yaparak, dünyadaki hayal gücü en az kişi olarak tarifliyor ve şöyle diyor: «Yazabilmek için, tarifleyecek malzeme bulmak arayışıyla günlük yaşamı gözümü dört açarak gözlemekten başka seçeneğim yoktu ... Kitaplarımda gerçeklik tarafından önerilmeyen tek bir satır yoktur.»⁽²²⁾

Bugünkü Latin Amerika edebiyatının öne çıkan ürünlerinin başlıca anlamı, her şeyden önce onların bizim özgünlüğümüzün bir ifadesi olmasında yatar. 30'lu yıllarda iddialı bir eleştirmence «romancısı olmayan roman» diye tanımlanan Latin Amerika, tüm anakaralarda okuyucu kazanan ve hayranlık yaratan bir edebi janr'ın anayurdu oldu. Ancak şunu unutmamak gerekir: Edebiyatımızdaki bu sıçrama Küba'da devrimin etkisinden sonra oldu. Hem evrenseli hem de eşi olmayan ulusal birleştiren karmaşık politik, sosyal ve kültürel yapısı olan Latin Amerika adlı bu

⁽²⁰⁾ K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 1, s. 415.

⁽²¹⁾ Il mito e la prosa di Macondo. – Rinascita. 29 Ekim 1982.

⁽²²⁾ «El deber del escritor revolucionario es escribir bien».

anakarının geleceğe doğru kararlı bir adım attığı bir dönemde gerçekleşti. Bir başka deyişle edebiyat gerçekliği ve tarihi, tıpkı kişinin gölgesinin kendisini izlediği gibi izler. Aynı zamanda ufkun ötesine, geleceğe uzanır.

Gerçekliğin ve tarihin yeni aşamaları. Ve halkların, şairlerin, kültür yaratıcılarının geri püskürtecekleri yeni emperyalist saldırılar. Yeni devrimler. Nikaragua tarihin diyalektiğini kanıtlıyor. O, politik devrim döneminden öteye bir şeyi, düşmanlarca tehdit edilen bir ülkenin savunulmasını yaşıyor. O, aynı zamanda toplumdaki köklü değişimlerden ayrılmayan gerçek bir kültürel devrimi yaşıyor. Eğer kültür, bizim tanınmış bir yazarımızın deyişiyle, insan aklının toplum yararına kullanılmasıysa, devrimi yapan halklar kültürel bir uyanışa coşkuyla yanıt veriyor ve yeni bir kültür yaratıyorlar. Bu fırtınalı süreçte kitaplar, sanat yapıtları, bir bütün olarak Latin Amerika kültürü, halklarımızın ilerlemeye, yeni bir yaşama adım atmaya olan uzun süredir bastırılmış susuzluğunu, kendi kendilerini ve kendi tarihlerini tanıyarak doyurmalarına yardım etmelidir.

Örgütlü ve örgütleyici güç

KOMÜNİST ÖRGÜTÜN NİTELİKLERİ ÜSTÜNE

İki yıl boyunca «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi «Komünist örgütün nitelikleri» (1) üzerine bir dizi yazı yayınladı. Birçok ülkeden yazarlar, çağdaş komünist partinin temel nitelikleri, özgül ulusal koşulların onun faaliyetine nasıl yansıdığı, değişen koşullar ve yaşamın öne koyduğu yeni görevler ışığında parti örgütünün nasıl kurulduğu ve yetkinleştirildiği üzerine görüşlerini yansıttılar. Bu sorunların bazıları bir grup BSS Yazı Kurulu üyesi tarafından bir tartışmada ele alındı ve aşağıdaki yazı hazırlandı. Tartışmaya Agamemnon Stavrou (Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi), Niall Farrell (İrlanda Komünist Partisi), Semou Pathe Gueye (Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi), Raja Collure (Sri Lanka Komünist Partisi) ve Prof. Boris Leibzon (SBKP MK'ne bağlı Sosyal Bilimler Akademisi) katıldılar.

KOŞULLAR FARKLI, ÖZ AYNI

On yıllarla birlikte komünist partilerin sayısı da artıyor. Komünist partileri, bugün dünyada 100'e yakın ülkede çalışıyorlar. Gelişmiş kapitalizm bölgesinde, komünist partileri, işçi sınıfı hareketinin içinden, onun en devrimci unsurlarını birleştirerek fıkkırdılar. Politik örgütlenmiş bir güç olarak işçi sınıfının oluşumunun geç başladığı birçok kurtulmuş ülkede, komünist partileri esas olarak ulusal kurtuluş hareketlerinden boy verdiler. Çeşitli ülkelerdeki komünist örgütler aynı anda ortaya çıkmadılar: Büyük bir bölümü, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin etkisinden sonraki ilk yıllarda oluşurken, yarısına yakını İkinci Dünya Savaşında faşizmin ezilmesinden sonra gelişti. 1950'lerde komünist partilerin oluşumu Latin Amerika ülkelerinde tamamlandı, Afrika'ya yayılmaları ise 60 ve 70'li yıllara damgasını vurdu.

Sosyalist devletlerde komünist partileri erktedir. Bazı kapitalist ülkelerde komünist partileri yığınsal bir güçtür, diğerlerinde ise hâlâ küçüktür. Bazıları açık faaliyet gösterebilir ve yerel erk organları, parlamentolar ve hatta bazen hükümetlerde yer alabilirken, hâlâ yeraltında çalışmak zorunda olan birçok parti de vardır. Kendi topraklarından doğarken, partiler doğal olarak, ülkelerinin özgün tarihsel geleneklerini ve ulusal kültürlerinin eşi olmayan çizgilerini yansıtır.

Semou Pathe Gueye şunları belirtti: Örneğin Senegal'de, Senegal Bağımsızlık ve Emek Partisi (SBEP) çeşitli düşman ideolojilerin sürekli bas-

(1) Bak: BSS, Sayı 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 12 (1982) ve Sayı 2 ve 8 (1983).

kısı altında çalışmak zorundadır. Bunlar, ataerkil gelenekler, burjuva ve küçük burjuva düşünceler, dini görüşler (çoğunlukla gerici), ekzantrik (çarpık) devrimci tutumlar, Marksist lafazanlıkla kamufle edilmiş «toplumsal ilerlemecilik» de içinde ulusal-reformizmden meydana gelen çok renkli tuhaf bir yelpazeyi oluştururlar.

Senegal'de, küçük burjuva aydınlar tabakası, gerek kendi sınıf örgütleri, gerekse de başka sosyal güçlerin politik örgütleri aracılığıyla politik yaşama egemendir. Senegal, bilimsel ve teknik bilginin, politik enformasyonun büyük bir bölümünün ve proletaryanın devrimci ideolojisinin propagandasının yayılmasında kullanılan dil olmasına karşın, Fransızca'nın halk yığınlarınca hemen hemen hiç bilinmediği bir ülkedir. Son olarak, Senegal, coğrafi konumuyla birlikte rejimin gerici politikası sayesinde emperyalizmin Afrika halklarına baskı politikasının bir kaşesine ve ulusal kurtuluş hareketlerine karşı bir üs haline dönüştürülmüş bir ülkedir.

Bu koşullarda yetkin savaşkan bir partinin başarıyla kurulması, birçok büyük soruna (teoride ve pratikte) acil ve kesin yanıtlar gerektirir. İşçi sınıfının bilinci kendi tarihsel görevini doğru olarak kavrayabileceği düzeye nasıl yükseltilir? Demokratik özelemlerin başlıca burjuva demokratik norm ve kategoriler temelinde beslendiği bir toplumda, proletaryanın önderlik rolünün biçimleri ve içeriği nelerdir? Küçük burjuva ilişkilerin egemenliğinin yarattığı istikrarsız ve kaypak koşullarda partinin ardıcıl devrimci politik yönelimi ve Leninci parti yaşam ve örgüt normları nasıl sağlanır? Küçük burjuvaziye özgü eğilimler ve çarpıklıklara karşı gerekli iç savaşım nasıl yürütülür ve komünist sıralardaki ideolojik ve politik birlik nasıl pekiştirilir? İçi boş güzel sözler söylemeyi sevenlerin bir tartışma kulübüne çevirmeden, parti içinde görüşlerin geniş ve demokratik bir kıyaslanması nasıl sağlanır? Karısı (veya karıları) adına konuşma hakkından vazgeçmeyen kocaların ve çocukları adına konuşma hakkından vazgeçmeyen babaların bulunduğu bir toplumun aşırılıklarıyla bireysel ve gönüllü parti üyeliği konusundaki tüzüğün temel ilkesi nasıl bağdaştırılır? Son olarak, SBEP'nin kısıtlı kaynakları gözönüne alındığında, komünistlerin sesini boğmaya çalışan emperyalizmin ideolojik kısıpı nasıl kırılır? Ülkelerimiz, asalet ve insancılığının tüm yönleriyle açıkça anlaşılır şekilde halka nasıl iletilir? Sosyalist ülkelerin büyük başarılarının objektif tanıtımı nasıl sağlanır?

İster oluşum aşamasında olsun, ister az çok deneyim elde etmiş olsun her parti yukarda dile getirilenlere benzer veya onlardan çok daha değişik birçok büyük sorunla yüzyüze gelir. Bu sorunlar komünistlerin çalışmak zorunda oldukları koşullar kadar çeşitlidir. Tartışmaya katılanlar, değişik görev ve durumlar karşısında, değişik olgu ve ideolojik sorunların değerlendirilmesinin, doğal olarak her noktada özdeş olmayabileceğini vurguladılar. İşçi sınıfı hareketi günümüzdeki boyutlarına ulaşmadan önceki

dönemde Lenin bu konuda şöyle dedi: «Proletaryanın uluslararası devrimci hareketi farklı ülkelerde özdeş biçimlerde ve eşit olarak gelişmez, gelişemez ... Her ülke kendi değerli ve özgül çizgilerini ortak ırmağa katar, ancak her bir ülkede hareket kendi tek yanlılığından, her sosyalist partinin şu veya bu teorik ve pratik yetersizliğinden zarar görür.»⁽²⁾

Bu çeşitlilik nesnel gerçekliğin bir yansımasıdır. Fakat bu bir anlamda hareketimiz için bir zayıflık kaynağı değil midir? Bir kez daha Lenin'e dönelim ve onun Rusya'da devrimci bir parti için savaşım sırasında söylediklerini hatırlayalım: «Yerel koşullarda her zaman çeşitlilik olacaktır; bir bölgede işçi sınıfının içinde bulunduğu koşullar diğer bir bölgedekilerle karşılaştırıldığında her zaman farklılıklar olacaktır; ve son olarak, yerel aktif işçilerin arasındaki görüşlerde her zaman özgün yanlar olacaktır; bu çok çeşitlilik hareketin gerçekliğinin ve sağlıklı büyümesinin kanıtıdır.»⁽³⁾

Sonuç olarak, çeşitliliğe yalnız yasallığı olan bir olgu olarak değil, aynı zamanda hareketimizin geniş ve anlaşılır gelişimi için bir önkoşul olarak da bakmak için her neden vardır. Tüm bunlarla birlikte kaçınılmaz farklılıklar, kural olarak, ana ve temel unsurda değil, ikincil olanda, ulusal ve yerel özgünlüklerce belirlenende ortaya çıkar. Aynı zamanda, onu tüm diğer partilerden çok farklı kılan, tek tip komünist partisini yaratan ortak unsur her zaman vardır.

IDEOLOJİ VE POLİTİKA

Partinin kılavuz edindiği ideoloji, işçi sınıfının teorik bilinci, onun bilimsel dünya görüşüdür. Bu, politik faaliyete temel oluşturur ve parti gemisini rotasında tutan bir pusula görevini görerek, sonul amacın günlük olayların kaleidoskopu (çok renkli karmaşası) içinde durulukla gözönünde tutulmasına yardımcı olur. İdeolojik aksiyom ve ilkeler günlük savaşımında ifade edilir ve gerçekleşirler. Politika, bir anlamda, şu veya bu teorik düşüncenin düzeltilmesinin gereksinimine işaret eder. Pratik olmadan, teorik önermelerin onun tarafından doğrulanması olmadan, ideoloji kalıplaşır, ve eylem kılavuzu olamayan bir «inanç simgesi» durumundan öteye gidemez.

Politik emeller uğruna teorinin pragmatik ihmalinin, atılan adımları hazırlayacağı yerde bunları gerekçelendirme amacıyla kullanılmasının hoşgörülemez olduğu tartışma boyunca vurgulandı. Ancak, pragmatizmin birçok yüzü vardır. Yalnız ideolojiden «özgürlük» istemi olarak değil, aynı zamanda ideolojinin göklere çıkarılması olarak da kendini gösterir. Yalın pragmatizm çoğu kez ideolojiyle sonsuz referanslarla bir arada bulunur. Lenin'in «Tüm şık ve durumlara eğilirken, 'sınıf' sözcüğünün bilgiçe basit

⁽²⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 17, s. 182 (Rusça).

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 4, s. 323–324.

tekrarını . . . aktif politik belgilerin yerine koyan» lara yönelttiği sert eleştiriyi hatırlayalım. (4)

Tartışmaya katılanlar, yaşamın ortaya koyduğu herhangi bir sorunun çözümünü, bunları incelemeden sadece teorik postüllara dayanarak bulmaya çalışmanın da partinin çehresini çarpıtacağını dile getirdiler. Komünistler, somut sorunlara bazı bilimsel önermelerin saf mantıksal bir uygulanımıyla yanıt bulmaya çalışan kaba toplum bilimselleştirmeye karşıdır. Yaşayan gerçeklik öylesine çeşitlidir ki, ne olup bittiği ancak teorinin ve tarihsel deneyimin yaratıcı kullanımıyla kavranabilir. Sonuçlarının, güncel süreçlere gözleri kapamayı haklı göstermek için kullanılması devrimci bilimin gerçek ruhuna yabancıdır.

Reja Collure şunları söyledi: Bir politikanın doğruluğu ve geçerliliği her zaman hemen ortaya çıkmaz. Kısa erimde, hatalı bir politika da geniş destek kazanabilir. Sri Lanka Komünist Partisi'nin yaşamında öyle örnekler olmuştur ki, bazı güçler geçerliliği şüpheli olmasına karşın, yalnızca halkın o anki ruh haline uyduğu için belli bir politik hattı izleme konusunda parti üzerinde baskıya bulunmuşlardır. Oysa yaşam göstermiştir ki, öncü güç olabilmek için inisiyatif ele almak gerekir. Politika, geçici ve kısa erimli hesaplarla belirlendiği zaman partinin eylemleri aksi sonuçlar verebilir: Hatalı olarak seçilmiş yolun düzeltilmesinde yeteneksizlik gösterilmesi ve halkla temasın kaybedilmesi sonucunu verebilir. Parti, ya emekçi halkın gerçek çıkarlarının savunucusu olmaktan çıkar, ya da, Georgi Dimitrof'un belirttiği gibi herşeyi bildiğini iddia eden ve işçi sınıfı hareketinin derslerinden, yığınlardan öğrenmenin yüzeysel olma olduğuna inanan kendinden hoşnut sekterlik konumuna düşer. (5) Bazı noktalarda, ilkeli hat halkın desteğinden yoksun kalabilir, ancak her zaman sonunda utkuya ulaşır. Kısa erimli bir kazanç sağlama, ya da karmaşık durumlardan kolay bir çıkış yolu bulma amacıyla ilkelerinden ayrılan bir parti bazen anlık bir kazanım sağlayabilir. Ancak uzun erimde, yürüdüğü yolun çıkmaz sonuna vardığında ve yanlışlarını düzeltmek istediğinde, en azından tabanının bir bölümünün çoktan yoldan çıktığını, böylece partinin yıllarca geriye götürüldüğünü farkedecektir. Böylesi bir sapmanın daha da kötü bir olası sonucu da, niteliksel karakterinin, onu diğer partilerden ayırtedilemeyecek derecede aşınmasıdır.

Lenin'in temel düşüncelerinin değişen koşullara yaratıcı uygulanması, farklı taktikler ve dünyada sürgiden politik, sosyal, ekonomik, bilimsel ve teknik değişikliklere zaman geçirmeden yanıt vermek, deneyimimizin gösterdiği gibi, emekçi halkın savaşımına başarıyla önderlik etmek için tümünden gereklidir. Oysa ki, «yaratıcılık» ve «modernleştirme» adına temel ilkelerden sapma onarılmaz zararlar verebilir ve partinin ilerlemesini ya-

(4) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 11, s. 102.

(5) Bak: G. Dimitrof, Seçilmiş yapıtları, c. 2, Moskova, 1983, s. 129.

vaşlatır. Bir partinin Marksist-Leninist ideolojiyi benimsediğini ileri sürmesi, tek başına, pratikte strateji ve taktiklerinin doğru ve nesnel olarak geliştirildiği anlamına gelmez. Teori politikanın biçimlendirilmesine yardımcı olur, ancak hazır reçeteler sağlayamaz.

İlkelerin terkedilmesi ideolojinin rolüne gereken önemin verilmemesi revizyonizme yol açar, savaşımın somut gerçekleri ışığında teoriye yaratıcı bir yaklaşım göstermedeki isteksizlik ise doğrudan doktriner açmaza götürür. Komünistler her iki tehlikeden de sakınırlar. Onlar, devrimci teori ve devrimci pratiğin birliğinin, kurdukları örgüt tipi için temel zorunluluk olduğuna inanırlar. Bu, olgunluğa erişmiş partiler için de, henüz ilk atılımlarını yapmakta olanlar için de aynı şekilde geçerlidir.

Somon Pathe Gueye şunu vurguladı: Gerek bize ait, gerekse kolektif deneyimden öğrendik ki, bir parti ne zaman bir burjuva toplumdaki konumunu burjuvazinin görüşlerine ödün vererek ve demokrasi sorununa sınıfsal yaklaşımını terk ederek sağlamaştırmaya çalışırsa, yalnız amaçlarına ulaşamamakla kalmaz, her zaman saflarını ideolojik ve örgütsel karmaşa içine de iter. SBEP yıllarca yer altında çalışmak zorunda kaldı ve korkunç baskılara hedef oldu, ancak ilkesel konumundan asla sapmadı. En sonunda bir zafer kazandı: Ülkenin 1976 Anayasası «komünist eğilim»i ulusal politik yaşamın gerçek bir bileşeni olarak tanıdı.

DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİĞE BAĞLILIK

Yaklaşımlarında farklılıklar olsa da, demokratik merkezîyetçilik komünist partilerinin başlıca kuruluş ilkesidir. Tartışmaya katılanlar, bu ilkenin parti biliminin en büyük buluşlarından biri olduğunu dile getirdiler. Demokratik merkezîyetçiliği nesnel olarak gerekli kılan nedir? Bu, komünist partisinin doğası ve karakteri ile uyum göstermesi, demokrasiyi açıkça belirlenmiş disiplin normlarıyla, azınlığın çoğunluğa uyması ve merkezîleşmiş önderlikle organik olarak birleştirmesi olgusudur.

Tartışmada, parti demokrasisinin, burjuva parlamentarizmiyle bağlı kavramlara indirgenmemesi gerektiği dile getirildi. Demokrasinin derecesini sadece belirlenmiş bir dönem içinde oylamada bulunmak, seçimli tartışma yürütmek olanağı ve de bir muhalefete sahip olma noktasından belirlemeyi denemek boşunadır.

Bir partinin çalışmak zorunda olduğu somut koşulların, onun demokratik merkezîyetçilik ilkesini ne kadar kesinlikle uygulayacağı üzerinde etkisi vardır.

Niall Farrell, İrlandalı komünistlerin yaşamının özgül yanlarına değindi, demokratik merkezîyetçilik ilkelerinin arasındaki denge sorununu ele aldı. Bunlardan birincisini, parti üyeleri arasında gönüllü işbirliği için gerekli koşul olduğunu söyledi. Ve şöyle devam etti: Partinin bütün düzeylerinde

demokratik alışveriş olmadan, soyut düşüncelerle somut politik pratik arasındaki diyalektik ilişkinin sağlanması olanaklı olamaz. Daha da önemlisi, komünist örgütün özünde varolan kolektivizm ruhu, pratik deneyimin toparlanmasına ve işçi sınıfı ve bağlaşıklarının yığınsal desteğinin sağlanmasına yardımcı olur. Merkezîyetçiliğin gereği partinin, rakibinin merkezileşmiş gücünü yenme görevine sahip olması olgusuyla belirlenir. Bu, ancak, parti gevşek bağlaşıkların bir toplamı değil, tek bir birleşik güç olduğu zaman başarılabilir. İşçi sınıfı önderliği politikada berraklık ve kesinlik gerektirir, bu da partinin zamanında, hızla kararlar alabilmesini sağlayan merkezîyetçilik olmadan gerçekleştirilemez.

Demokrasi ve merkezîyetçilik arasındaki ilişkinin somut koşullara bağlı olduğu belirtilmelidir. Bölünmüş bir ülkede temel örgütsel ilkelerin esnek rehberliğinde, İrlanda Komünist Partisi, karmaşık duruma, iki politik olarak farklı bölgede komitelerini kurarak ve onların birlikte hareket etmesini sağlayarak uyum sağlamıştır. Ulusal düzeydeki toplantılar, en başta da her iki bölgedeki deneyimin enformasyonunu toplama ve genel durum ışığında inceleme olanağı sağlayan Ulusal Yürütme Komitesi oturumları özel önemdedir. İKP'nin ulusal düzeyde eğitsel çalışmaları açısından komünist eğitimlerin örgütlenmesi de çok önemlidir; ülkenin görece sakin güney kesiminde yaşayan yoldaşlar savaş yıkımına uğramış Belfast'taki parti okuluna giderler.

Tartışmada, demokratik merkezîyetçilikle güvence altına alınan parti birliğinin, çeşitli konularda anlaşmazlıkları, görüş ayrılıklarını hiç de dışalamadığı, alınan kararlarda mutlaka oybirliğinin gerekliliği anlamına gelmediği dile getirildi. Bununla beraber parti bütününün disiplinine karşı kendi grup disiplinleriyle fraksiyonların oluşması hoşgörülemez. Fraksiyonculuk, hiç de bizi eleştirenlerin ısrar ettiği gibi demokrasinin bir belirtisi değil, komünistlerin birleşik ve iyi örgütlenmiş eylemi için zorunlu olan parti ruhunun gerçek temellerinin aşınması demektir.

Doğal olarak parti içinde bir «çoğunluk» ve bir «azınlık»ın olması anormal bir durumdur. Farklılıklar genellikle pratik çalışma sürecinde giderilir. Ama bunlar ilkesel nitelikli farklar da olabilir, azınlık hatalı görüşlerinde ısrar edebilir veya tam tersine, çoğunluk hatalık bir çizgi yürütürken, azınlık devrimci bir konum alabilir. Azınlığın çoğunluğa uyması zorunluluğu oportünizme ve oportünistlere karşı ilkeli savaşıma yasak getirmesi olarak yorumlanmamalıdır.

Bu konuda Boris Leibzon şunları belirtti: Tarihte bir «çoğunluk» ve bir «azınlık»ın var olduğu koşullarda parti birliğinin sağlanmasının yollarını gösteren öğretici örnekler vardır. Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin 1905'deki Üçüncü Kongresinde kabul edilen RSDİP Tüzüğüne ilişkin Lenin şöyle yazdı: «Tartışma ve farklılıklar örgütsüzlüğe yolaçmadığı ... ve otokrasi ve kapitalistlere karşı birlikte savaşımlı engellemediği sürece,

azınlık şimdi, tüzükle güvence altına alınmış, görüşlerini savunma ve ideolojik savaşım yürütme koşulsuz hakkına sahiptir.»⁽⁶⁾ Anlaşmazlıkları aşmanın ve ilkeli devrimci bir temelde anlaşmaya varmanın koşullarını yaratma amacıyla yapılan, görüşlerinin dikkate alındığı, ancak bunun parti içinde kalıcılaştırılmadığı kollektif tartışma temelinde azınlığın hakları güvence altına alındı.

Lenin ve taraftarlarının azınlığa düştüğü zamanlar da oldu. Onlar (Birleşme) Kongresinde (1906), alınan kararları desteklemediklerini, ancak bunlara bağlı kalmaya hazır olduklarını da gizlemediler. Lenin şöyle yazdı: «Tüm partiye herhangi bir bölünmeye karşı olduğumuzu açıklıyoruz. Kongrenin kararlarına uyulmasından yanayız.»⁽⁷⁾ Lenin çoğunluktaayken, Tüzüğe bağlı kaldıkları sürece azınlık üyelerine hoşgörölü bir tavır aldı.

Görüş değış tokuşu sırasında, demokratik merkeziyetçiliğın, sıradan komünistlerin eylemsiz kalması, tüm çalışmayı ufak bir grup eyleminin veya profesyonel devrimcinin yürütmesi pratiğini reddettiğı vurgulandı. Tartışmaya katılanlar, devrimci eylemin Blankist kavranışına yol açmaya açık olması nedeniyle «kadro» partisinin yığın partisine metafizik biçimde karşı konulmasına karşı çıktılar. İdeolojik ve örgütsel olarak şekilsiz, hatta daha sık görüldüğü gibi «rüzgarın ilk şiddetlenmesine» dayanmasını beceremeyen bir örgüte dönüşme tehlikesine düşmeden, bir partinin yığınsal karakteri, partiye «özümseyebileceğı» kadar yeni üyelerin kabulünü ölçüt almakla sağlanabilir. Parti sıralarındaki büyüme hızının, bunların ideolojik eğitimi ve yeni birlikleri pratik çalışmaya katma çabalarının önünde gittiğı durumlarda, nicel büyüme kolayca bir zayıflık faktörüne dönüşür. Ancak üye olma koşullarının aşırı sıkılaştırılması da sekte eğilimlerin çıkması tehlikesini ve yığınlarla sıkı bağların kopması tehdidini yaratır, yalıtılmaya yol açar.

Özellikle zor koşullarda çalışan kimi partilerin «kadro» partisi veya yığın partisi olma sorunuyla karşı karşıya gelmesi hatalı ve yapay bir yaklaşım olarak görüldü. Her parti yığın partisi haline gelmeyi amaçlar. Ancak bu dürtü, yapay üye kaydetme yöntemleriyle değil, işçi sınıfının ve diğer emekçi halkın en iyi unsurlarını zorlu toplumsal etkinliğe katma yoluyla gerçekleştirilirse sonuç verici olur. Aslında durum ne yönde değışirse değışsin, parti çalışmasının sürekliliğini sağlama yeteneğinde sağlam bir kadro çekirdeğine gereksinim vardır. Taze güçlerin düzenli akışı olmadan kadroların biçimlendirilmesinde başarı beklenemez, ve bir kadro çekirdeğı olmadan da, parti sıralarında bir büyüme sağlamak olanaksızdır. Tartışmada konuşmacılar günümüz koşullarında sorunun özünün, kural olarak yalnız bir kadro veya yığın partisi değil, hem yığın hem de kadro partisi olan bir partinin gerekli olduğu görüşünü dile getirdiler.

⁽⁶⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 10, s. 206–207.

⁽⁷⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 12, s. 399.

HER ZAMAN YIĞINLAR ARASINDA

Partinin sürekli güçlendirilmesi ve iç örgütlülüğünün mükemmelleştirilmesi kendi başlarına birer amaç değildir. Parti kendisi için varolmaz, görevi yığınlar arasında çalışmak, onların sınıf bilincini geliştirmek ve ara ve sonul amaçlara ulaşma savaşımında onlara önderlik etmektir. Partinin etkinliği ve devrimci eylem kapasitesinin en önemli ölçütü, onun emekçi halkla bağları ve onları birleştirme ve harekete geçirme yeteneğidir.

Komünistler her duruma uygulanabilecek savaşım biçimlerinin varlığına inanmazlar, anın gereklerine en iyi yanıt verenlerini ararlar. Bu biçimler sonsuz ve önceden bilinemeyecek kadar çeşitlidir, çünkü onlar icat edilmezler, ancak yığınların etkinliğinden ve girişiminden fıkkırırlar. Bu, bir biçimden diğerine hızla geçmeyi öğrenmenin ne kadar gerekli olduğunu açıkça ortaya koyar. Çeşitli biçimlerin kullanımı, diyor Lenin, «tam anlamıyla tanımlanmış ideolojik örgütsel koşullar»⁽⁸⁾ tarafından belirlenmelidir. Bu savaşım biçimleri herşeyden önce emekçi halkın etkinliğini ve bilincini geliştirmeli ve onları kenarda tutma yerine, eylemin içine katmalıdır.

Tartışmada, artan, herşeyi yok edecek bir termonükleer çatışma tehlikesinin şimdiye kadar görülmemiş boyutta birçok toplumsal protesto hareketlerinin yeni biçimlerini (savaş karşıtı, çevre koruma, sivil girişimler, alternatifistler ve diğer hareketler) ortaya çıkardığı dile getirildi. Bunların bazıları, işçi sınıfı hareketinden kaçıyorlar ve politik örgütlerden genellikle hoşlanmıyorlar. Tartışmaya katılanlar bu koşullarda, yalnız «bizimle» ve «bize karşı olmayanlar»a dikkat sarfetmenin artık yeterli olmadığını onayladılar. Şimdilik «bize karşı» olan, ancak barış savaşımında bağlaşığımız olabileceklerle ilişki kurmayı ve işbirliği yapmayı öğrenmenin gereği vardır.

Son dönemde toplanan kardeş parti kongreleri, tüm diğer ilerici hareketleri işçi sınıfı hareketinin gücüne katma yolları ve yığınlar içindeki parti çalışma stili ve pratiğinin bu içerikte yenilenmesi üzerinde bir hayli durdular. Maksimalist tavırların kabul edilemez olduğu, bizimkiyle özdeş olmayan görüşlere karşı dikkatli bir tavır almanın önemi vurgulandı. Lenin'in «hiçbir pratik bağlaşıklık ... teori, program veya bayrak konusunda ödünlere ve uzlaşmalara yol açmamalıdır, açamaz»⁽⁹⁾ uyarısının tamamen geçerli olduğunu bilen ve kendi görüşlerine bağlı kalan komünistler herkesin kendileri gibi düşünmek zorunda olduğunu düşünmüyorlar. Sorun hiçbir diyalogdan kaçınmamaktır, sorun ortaya koymaktan çok açıklamak,

⁽⁸⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 14, s. 10.

⁽⁹⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 2, s. 450.

eleştırmekten çok önermek, keskin olmamak, açık konuşmak, kendi kanıtlarını ortaya koyabilmek, diğerlerini dinlemek ve onları iknaya çalışmaktır. Yeni gerçek sorunları gecikmeden farkedebilme ve çözüm yollarını gösterebilme yeteneğinde olması parti için özellikle önemlidir.

Agamemnon Stavrou AKEL (Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi)'nin kazandığı ilginç ve temel önemde bağlaşıklıklar deneyiminden söz etti ve şöyle dedi: Ülkenin büyük bir bölümünün Türk birliklerinin işgali altında olduğu, topraklarında İngiliz askeri üslerinin bulunduğu ve devrimci sürecin antiemperyalist ve antiişgal savaşım aşamasında olduğu günümüz koşullarında, sosyalist amaçlara ulaşmayı, önümüzdeki acil görev olarak belirlemenin gerçekçi olmadığı sonucuna varıldı. Türk işgali ve adadaki İngiliz üslerinin varlığına karşı direnirken, Kıbrıslı komünistler burjuva Demokratik Parti (DİKO) ile asgari bir işbirliği programı imzaladılar ve kendi lehlerine bazı ciddi seçim başarıları kazandılar. AKEL hükümette değildir, ancak gerçekte güçlü halk hareketinin belkemiğidir. Bir ödünler stratejisini tercih eden ve Kıbrıs'ı emperyalizmin savaş arabasına koşmak isteyenlere karşı savaşımında diğer yurtsever güçlerle birlikte, AKEL'in oynadığı önemli bir rol vardır.

Düşmanlarımız, partilerin onayladığı asgari programın Kıbrıs'ta sosyalizm konusunda hiçbir şey söylemediği gerekçesiyle DİKO ile işbirliğinin işçi sınıfı davasına ihanetle eş olduğu iddiasıyla AKEL'e iftira etmeyi sürdürüyorlar. Bizim karşı gerekçelerimiz nelerdir? Sosyal tekdüzelığın gözardı edilmesi ve sosyal ilerleme savaşımında nesnel olarak zorunlu aşamaları atlama girişimleri tehlikeli sonuçlarla doludur. Halkın kaderindeki sorumluluğunun bilincinde olarak AKEL politik maceracılığı reddeder. Demokratik görevlerimizin üstesinden gelmede ve emekçi halkın yaşam düzeyini yükseltme savaşımını sürdürmede diğer güçlerle birlikte çalışırken, ideolojik cephede hiçbir ödün veya uzlaşmaya izin vermiyoruz ve kendi çehremizi korumak için yapabileceğimiz herşeyi yapıyoruz. Bir bağlaşıklığı kabul ederken, komünistler katılımlarının doğası konusunda açık bir fikre sahip olmalıdır ve ortaklaşa formüle edilmiş amaçlara saygı gösterirken kendi politik çizgilerinin bağımsızlığını da vurgulamalıdır.

Yığınlar içinde somut koşullara uygun çalışma yürütebilme yeteneği partinin öncülük rolü sorunuyla yakından ilişkilidir. Tartışmada, komünistlerin emekçi halkın öncü birliği olma arzularını gizlemedikleri belirtildi. Ancak, bu diğer sosyal veya politik güçlerle ilişkiler veya bağlaşıklığın bir önkoşulu olmadığı gibi, işçi sınıfı hareketi içinde bir tür özel statü talebi de değildir. Bu daha çok, her zaman ön cephede olmak ve halkın çıkarlarından yana kararlılık ve tutarlılıkla tavır almakla kazanılır. Öncü olma niyeti her zaman rekabete açıktır, bu, harekete katılan diğerlerinin rolünü küçültmez, bir anlamda onları aynı derecede gayretli davranmaya ve ortak dava için savaşımın düzeyini yükseltmeye çeker.

YURTSEVERLER VE ENTERNASYONALİSTLER

Komünist partisi, emekçi halkın ön sıralarının, ulusal ve sosyal kurtuluş için savaşım verme, ülkede sömürü, baskı ve adaletsizlik zincirini kırma ve yığınların yaratıcı gücüne gelişme yolunu açma güçlü isteminden boy verir. Bu, partinin derin yurtseverliğini ve işçi sınıfının istemlerini ve gerçek ulusal çıkarları dile getirdiğini gösterir.

AKEL'in oluşturmaya çalıştığı demokratik güçlerin birliği, Kıbrıs hal-kının (Rum ve Türk) gerçek çıkarlarını yansıtan yurtsever bir birliktir. Aynı zamanda, parti, görevinin fabrika ve işletmelerde tüm emekçi halkın arasında sağlam konumlar kazanmak olduğuna inanır, böylece yığınların militan faaliyetini bilinçli sınıf savaşımı yoluna yöneltmeyi ve gerçek enternasyonalist konumlarından kaynaklanan somut görevlerin anlaşılmasını ve enternasyonalizm ruhunu savunmayı hedefler.

Tartışmada konuşmacılar, hiçbir ulusun kendi yalıtlanmış dünyasında değil, iki sosyal sisteme bölünmüş daha geniş, gelişme yolunu arayan yeni kurtulmuş düzinelerce ülkenin de bulunduğu bir dünyada yaşadığını söylediler. Bu koşullarda ilgisi kendi ülkesinin sınırlarını aşmayan bir devrimci partinin ulusal dar görüşlülük belasına düşme riski vardır. Bu türden bir sınırlılık, global sorunların, her şeyden önce bunların en canalcısının – termonükleer bir savaşı engelleme gereği – insanlığın yazgısı için böyle büyük önemde olduğu günümüzde özellikle tehlikelidir.

Birçok konuşmacı, komünistlerin yurtseverliğinin ardıcıl enternasyonalizmden ayrılamaz olduğunu dile getirdi. Sonuç olarak, her ulusun varlığı son çözümde dünyanın temel sorunlarının çözülmesine bağlıdır. Bu nedenle, barış ve ulusların güvenliği, açlık, yoksulluk ve hastalığa karşı uluslararası adil ekonomik ilişkiler ve her alanda sosyal ilerleme için savaşım komünistlerin etkinliğinin temel içeriğini oluşturur ve komünist örgüt tipini işçi sınıfının ve tüm emekçi halkın öncüsü olarak belirler.

Toplantıda, partilerimiz gelişen bir güçtür, diye vurgulandı. Bugün on-lar, birçok yönden 15–20 yıl önce olduklarından farklıdır. Bu, hareketin yaşama ve sürekli değişen gerçekliği hesaba katma yeteneğinde olduğunu gösteren doğal bir süreçtir. Yeni koşullar, parti örgüt ve çalışma biçimlerinin bunlarla uyumlaştırılmasını gerektiriyor. Bolşevizmin tarihsel deneyimi gösteriyor ki, diyor Lenin, parti örgütü «temel tipini korurken, biçimini değişen koşullara uydurabilir, bu biçimi anın gereklerine cevap verecek şekilde değiştirebilir.»⁽¹⁰⁾ Tartışmada, Lenin'in bu düşüncesinin, tüm kazanımları devrimci bir parti kurulması konusundaki temel Marksist-Leninist düşünceler ve bunların yaratıcı gelişimiyle bağlı olan günümüz komünist hareketinde de doğrulandığı belirtildi.

⁽¹⁰⁾ V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 24, s. 29.

Grenada halkı ile dayanışma

ULUSLARARASI KAMUOYU EMPERYALİST SALDIRGANLARDAN HESAP SORULMASINI İSTİYOR

Dünya, emperyalizmin yeni bir cinayetine daha tanık oldu. 25 Ekim 1983'de ABD birlikleri Pentagon'un Karayipler'deki kukla devletlerinin sembolik katılımıyla dünyanın en küçük devletlerinden birini, yüzölçümü bakımından ABD'den 30.000 kez daha küçük olan Grenada'yı kuşattı. Ülkenin egemenliğini kabaca çiğnedi, yaktı, yıktı, yurdunu korumak için ayaklanan sivil halkı öldürdü, adayı işgal etti. Hiçbir zaman hiçbir kimseyi tehdit etmemiş olan bu ülkeye saldırı, Washington'a uygun bir sistemi ada halkına zorla dayatmak ve Latin Amerika'daki diğer barışsever halklara korku salmak için düzenlendi.

Bu saldırı ile sadece uluslararası hukuk kuralları, Birleşmiş Milletler Tüzüğü ve Helsinki Sonuç Belgesi maddeleri değil, ABD emperyalizminin iki yüzlülükle Grenada'ya karşı yürüttüğü kanlı eylemini haklı göstermek için kullandığı «İnsan hakları» da kabaca çiğnendi.

Bugün, Grenada, Nikaragua ve El Salvador; yarın Küba ve diğer kıtalardan da Washington'un hoşuna gitmeyen ülkeler saldırıya uğrayabilir. Olayların mantığı, bugünkü ABD yönetiminin uyguladığı çapulculuk politikasının barış davası için ne denli tehlikeli olduğunu gösteriyor. Böyle bir politikanın nereye kadar uzayabileceğini anlamak kolaydır. Emperyalizm sorumsuzca ateşle oynamaktadır.

Biz Latin Amerikalılar, Karayipleri, Orta Amerika'yı ve kıtamızın tümünü arka avlusu gibi görmek isteyen Beyaz Saray'ın yayılmacı planlarını kesinlikle reddediyor, Grenada halkı ile olan kardeşçe dayanışmamızı bildiriyoruz. İyi niyetli tüm insanlarla birlikte saldırıyı ve adanın işgal edilmesini yeriyoruz.

ABD emperyalizminin sadece halkların bağımsızlık ve egemenliği için değil, insanlığın varlığı için tehlike yüklü militarist ve saldırgan politikasından ötürü taşıdığı sorumluluktan kaçmasına izin verilmemelidir.

*Donald Ramotor
Guyana Halkının İlerici Partisi
MK Yürütme Kurulu üyesi*

*Rupert Lewis
Jamayka İşçi Partisi
Merkez Komitesi üyesi*

Yapılan katkıdan duyulan kıvanç

Diğer kardeş partilerde olduğu gibi, YKP'nin de çalışmalarını yoğunlaştırdığı başlıca alan işçi sınıfının yoğun olduğu, onun eylemlerinin merkezi olan büyük işletmelerdir. Bu yılın Mayıs ayında Viyana'da yapılan uluslararası bir sempozyumda bir YKP temsilcisi, bu çalışmanın nasıl sürdürüldüğünü anlatmıştı. ⁽¹⁾ Çalışmalarda öncelik, YKP'nin fabrika örgütlerinin oluşturulmasına ve pekiştirilmesine veriliyor, öte yandan Yunanistan komünistlerinin önemli bir bölümü oturma yeri ilkesine göre örgütleniyorlar. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi görevlilerinden Vladimir Şelepın oturma yeri ilkesine göre kurulmuş bir yerel örgütü ziyaret etti. O, aşağıda örgütün çalışmalarını anlatıyor.

Yunanistan başkenti Atina'nın kuzey-batısındaki işçi semtine doğru yola çıktığımda, YKP MK Politik Büro üyelerinden Costas Tsolakıs'ın bir gün önce söylediği rakamları bir daha hatırladım: Parti üyelerinin % 77'si 40 yaşın altındaydı. Parti üyelerinin % 22,6'sını da kadınlar oluşturuyordu. Atina'nın Kolomos semtindeki yerel parti örgütü üyelerinin doldurduğu küçük odaya adımımı attığımda, ancak canlı bir istatistik açıklama olarak izah edilebilecek şey dikkatimi çekti: Yaklaşık 30 komünistin olduğu oda-da, ancak iki veya üç kişi 40 yaşın üzerindeydi. Çoğunluğun yaşı ise 20–25'den fazla değildi. Oraya toplanmış olanların yarısını ise kadınlar oluşturuyordu.

Kimdi bu genç insanlar? Herşeyden önce onlar o semtte oturan kişilerdi. Peki bunlar nerede çalışıyorlardı? Sekreteri Fanasis ile tanıştım. Fanasis, yalnızca 5 işçinin çalıştığı küçük bir işyerinde çilingir olarak çalışıyordu. Oradaki tek komünisti. Yoldaşlarını anlattı bana: Eleni, ev kadını; Yanna, yazar; Harula, küçük bir işyerinde muhasebeci; Dimitris, araba makinisti; Christos, taksi şoförü; Lili, müzik öğrencisi; Yannis, inşaat işçisi ...

Başka bir deyişle, hepsi meslek sahibi ve yaptıkları iş açısından birbirlerinden oldukça farklı insanlar. Öyleyse, onları bir araya getiren, boş zamanlarının büyük bir bölümünü parti çalışmalarına ayırmalarına neden olan, onları artan hayat pahalılığında daha fazla kazançtan vazgeçmeyi göze aldırın, eğlence ve meraklarından, mümkün olduğunca aile ve evle ilgili görevlerinden onları vazgeçmeye iten neydi? Bir parti toplantısında gündemle ilgili olmayan sorular sormak uygun olmayacağı için, bu soruların yanıtlarını konuşmalardan çıkarmaya çalıştım.

Toplantı, YKP'nin 11. Kongresi'nden (Aralık 1982) bu yana, ülkedeki politik ve ekonomik gelişmeleri irdeleyen ve komünistlerin temel görevlerini belirleyen son MK Plenumu'nun aldığı kararlar doğrultusunda örgü-

⁽¹⁾ Bak «Barış ve Sosyalizm Sorunları», «Yeni Çağ», Sayı 10, 1983.

tün önünde duran sorunları ele alıyordu. Konuşmalar, «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi sayfalarında Tsolakis'in de belirttiği gibi ⁽²⁾, yerel örgütlerin YKP'nin politikası doğrultusunda daha fazla inisiyatif göstermeleri, yığınların ruh hallerini ve gereksinimlerini bilmeleri, onlarla kaynaşmanın yollarını bulmaları gibi partinin istemleri çerçevesinde sürdürüldü.

Tehlikeli boyutlara ulaşmış olan ve giderek her emekçi ailesi için gerçek bir yıkım haline gelmekte olan işsizlik gündemdeki birinci konuydu. Konuşmacılar işsizliğin, özellikle gençler üzerindeki tehlikelerini anlatarak, onların yaşama karşı ilgisiz bir tutum içine girmelerine neden olduğunu vurguladılar. Ayrıca şu aldatmacayla, yani işsizliğin zaten hep kapitalizmde var olduğu, onun için bugünkü koşullarda ona karşı savaşmanın hiçbir yararı olmayacağı gibi aldatmacalarla kışkırtılan gençler arasında, bozguncu bir ruhun ortaya çıkmakta olduğunu söylediler. Yönetimdeki parti ise bu durumu kendi çıkarı için sömürüyor. Bu partinin temsilcileri, iş bulma vaadiyle onların PASOK'a ⁽³⁾ katılmalarını sağlayarak resmi konumlarını kötüye kullanıyorlar. Komünistler ise bu genç insanlara, onların kendi alternatiflerini, işsizler komitesi çevresinde kampanya yürütmeyi, özgül istemlerini yerel ve ulusal yönetim organlarına götürmeyi, geliri işsizlik fonuna kalacak stadyumda konserler düzenleme gibi dayanışma eylemleri yapmayı öneriyorlar. Komünistler, çok daha geniş sorunlardan kalkarak, tıpkı hayat pahalılığı gibi işsizliğin de, Yunanistan'ı giderek emperyalist tekellere daha çok hizmet eder hale getiren Ortak Pazar üyeliğinin doğrudan bir sonucu olduğunu anlatıyorlar. Kolonos semti komünistlerinin bu çalışmaları, YKP MK Plenumu'nun Yunanistan'ın Ortak Pazar'dan çıkması için ülke çapında kampanya yürütülmesi çağrısı doğrultusunda yapıyor.

Yine aynı amaçla, komünistler, o semtteki işçi sınıfının hergünkü sorunlarını yayınlayan genel politik yayınlarla sıkı bir ilişki içine girerek, küçük işletmelerde, dükkanlarda ve bürolarda çalışanlara, ivedi görevlerinin barış ve ulusal bağımsızlık için savaşmak olduğunu anlatıyorlar. Bütün bu çalışmalar, parti veya Barış Komitesi'nin, halkı Yunanistan'daki ABD üslerine ve Batı Avrupa'ya nükleer füze yerleştirilmesine «Hayır» demeye çağırdığı zaman Kolonos komünistlerinin halkı seferber etmek için en uygun olanakları kullandığını gösteriyor.

Şimdi de yerel sorunlara dönelim.

Bölgedeki kadınlar arasındaki çalışmalardan sorumlu Karula şöyle diyor: «Yaşam daha da zorlaşırken, Yunan kadınlarının zorluğunun da iki kat arttığı bir gerçektir. Bir kişinin maaşı aile geçindirmeye yetmiyor. O nedenle birçok kadın da çalışmak istiyor. Fakat iş yok. Ortak Pazar'la

⁽²⁾ Kostas Tsolakis, «Parti çalışması: «Etkinliğin ölçüsü», BSS, № 9, 1983.

⁽³⁾ PASOK – Yunanistan Sosyalist Hareketi, Ocak 1981 seçimlerinden sonra iktidara geldi.

rekabet tekstil fabrikalarının ve geleneksel olarak kadınların çalışma alanı olarak kabul edilen diğer işyerlerinin kapanmasına yol açıyor. İşsiz kalmış olanların yaklaşık yarısı kadın. PASOK hükümeti belli sosyal reformları gerçekleştirmiş olsa bile, kadınlar ne zaman bir iş bulsa, kendilerine yine ayrımcı davranışlar gösterilmesine devam ediliyor. Yakın zamanda, sendikanın varolduğu bir fabrikadaki kadın işçiler erkeklerden çok az bir oranla ücret artışı elde ettiler. Gerçekten bütün sorunları tek tek sıralamam olanaksız. Örneğin, bölgemizde çocuk yuvası ve kreş çok yetersizdir.

Kısaca söylersek, kadınların kurtuluşu için savaş yeni başlıyor. Parti bu çalışmayı, çok titizlikle hazırlanmış 68 maddelik bir program çerçevesinde yürütüyor. Bizim komitemiz de bunu, bölgedeki her aileye tanıtmak için elinden geleni yapıyor. Kadınları seferber etmek, özellikle çeşitli nedenlerle çalışmayan kadınları seferber etmek kolay değil. Yunan kadınının tek sorumluluğu ailesidir, gibi geçmişten kalan önyargılar da varlığını sürdürüyor ve çalışmalarımızı zorlaştırıyor. Böyle olmasına karşın, çalışmalarımız yine de meyvesini veriyor. Kadınlar savaş karşıtı hareketin oluşmasında, ve kuraklığın kasıp kavurduğu Etyopyalılara eloise, yiyecek ve ilaç toplanmasında aktif rol aldılar. Sosyalizmin utkuya ulaştığı ülkelerdeki kadınların yaşamı onlarda büyük ilgi uyandırıyor. Onları, kendi savaşçımları için örnek ve esin kaynağı olarak görüyorlar.»

Toplantıda, komünistlerin bölgede karşılaştıkları diğer sorunlar da tartışıldı. Kadın olsun, erkek olsun, bir konuşmacının ardından diğer bir konuşmacı öneriler getirerek, Atina'da nüfusun yoğun olduğu, ihmal edilmiş, bakımsız bırakılmış yerlerdeki yaşamın iyileştirilmesi için çaba gösteriyordu. Söylediklerine göre, şimdi kapatılmış bulunan bir kimya fabrikasının boş binası gençler için bir kültür merkezi haline getirilebilirdi. Belediye çöplüğü haline gelmiş büyük boş arsalar, içinde oyun alanları da bulunan yeşil sahalar haline çevrilebilirdi. Park ve stadyum yapılacak uygun yerler vardı. Belediye yetkilileri geçmişte işçilerin yoğun olduğu yerlerle çok az ilgilenmişler. Komünistler şimdi bu durumu belediye meclisindeki temsilcileri aracılığıyla değiştirmeye çalışıyorlar. Kolonos parti örgütü bu konuda payına düşen katkıyı yapıyor. Ve kuşkusuz kısmi de olsa, her kazanım, partinin etkisi ve saygınlığının daha da artması için yeni koşullar hazırlıyor. Genel ve yerel seçimlere de yansıdığı gibi, Yunanistan Komünist Partisi'nin etki ve saygınlığının artışı, partinin legale çıktığı 1974 yılından beri sürekli büyümüştür.

Çok canlı, etkili bir şekilde geçen toplantı, aldıkları bir kararla sona erdi. Kısa fakat çok somut olan bu karar, her maddenin yerine getirilmesi için her tür çalışma yöntemine başvurmaya vurguluyordu. Ve her grubun, görevlerin yerine getirilmesi için sorumlulukla davranması gerektiğini belirtiyordu. Ertesi gün bu genç erkek ve kadınlar, Yunanistan Ko-

münist Partisi'nin gazetesi «Rizospastis»i ve partinin küçük broşürlerini satmak için fabrika kapılarına gidecekler, partinin kiracılar üzerine istemlerini ve görevlerini anlatmak için evlerin kapılarını çalacaklar ve ülkedeki yaşamın nasıl iyileştirilebileceği, Yunanistan'ın üzerine çökmekte olan karanlık savaş bulutlarının nasıl dağıtılabileceği üzerine konuşacaklardı.

Yunan halkı ve onların çocuklarına aydınlık bir gelecek sağlamak için partinin öne koyduğu dönüşümleri gerçekleştirmek için ellerinden gelen her katkıyı yapan bu özverili erkek ve kadınlar, bu yüksek bilinçliliğinden ötürü, kuşkusuz halk tarafından şükran duygularıyla ödüllendirilecektir.

Anti-Marksizm ve onun karakteristik özellikleri

Prof. Eberhard Fromm

ASBP MK'ne bağlı Sosyal Bilimler Akademisi öğretim üyesi

Bu yıl yaşam, Marksizm-Leninizmin, zamanımızın, reel sosyalizmin pratiği ile, sınıfsal ve ulusal kurtuluş savaşımı ile sıkıca bağlı olan en güçlü politik ve tinsel gücü olduğunu gösteren yeni, inandırıcı kanıtlar ortaya koydu. Komünistlerin dünyanın dörtbir yanındaki ideolojik aktifliği, Karl Marks'ın 165. doğum ve 100. ölüm yıldönümü dolayısıyla en değişik toplumsal güçlerce gerçekleştirilen çok sayıdaki girişim, bu önemli günlemlerle ilgili olarak birçok yeni teorik yapının yayınlanması, bütün bunlar, şunu açıkça gösteriyor: Karl Marks yılı, daha çoktan ortaya çıkan, yani Marksizm-Leninizm idelerinin önü alınmaz taarruzunu yalnızca net bir biçimde bir kez daha ortaya koymuştur.

«Karl Marks ve günümüz-barış ve sosyal ilerleme savaşımı» konulu uluslararası bilimsel konferansta yaptığı konuşmada ASBP MK Genel Sekreteri E. Honecker yoldaş, işçi sınıfının bilimsel dünya görüşünün gerçek önemini şu sözlerle dile getirdi: «20. yüzyılın son çeyreği, Karl Marks'ın ve onun savaşım arkadaşı Friedrich Engels'in insanın insan tarafından sömürülmediği bir dünyaya, halkların özgürlük ve bağımsızlığına, barış ve sosyal ilerlemeye giden yola ışık tutan ülkülerinin bugün her zamankinden daha canlı olduğunu parlak bir biçimde sergilemektedir. K. Marks'ın öğretisinin, onun büyük devamcısı V. İ. Lenin'in dediği gibi, bir dogma değil, bir eylem kılavuzu olduğu, somut koşullara yaratıcılıkla uygunlanması sırasında ortaya çıkan yeni sonuçlar ve saptamalarla sürekli zenginleştiği tüm kesinliği ile kanıtlanmaktadır.» (1)

Marksizm-Leninizmin ileriye doğru yolalması (bu da son aylarda özellikle açık olarak ortaya çıktı) yalnız burjuva dünya görüşleri ile çetin ideolojik savaşımın içinde, gerici görüşlerle genel tinsel kavga içinde gerçekleşiyor. Bu ilerleme, ABD emperyalizminin başında bulunduğu aşırı gerici saldırgan güçlerin komünizme karşı «haçlı seferi» ilân ettiği, uluslararası gerginliğin arttığı ve savaş tehlikesinin büyüdüğü bir ortamda sağlanıyor. Bugünkü ideolojik savaşımın temel sorun, barış sorunudur, uygarlığın korunması sorunudur.

İster benimsenmesi, ister tersine, bilinçli olarak saldırılması ve çarpıtılması söz konusu olsun, Marksizm-Leninizme karşı tutum, günümüzde gide-

(1) Erich Honecker, Rede und Schlußwort auf der Internationalen Wissenschaftlichen Konferenz des Zentralkomitees der SED «Karl Marx und unsere Zeit – der Kampf um Frieden und sozialen Fortschritt», Berlin 1983, S. 28–29.

rek genişlik ve yoğunluk kazanıyor, günümüz ideolojik sınıf savaşımında merkezi bir yer tutuyor.

Marks, Engels ve Lenin'in idelerinin taarruzu, yeni yeni sosyal grup ve katmanların bu idelere yönelmesi, kuşkusuz, karmaşık ve çok yönlü bir süreçtir. Bu, yalnızca Marksizm-Leninizm öğretisine yakınlaşmak, onu paylaşmak değil, aynı zamanda ona karşı koymak ve ondan ayrılmaktır; ona ulaşmanın yolu bazen dikenli oluyor, engellerden geçiyor, hatta yanılgılara götürüyor. Günümüzde Marksizm-Leninizm karşısında tutum alma sürecinin genişliği, değişik biçimliliği ve farklılığı buradan geliyor. Günümüzde, şu veya bu biçimde Marksizm-Leninizm karşısında tutumunu sap-tamayan tek ciddi toplumsal güç, tek politik hareket olmadığı için de, bu konuda içerik ve biçim bakımından birbirinden farklı en değişik konumları görmek olanaklıdır.

Bir yandan bu, komünist ve işçi partilerinde Marksist-Leninist öğretinin teorik, ideolojik ve politik eylemlerle, geniş çapta ideolojik-eğitsel çalışmalarla amaca yönelik biçimde benimsenmesidir. Sosyalist ülkelerde bu öğreti, emekçilerin sağlıklı sosyalist bilincinin oluşmasında önemli bir yer tutuyor. İlerici teorinin amaca yönelik ve derinlemesine benimsenmesi, tek başına bir amaç değil, devrimci, antiempyralist savaşımın strateji ve taktiğinin, gelişmiş sosyalist toplumun kurulmasının bilimsel temellerinin hazırlanmasının çözümleyici önkoşuludur. İşçi sınıfının partisinin Marksizm-Leninizm konumlarındaki ideolojik birliğinin önemini geçmişin ve bugünün deneyimleri yeniden ve yeniden kanıtlıyor.

Öte yandan, günümüzde Marksizm-Leninizm komünist ve işçi partilerinin dışında da geniş çapta inceleniyor. Bütün biçim değişikliklerine ve farklara karşın burada iki geniş ve birbirinden farklı alan açıkça gözleniyor. Bunları net bir biçimde birbirinden ayırdetmek, Marksizmin herhangi bir «çok merkezliliğinin» veya «çoğullaştığının» propagandasını yapmak anlamına hiç te gelmiyor. Burada herşeyden önce söz konusu olan, birbirinden önemli ölçüde ayrılan ve kendilerine özgü çıkarları olan güçlerin Marksizm-Leninizm karşısındaki tutumlarını ortaya koyduklarının anlaşılmasıdır. Sözde varolan bir antimarksist «tek cephe» tablosu çizerek, bu farklar silinemez. Komünist hareket dışında ideolojimize gösterilen ilginin belirttiği bu iki alan hangileridir?

Herşeyden önce söz konusu olan, kapitalizme karşı eleştirel eylemlerinde, antiempyralist savaşımında, ulusal ve sosyal kurtuluşun ardıcıl devamında, empyralist burjuvazinin en gerici ve saldırgan çevrelerine karşı çıkışlarda yararlanmak üzere adım adım veya kısmen Marksizm-Leninizme yaklaşan güçlerdir. Burada, işçilerin, emekçilerin çıkarlarını savunma çabaları giderek daha da ağırlık kazanıyor. Bu da, Marksizme yönelişin nedenini gösteriyor. Örneğin, sol-sosyalist veya devrimci-demokratik hareketler ve gruplara özgü benzeri eğilimler, kuşkusuz, yalnızca bir

doğrultuyu dile getiriyor: Burada engeller oluyor, gelişme durabiliyor, ve hatta revizyonist yola sapabiliyor vb. Ama yine de, sınıf savaşımının etkisiyle Marksizm-Leninizme yöneliş eğilimi, Marksizme öteki, burjuva yaklaşımdan açıkça ayrılıyor. Bu yaklaşımı, *Marksizmi kavramanın* kendine özgü bir yöntemi olarak ele almak ve gelişmesini izlemek önemlidir.

Sonra, Marksizme burjuva yaklaşımının açıkça görüldüğü geniş bir alan vardır. Bunun amacı, Marksizm-Leninizmi üstü kapalı veya açıkça eleştirmek, karalamak, zayıflatmak, eylemlerini sınırlamaktır. *Marksizmin* bu tür *eleştirilmesine* özgü olan, gelişen Marksist-Leninist teoriyi yadsımak ve ona karşı düşmanlıktır. Aşağıda, Marksizmin bu tür burjuva eleştirisi, bu eleştirinin bugünkü biçimleri ve içeriği söz konusu olacaktır.

Marksizm-Leninizmin tüm oluşma, gelişme ve yayılma tarihi boyunca ve günümüze dek, onun düşmanlarının tepkisi en değişik biçimlerde olmuştur. Marksizm-Leninizm suskunlukla geçiştirilmeye, hırsla boğulmaya, açıkça yadsınmaya, bölünmeye, doğrudan sahtekârlık konusu edilmeye veya üstü örtülü biçimde çarpıtılmaya çalışılmıştır. Her defasında amaç, Marksizm-Leninizmin taarruzuna karşı koyabilmek olmuştur. Durum bugün de böyledir. Üstelik, kapitalizmin genel bunalımının ⁽²⁾ ayrılmaz bir parçası durumuna gelen tinsel bunalım, sömürü sisteminin tarihsel planda savunma konumlarında olduğunu daha açık ortaya koymaktadır. Sonuç olarak burjuvazi Marksizm-Leninizme karşı savaşıma kendi genel ideolojik eylemlerinde giderek daha büyük önem vermek zorunda kalmaktadır. Günümüzde Marksizme yöneltilen eleştirilerin genişliği, burjuva ideolojisindeki bunalımı özellikle net bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu eleştirinin genişliği, hiç te eleştiricilerin tinsel zenginliğinin ve ideolojik yaratıcılığının göstergesi değil, Marks, Engels ve Lenin'in idelerinin taarruzu karşısında *zorunlu* karşı koyuşun yansımasıdır.

«ASBP MK'nin 1983 Karl Marks Yılı Tezleri»nde belirtildiği gibi, işçi sınıfının teorisi, burjuvaziyle proletarya arasındaki sınıfsal uzlaşmazlık nedeniyle, burjuva ideolojisine karşı savaşım koşullarında ortaya çıkmış ve gelişmiştir. Aynı nedenle Marksizm-Leninizm kendisini sürekli çarpıtan ve gözden düşüren burjuva ideolojisinin acımasız direnciyle karşılaşılıyor. Onun yaşam gücü, burjuvaziye komünizme karşı yeni yeni «haçlı seferleri»ne girişmeye zorluyor. Tarihin kanıtladığı üzere, bütün gösterdiği çabalara karşın burjuvazi Marksizm-Leninizmin günümüzde toplumsal düşüncenin en etkin akımı durumuna gelmesini önleyemedi.» ⁽³⁾

Şöyle ki, Marksizmin eleştirisi burjuva ideolojisi içinde bir doğrultu, bir akım değildir. O, sermayenin Marksizm-Leninizm ile teorik savaşım biçimi-

⁽²⁾ Bak: Denken gegen die Zeit. Die geistige Krise des Imperialismus, Berlin 1981.

⁽³⁾ Thesen des Zentralkomitees der SED zum Karl-Marx-Jahr 1983. Berlin 1982, S. 9-10.

minde işçi sınıfına, devrimci işçi hareketine ve reel sosyalizme karşı koyuşunun göstergesidir. Marksizmin eleştirisi, burjuva ideolojisinin bütün biçimlerinde yer almaktadır. O, sermaye ile işçi sınıfı arasındaki ilkesel uyumsuzluğu dolaysız yansıtmakta, ancak bu uyumsuzluğun burjuva algı-lama biçimindeki yansımasıdır. Bu eleştirinin içerik ve biçimi, emperyalist burjuvazinin sınıfsal çıkarlarının damgasını taşımaktadır.

Burjuvazi tektür bir sınıf değildir, onun belirli kesimleri arasında önemli farklar vardır ve böylesi bir durum ideolojinin en değişik biçimlerinde, bu arada Marksizmin burjuva eleştirisinde de ortaya çıkmaktadır. Burada, tarihte ve günümüzde rastlanan bütün değişik biçimlere değinmeden, günümüz burjuva ideolojisinde, böylesi eleştirinin birkaç önemli, görece istikrarlı, uzun bir süre içinde sık sık yinelenen biçimlerini ele alalım. Bunlar arasında en başta, Marksizm-Leninizmin kesin olarak ve tamamıyla yadsınması, onu parçalara ayırmaya yönelik değişik denemeler, «tepesini kesme» denemeleri ve her türden revize etme çabaları geliyor.

Marksist-Leninist teoriyi kesin olarak ve *tümüyle yadsınmak*, her zaman emperyalist burjuvazinin en gerici, en saldırgan çevrelerine özgü bir tutum olmuştur. Yani kapitalist sömürüyü doğrudan savunarak, militan anti-komünist konumlardan hareketle devrimci işçi hareketine ve reel sosyalizme, tüm toplumsal ilerleme savaşçılarına karşı açık düşmanlığını dile getirenlere özgü bir tutum olmuştur.

Bugün de durum, özellikle emperyalist burjuvazinin en saldırgan çevrelerinin askersel-endüstri kompleksiyle sıkı sıkıya bağlı olduğu ABD'de de böyledir. Bu çevreler politik-ideolojik planda konservatizmi (tutuculuğu) kılavuz ediniyor, Marksizm-Leninizme cepheden eleştiri konumlarında yer alıyorlar. Bu, Reagan'ın tinsel konumudur. Ona göre komünizm, «insanoğlu için normal bir yaşam biçimi değildir». O, açıkça şöyle diyor: «Batı dünyası komünizmi gemlemekle kalmayacak, onun ömrünü açacaktır da. Biz onu züralet çarmihına germekle yetinmeyip, ondan kurtula-cağız da ...» ⁽¹⁾

Bu dil, tinsel tartışmayı psikolojik savaşla, önemli argümanları kaba yalanla değiştirenlerin dilidir. Emperyalizmin, Marksizm ve sosyalizmin yokoloçağı yollu hayalleri, Marksizm-Leninizm üstüne sahtekarlıklarla, onu «dünya devriminin dini» ⁽²⁾ olarak gösterme denemeleri ile örülüyor; sonra da, tipik antikomünist yöntemle, dünyadaki tüm gerginliğin sorumluluğu ona yükleniyor. Barış ve hümanizm felsefesi olan işçi sınıfının bilimsel dünya görüşünü «erk öğretisi», «savaş ideolojisi» olarak tanımlayarak, tam karşısına çeviriyorlar. Bütün bunlar, antikomünist «Sovyet tehdidi» yalanına teorik gerekçe ve temel sağlayabilmek içindir.

(1) Alıntının kaynağı: Der Plan Euroshima. Aus Reden und Schriften von R. Reagan, A. Haif, C. Weinberger u. a., Köln 1982, S. 19-20.

(2) Bak: Agy, s. 100.

Marksist-Leninist teoriye karşı kinle dolu tutucu ideologlar, Marksizm üstüne yapılan eski sahtekarlıkların silahlığını seferber etmeye çalışıyorlar. Bu nedenle, bir zamanlar tarihte rastlanan değişik uydurma yalanların, çarpıtma ve iddiaların bugün yeniden su yüzüne çıkmalarına şaşmamak gerek. 1983 – Karl Marks yılı gösterdi ki, Marks'ın burjuva «mezar kazıcıları»nın aklına pek te orijinal bir şey gelmiyor. Onlar boyuna, daha çoktan çürütülmüş görüşleri öne sürüyorlar.

Marksizme yönelik tutucu burjuva eleştirisini, onun öteki biçimlerinden ayıran, onun Marksizm-Leninizmi tümüyle, Marks'tan, hatta Marksizm'in kaynaklarından başlayarak Lenin'e kadarki dönemden geçip günümüz Marksizm-Leninizmine dek tümüyle yadsımasıdır. Açıkça görülüyor ki, saldırıların ana hedefi, Marksizm-Leninizmin gelişmesindeki kuşaktan kuşağa geçiştir. Böylece görülüyor ki, teorizme karşı açık teorik düşmanlık en gerici güçlerin propaganda ettiği emperyalist çatışma ideleri ve politikasıyla sıkı sıkıya bağlıdır.

Marksizm-Leninizmi bölmeye yönelik değişik denemeler, ona karşı burjuva eleştirinin ilk biçimleriyle başlamıştır ve bugüne dek sürmektedir. Bu denemelerin amacı, Marksçı-Leninci teoriyi, onu ya yalnızca bir felsefe bilimi biçiminde, örneğin, «insan felsefesi» ya da «yabancılaşma felsefesi» olarak veya yalnızca, sözde öncelikle 19. yüzyıl kapitalizmini eleştiren ekonomi teorisi biçiminde ya da herşeyden önce sosyal çözümleme yöntemlerinin en büyük önem taşıdığı «eleştiri teorisi» olarak tanımlayarak, eylemselliğinden yoksun bırakmaktır. Marksizm-Leninizmin sözde dağılıp gittiği; ondaki tüm önemli, bilimsel yönlerin çağdaş sosyoloji ve felsefe tarafından «benimsendiği» vb., bütün ideolojik yanlarının, dünya görüşüne ilişkin yanlarının ise «aşıldığı» iddialarına sık sık rastlanıyor. Marksizmin burjuva eleştirisinin bu biçimi, Karl Marks'a ve onun yapıtlarına değinmeden edemediklerini bizzat kabul eden, insan ve toplum biliminin günümüzdeki birçok temsilcisi için tipik bir biçimdir. Fransız katolik biyograf Jean-Yves Calvaz daha 60'lı yıllarda bu konuda şunu soruyordu: «Çağdaşlarımız arasında, Marksizmin kendisine meydan okumadığı, Marksizmin kendisine sorular yöneltmediği biri var mıdır?»⁽⁶⁾

Marksizm-Leninizmin bölünmesi, onun belirli bileşenlerinin alınıp kısmen kullanılması, eninde sonunda bu öğretinin, onu her burjuva teorisinden ve dünya görüşünden ayıran yeni niteliğini silip atmak içindir. Böylece Marksizm, (ötekilerle birlikte) kabulü olanaklı ve hatta (ötekilerden de olduğu gibi) belirli hükümleri alınabilecek çok sayıda sosyal teorilerden biri durumuna getirilmek isteniyor. Tek sözle, Marksizm-Leninizm, burjuvazinin ideolojik gereksinimlerine uydurularak «tamamlanıyor». Ama bu, onun devrimci içeriğinin kısırlaştırılması anlamına geliyor. Mark-

⁽⁶⁾ Jean-Yves Calvaz, Karl-Marx-Darstellung und Kritik seines Denkens. Olten/Freiburg 1964, S. 15.

sizme yöneltilen bu tür eleştirilerde çoğu kez onun çeşitli parçalara ayrıldığına, bir yandan sözde tek «orijinal» olan Marks öğretisine (burjuva ideologlar bunu, kurtuluş konusunda genel hümanist öğretisi olarak tanımlıyorlar) ve öte yandan bu öğretinin Engels ve özellikle Lenin tarafından sözümona bilimci – pozitivist – «sahtekârca» geliştirilmiş olan (ve sözde bu ideologlar onun bu yanına karşı savaşıyorlarmış) bölüme ayrıldığına tanık olmaktadır. Marksizm-Leninizmin sözde üç dala «doğranmışlığına» ve «çoğullaşmakta» olduğuna dair lafazanlıklar da bununla bağlıdır. Onların burada bahsettikleri, sözde bu öğretinin Marksizm-Leninizm ve değişik çağdaş revizyonizm türleri biçiminde varolduğudur.

Marksizm-Leninizmin, toplumun evrimi teorisine *indirgenmesi*, onu bölme denemeleri ile sıkı sıkıya bağlıdır. Bu çoğu kez, sosyal-demokrat teorisyenlerin ileri sürdüğü «demokratik sosyalizm» konseptini temellendirmek için kullanılıyor. Marksizmi eleştirmenin bu türü, genellikle sosyal-reformistlerce tercih edilmekte ve Marks'ın fikirlerini doğrudan ve açıkça yadsımaktan kaçınmaktadır. Tersine, onlar önce Marks'ı, Lenin'den tamamiyle ayırarak, neyin Marks'a ait olduğunu saptıyor, ardında da Marksizmin, kendi görüşlerine göre, toplumu reformlarla değiştirmeyi öngören evrim konseptine alınabilecek bileşenlerini kullanıyorlar. Çoğunlukla kapitalist sisteme entegre olmuş sağ sosyal-reformist çevreler ile sosyal-demokrasi içinde işçilerin çıkarlarına daha çok yönelen, demokratik alternatifler arayan güçler arasındaki farklar, işte bu denemelerde ortaya çıkıyor. Ancak bugün her iki eğilim için de tipik olan (kuşkusuz, değişik gerekçelerden hareketle) açıklama, «sosyal-demokrasi Marks'ın yerini alamaz ve almayacaktır» (?) biçimindeki açıklamadır. Sol sosyal-demokratlar bunu daha da açık şöyle dile getiriyorlar: «Karl Marks'ın ölümünden 100 yıl sonra tüm sosyal-demokrasi, onun öğretisini anımsamak zorundadır. Marks ASDP için gerekli olmuştur.» (")

Ve son olarak, Marksizmin burjuva ve küçük burjuva eleştirisi içinde Marksizm-Leninizmin *revizyonuna* yönelik değişik denemeler de yer almaktadır. Sağ ve «sol» revizyonistlerin temsilcileri, «orijinal» ve hatta «yaratıcı» Marksizm iddiasıyla ortaya çıkıyorlar. Bu tür Marksizmden onlar, onun genellikle Leninizm dışındaki kısımlarının, başka, Marksçı olmayan konseptlerle karışımını anlıyorlar. Ve bütün bunlar, Marksizmin «modernizasyonu» olarak gösteriliyor. Bernstein'dan başlayarak, her soydan ve her boydan revizyonistler, genellikle Marksist düşüncenin sınırlarına sözde titizlikle uyduklarını ve söz konusu olanın sözde yalnızca «Marksizmin bunalımı'nı gidermek olduğunu ileri sürüyorlar. Marksizmin hayali «bunalımı»na ilişkin belge, günümüzde de bu tür çevrelerde yüksek bir değer buluyor. Bu belge, Marksizm-Leninizmin birliğine ve iç teorik bütünselli-

(7) Die Neue Gesellschaft, 3, 1983, S. 215.

(8) Zeitschrift für sozialistische Politik und Wirtschaft, Haziran 1983, S. 218.

ğine ve aynı zamanda Marksist-Leninist teorinin sosyalizmin pratiği ile siki bağına karşı saldırıları haklı göstermek için kullanılıyor.

Marksizme yöneltilen eleştirilerin burada belirtilen biçim ve türlerinin gösterdiği gibi, burjuvazinin, işçi sınıfının bilimsel dünya görüşüne karşı tutumu oldukça değişiktir, açık farklar göstermektedir. Burjuvazi arasından değişik güç gruplarını hesaba katmak, ideolojik savaşında önemlidir. Bununla birlikte, bu farkların önemini abartmamak gerekir. Çünkü bu eleştiri, tüm biçim zenginliğine karşın, burjuvazinin, bilimsel sosyalizmin teori ve pratiğine karşı sınıfsal konumunu yansıtmaktadır.

Marksizmin burjuva eleştirisinin kendi konumlarını güçlendirmek için kullandığı değişik gerekçeleri kıyasladığımızda, onun tüm yönlerine özgü bir sıra ortak özellikler, şu veya bu biçimde net olarak ortaya çıkıyor. Gerçi bu özellikler belirli ölçüde değişikliğe uğruyor: Marksizmin burjuva eleştirisinin değişik aşamalarında değişik ortak yönler görülebiliyor. Örneğin, Marks'ın 30'lu yılların başlarında «Ekonomik-felsefe notları»nı yayınlamasından sonra, «hümanist» Marks'a ve «genç» Marks'ı «yetişkin» Marks'a karşı çıkarmaya yönelik gerçek bir dalga yükseldi. Bu dalganın etkisi 60'lı yıllara dek duyuldu. Bugün ise bu eğilim gözle görülür ölçüde zayıfladı. 60'lı yılların sonundan başlayarak, burjuva eleştiriciler en başta «Kapital», «Ekonomi politiğin eleştirisi (1857–1858 yıllarının el yazısı notları)» gibi ekonomi yapıtları ile yoğun bir biçimde uğraşıyorlardı. Bugün ise ideolojiye, en başta tarihsel materyalizmin temel sorunlarına büyük bir ilgi gösterildiği gözleniyor.

Marksizm-Leninizmin tüm önceki toplumsal bilim ve dünya görüşlerine oranla taşıdığı yeni niteliğin yadsınması, kuşkusuz, Marksizmin burjuva eleştirisinin tümü için belirleyici, ortak özellikler arasında yer almaktadır. Marksizm-Leninizmin yeni niteliğinin yadsınması, Marksist-Leninist teorisinin bilimselliğine karşı saldırılarla, onun açık ve ardıcıl partililiğinin anlaşılabilmesiyle içiçedir. Marksizm-Leninizmin bilimselliği her zaman, hem ona karşı cepheden saldırılarda bulunulurken, hem onun kimi kısımları alınıp benimsenirken ve hem de öğretimiz revize edilmiş biçimde kullanılmak istenirken, reddediliyor. Marksizm-Leninizmin işçi sınıfının bilimsel dünya görüşü olduğu ise özellikle yadsınıyor. Burada artık karalama ve sahtekarlığın tüm kepenkleri kaldırılıyor.

Böylece, burjuva ideologların sınıfsal düşünce sınırlılığı ortaya çıkıyor. Onlara göre, dünya görüşü ile bilim, partililik ile bilimsellik, onların kendi deneyimleri açısından her zaman kapitalist ideolojilerdir, birbirine düşman, uzlaşmaz karşıtlardır. Bu gerçeklerin reddedilmesinde aynı zamanda burjuvazinin, bilimsel teori ile devrimci hareketin birleşmesi karşısındaki korkusu görülmektedir; onun ideolojisini 19. yüzyılın ortalarından bu yana kamçılayan, daha büyük aktiflik göstermeye zorlayan korkusu sergilenmektedir. Madem ki Marksizm-Leninizmi karalayıp gözden düşürmek ba-

şarılamiyor, o zaman, etkisini yitirmesi için o, en azından tinsel bir çağrı veya hayali bir din olarak kalmalıdır. Yeter ki, gerçek durumu devrimci yoldan değiştirmenin bilimsel teorisi olmasın.

Bugün bu, ana darbenin en başta Marksizm-Leninizmin bütünselliğine yöneltildiği anlamına geliyor. Sınıf düşmanının, Leninci hükümlerin güncelliğine ve etkinliğine karşı savaşı öylesine yoğun bir biçimde yürütülüyor ki, şunu söylersek abartmış olmayız: İster açık, ister üstü örtülü olsun, Marksizmin tüm burjuva eleştirisi, herşeyden önce Leninizmin eleştirisidir. Öyle görülüyor ki, Lenin'e karşı çelişkili, birbirine tamamiyle karşıt gerekçeler kullanılması, Marksizm-Leninizmin düşmanlarını hiç mi hiç rahatsız etmiyor. Kimileri Lenin'in, Marks'ın «totalitarizm» idelerini benimsediğini ve gerçekleştirdiğini iddia ediyor. Kimileri ise, onu Marksizmi sahtekarlık konusu yapmakla veya «Ruslaştırmak»la suçluyor. Kimileri de ona sübjektivizmi ve volüntarizmi yakıştırıyor. Diğerleri ise, Lenin'i «ortodoks» diye yanılsı sayıyorlar. Tek sözle, Leninizmle polemikte her aracı caiz sayıyorlar. Leninizme saldırılar, kuşkusuz, Leninci fikirlerin sosyalizmin pratiğiyle olan kopmaz bağı nedeniyle. Burjuva eleştirisi, Leninizme karşı yoğun saldırılarında, reel sosyalizmle dolaysız savaşında kendine özgü bir katkıda bulunmak çabasıyla, teorik görevlerinin sınırlarını aşıyor.

Anti-Leninizm, bir tür yoğunlaşmış teorik antikomünizm olarak ortaya çıkıyor. O, Lenin'in Marksizmi her tür sahtecilikten ve çarpıtmadan korumasına karşı, Marksist öğretinin sosyalist devrim ve sosyalist toplumu kurma sırasında yaratıcılıkla uygulamasına, bu uygulama sırasında teorinin daha da geliştirilmiş olmasına burjuvazinin gösterdiği ideolojik tepkidir.

Marksizmin burjuva eleştirisinin değişik yönlerinin ortak özellikler göstermesi, burjuvazinin tüm katmanlarının sınıfsal çıkarlarının aynı olmasından ileri gelmektedir. Ancak bu ortak özelliklerin yaşamda hangi somut biçimler alacağı, propagandaya nasıl yansıtacağı, günümüzde Marks'ı birer profesyonel olarak eleştirenlere bağlıdır. Bunların sayısı geçen 100 yıl içinde öylesine artmıştır ki, başlı başına ideolojik eylem dalından söz edebiliriz. «Marksologlar», ana uğraşı Marksizm-Leninizmi «işlemek», yani yorumlamak, incelemek, eleştirmek, sahtecilik konusu yapmak vb. olan, değişik ideolojik renkteki burjuva teorisyenleridir.

Marksizmin burjuva eleştirisi, kurumsal çizgiler kazanan ayrı bir kol olarak, daha 19. yüzyılın sonunda oluşmaya başladı. Emperyalist merkezlerin «komünizmi inceleme»lerinin ortaya çıktığı 1917'den sonra o, bu «incelemeler» içinde hızla genişlemeye ve etkinleşmeye başladı. Bugün Marksizmi eleştiren profesyonellere değişik kuruluşlarda rastlamak olanaklıdır. Onlar kendi kurumlarını, basın organlarını ve örgütsel biçimlerini yaratmışlardır. Patronların, örneğin Federal Almanya Cumhuriyeti'nde Marksizmin böylesi eleştirisine verdiği öneme gelince, onların organı olan «Der Arbeitgeber»de dile getirilen şu görüş onlar için tipiktir: «Top-

lumsal ilişkilerin yorumlanması etrafındaki karşılıklı saldırılarla dolu kav-
gada, öğretim kurumlarında toplumsal sistemi eleştirmenin neredeyse yal-
nız kapitalizmin eleştirilmesine indirgenmiş olmasına artık daha fazla göz
yumulamaz. Özellikle yüksek okullarda, Marksizme karşı etkin, bilimsel
savaşım olanakları yaratılmalıdır. Kuşkusuz, burada söz konusu olan,
Marksizmin eleştirildiği özel kürsüler yaratılması değil, Marksizmin eleş-
tirilmesine daha geniş yer verilmesi için, amaca yönelik bir özen gösteril-
mesidir.»⁽⁹⁾

- Sermayenin, Marksizmin niçin ve nasıl eleştirilmesini istediği, bu tutum-
da görülüyor. Kurumsal biçimler almış olan Marksizmi eleştirinin burjuva
tinsel yaşamındaki en önemli işlevi, Marksizmle ilgili tüm uğraşlara ortak
yön ve doğrultu vermektir. Marksizm-Leninizm üstüne her tür çalışmanın
«Marksoloji»nin ideolojik normlarına göre, uyumlaştırma çabası açıkça
görülmektedir. Bu amaçla, Marksizmi eleştirinin tarihi hazırlanıp inceleni-
yor, Marksizm-Leninizmle ilgili tüm tutucu, reformist ve revizyonist konu-
lar biraraya getiriliyor. Ayrıca, Marksizmin belirli dönemde eleştirisi ve
çarpıtılması yönündeki yorumlamalar, her an kullanılmak üzere hazır
tutuluyor. Denebilir ki, Marksizmin kurumsal biçimler almış burjuva eleş-
tirisi, sermayenin konumlarından hareketle Marksizm ile uğraşanların
tüm üzerinde belirleyici etki yapıyor, onları kaynaştırıyor ve yönlendiriyor.
Bu etki, eninde sonunda, Marksizmin çarpık yorumlanmasına yolaçtığı
için, eleştiri değişik toplumsal katmanlara, hokkabazlıklar sonucunda
Marksizm konusunda farklı anlayışlar aşıyor. Bu uğraşının uzun erimli
ideolojik görevleri işte budur. Bu nedenle o, sınıf düşmanımıza ideolojik
savaşımında böylesine gereklidir.

Tam da bu nedenle, Marksizmin burjuva düşmanlarının temsil ettiği
konumları eleştirmek, açığa vurmak ve çürütmek, Marks, Engels ve Le-
nin'in fikirlerinin bundan böyleki taarruzları için ve aynı zamanda anti-
komünizm ile savaşım için büyük önem taşıyor. Söz konusu olan, Marksist-
Leninist teori üstüne sahtekarlıkları açığa vurmak, sözde Marksizm-Leni-
nizmden varılan antikomünist konumları çürütmek, reformist ve revizyonist
yorumlamaları eleştirmek ve aynı zamanda gerçekten orijinal, canlı ve
yaratıcı Marksizm-Leninizmin propagandasını yapmaktır. Marksizmin bur-
juva eleştirisinin her biçimine karşı atılğan savaşım, Marksizm-Leninizm
fikirlerinin çarpıtılmadan yaygınlaşması, ilerici sosyal alternatifler arayan
toplumsal güçlerin Marksist öğretinin değişik türden çarpıtılmış biçim-
leriyle şaşırtılmaması için önkoşul rolünü oynuyor. Bunlar karşılıklı savaşım
konusu olan, herhangi ikincil, bağımlı sorunlar değil, dünya görüşüne
ilişkin temel, merkezi sorunlardır.

Marksizmi eleştirinin bütün tarihi, onun yenilgilerinin tarihidir. Gele-
cekte de öyle olacaktır. Marksizmin burjuva eleştirisinin, 1983 yılının

⁽⁹⁾ Der Arbeitgeber, 9 Şubat 1979.

önemli günlemeleriyle ilgili son derece yüksek konjonktürü, durumu değiştirmiyor. Son aylarda çıkan tüm yazı ve kitapları, radyo yayını ve televizyon tartışmalarını eleştirel açıdan gözden geçirdiğimizde, kendini Marksizmi eleştirmeye adanların «mesleği»nin ağır ve çoğu kez zavallı olduğunu göreceğiz. Onların çoğunun entelektüel düzeyi, oldukça düşüktür. Sermayenin gözünde bugün yine değerleri artan «Marks'ın mezar kazıcıları», Marks'ın kişiliğine ilkel saldırılarda bulunmaktan tiksiniyor, en iğrenç karalamalara girişmekten utanmıyorlar.

Elbette, amacı onun yapıtına da kara çalmak olan böylesi yoğun saldırılar, insana Marks'ın ölümünden hemen sonra F. Engels'in sahtekarlardan birine yönelttiği şu sert uyarıyı anımsatıyor: «Siz onun öğretisini sert bir biçimde eleştirmekte ve hatta onu tersine yorumlamakta serbestsiniz. Siz Marks'ın, tamamiyle hayalinizin ürünü olan biyografisini yazmakta serbestsiniz. Ama, toprağa verdiğimiz arkadaşımıza iftira etme cürretini gösteremezsiniz ve ben kimsenin bunu yapmasına hiçbir zaman izin vermem.»⁽¹⁰⁾

Kimi düşmanlar, kendi eleştirilerinin semeresizliğini, Marksizmin «insanı hemen sarıverme gücünü» kalkan ederek gizleyip, teorik polemiğin hiç olmazsa görüntüsünü süslemeye çabalıyorlar. Bu sözler artık öğretimizin burjuva savunucuları arasında «altın sözler» olmuştur. Onlara göre, Marksizm, tam kapsamlı bir dünya görüşü olduğu için insanı «sarıveriyor», ama bütün bunlar, Marksizmin «çekiciliklerinin» yarattığı bir «yanılgıdır». Böylece burjuva ideologlar, tartışmanın özünden uzaklaşmayı umuyorlar. Ama böylesi bir «gerekçe», günümüzde Marksizmi eleştirinin acizliğini gösteriyor, Marksizm-Leninizmin yığınlar üzerinde, onlar için ulaşılmaz ölçüde etki yapabildiği olgusunu anlamaktan ne kadar aciz olduklarını, bu yöndeki şaşkınlıkları gösteriyor: «K. Marks'tan yüz yıl sonra da Marksizmin hiç te öleceğe benzememesi, şaşırtıcı olmaktan da öte bir şeydir.»⁽¹¹⁾

Burjuva ideologların çıkmazı, etkisi her onyıldan onyıla artan bir teoriye, çağımızın ana sorunlarına bilimsel temelde yanıt veren, işçi sınıfının, tüm öteki emekçilerin yaşamsal çıkarlarını yansıtan bir teoriye karşı savaşmakta olmalarıdır. Bundan da öte, Marksist teorinin toplum pratiğindeki doğruluk sınavını başarıyla vermesi karşısında bu çıkmaz daha da derinleşiyor.

Şöyle ki, Marksizmin değişik renkten eleştircileri yenilgi konumlarında bulunuyor. Bu eleştircilerin eylemlerinin ideolojik savaşında taşıdığı tehlikeyi küçümsemeden, daha şimdiden denebilir ki, onlar öncellerinin yazgısını paylaşacaklardır: Onlar, Marksizm-Leninizmin utku seferini durduramayacaklar, kendileri ise unutulup gideceklerdir.

⁽¹⁰⁾ K. Marks ve F. Engels, Yapıtlar, c. 36, s. 15.

⁽¹¹⁾ Welt am Sonntag, 20 Mart 1983.

Sosyalizmde teori ve pratiğin bütünselliği

Teori ile pratik arasındaki yakın ilişki, toplumun algılanması ve devrimci değişikliği, Marksist-Leninist öğretinin belirgin bir çizgisini, onun güç ve etkinlik kaynağını oluşturuyor. V. İ. Lenin, «tüm ülkelerden sosyalistleri bu teoriye sürükleyen aşılmaz çekici gücün, onun ciddi ve üstün bilimselliği (toplum bilimlerinin son sözü olanı) devrimcilikle birleştirmesinde ve bunun bir rastlantı, yalnızca doktrin kurucusunun bilginin ve devrimcinin niteliklerini kendisinde somutlamasından dolayı değil, doğrudan teoriyi içten ve kopmaz bir biçimde birleştirmesinde ifadesini bulduğunu» yazıyor. (1) Böylece söz konusu olan teorinin kendi bilimselliği ile devrimciliği arasındaki kaynaşmadır, pratik eylemlerin yol ve biçimlerinin ciddi kanıtlarıyla toplumsal mekanizmanın iç kaldırıcılarına derinlemesine yayılmıştır.

Komünist partileri, sosyalist toplumun gelişmesini yönlendirme ve yönetime rollerini gerçekleştirerek, teorinin olanaklarını pratikte gerçekleştiriyorlar. Bu ise teorinin yaratıcı gelişmesi ve zenginleştirilmesi için yeni içtepi veriyor, onu sosyalist toplumun yetkinleştirilmesi yollarının saptanmasında ve sonuç olarak, dünyanın devrimci değişikliğinin başarısı için önemli bir faktör durumuna getiriyor.

Bununla birlikte teorik çalışmaların pratik yönünü basitleştirmemek gerek. Burada, partiyi, emekçileri yaratıcı eylemler, yeni düzenin geniş olanaklarını ve önceliklerini kullanmak, politikanın en genel stratejik doğrultusunu saptamak için bilimle donatmakla görevli nesnel yasaların kavranması ve incelenmesi gibi özel sorunların ele alınıp incelenmesi önerilmiyor.

Derginin yayınlamaya başladığı «Sosyalizmde teori ve pratiğin bütünselliği» yazı dizisinde, redaksiyon, sosyalist ülkeler kardeş partilerinin önemli sorunların çözümünde eylemlerinin ana yönelimlerini içeren bölgesi birliğin günümüz aşamasında nasıl gerçekleştiğini ele almayı düşünüyor. Söz konusu olan ekonomi, sosyal gelişme, ideoloji ve komünist eğitim, sosyalist ekonomik entegrasyonun güçlendirilmesi, dış politik ilişkiler alanlarıdır.

Sofya'daki K. Marks Yüksek Ekonomi Enstitüsü profesörlerinin hazırladığı birinci yazı, Bulgaristan ekonomisinin güncel gelişme sorunlarını, sosyalist mülkiyet ilişkilerinin yetkinleştirilmesini, bunların dinamiklerini, bu ilişkilerin yönlendirilmesi ilkelerini çözümlüyor. Onlar bu çözümlemede, sosyalizmin genel yasallıklarından hareket ederken, aynı zamanda kendi ülkelerinin özgül koşullarını da hesaba katıyorlar.

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 1, s. 341.

TÜM HALK MÜLKİYETİNİN ÇAĞDAŞ GELİŞME YOLLARI

«K. Marks» Yüksek Ekonomi Enstitüsü profesörleri: Delçe Peryazov, Jak Arayo, Taço Paçev (BHC)

Sosyalizmde ekonomik sistemin temelini, üretim araçları üzerindeki toplumsal mülkiyet oluşturuyor. Bulgaristan'da sosyalist mülkiyet, tarihsel gelişmesinde, devlet ve kooperatif diye iki başlıca biçimi kendinde simgelemiştir. Devlet mülkiyeti, nesnesi üretim araçları olan, öznesi ise devletin temsil ettiği tüm toplum olan sosyalizmde, üretim ilişkilerinin ardıcılığı ve bunların tam olarak ortaya çıkışı sağlanarak, üretim araçlarının yüksek düzeyde toplumlantırılmasında ifadesini buluyor.

Kooperatif mülkiyetin varlığı, halk ekonomisinin değişik dallarındaki daha düşük gelişme düzeyi koşuluna bağlıdır. Onun nesnesi de yine üretim araçlarıdır, öznesi ise ortak çalışma yürütmek için birleşen kooperatif köylülüktür.

Ülkemizde sosyalist mülkiyetin gelişmesi üç aşamadan geçmiştir. Birincisi, yaklaşık 15 yıllık (1944–1958) bir dönemi kapsıyor, ve sosyalist üretimin etkisini ulusallaştırma sürecinin 1947'de sonuçlandırılmasını, halk erkinin giderek güçlendirilmesini kendinde somutluyor. Bu aşama devlet ve kooperatif mülkiyetin ortaya çıkmasıyla, kapitalist sektörün ardıcıl bir biçimde sınırlandırılmasıyla, aynı zamanda devlet mülkiyetinin adım adım genişlemesiyle niteleniyor. Bununla birlikte, bu aşamada tarımın sosyalist temelde yeniden kurulması çalışmaları tamamlanmıştır. Böylece toplumsal üretim devlet ve kooperatif diye ele alınan aşamanın sonunda oldukça yüksek olgunluk düzeyine ulaşan sosyalist ekonomik ilişkiler sisteminin gelişmesi için birincil önemi olan iki mülkiyet biçimi temelinde gerçekleşmiştir.

Daha sonraki aşamada (1958–1970) toplumsal mülkiyetin bu iki biçimi hızla yetkinleşmiştir. Biçimlerin kendi nesnel niteliğinde olduğu gibi, devlet, kooperatif örgütleri gibi nesnel niteliğinde de gözle görülür değişiklikler meydana gelmiştir. Mülkiyet biçimlerinin gelişmesi, genel olarak, Tarım Üretim Kooperatiflerinin (TÜK) güçlenmesinde en belirgin bir biçimde ortaya çıkan toplumsal üretimin artış düzeyinde ifadesini bulmuştur.

Üçüncü aşama 70'li yıllarda başladı ve günümüzde de devam ediyor. BKP'nin 10. Kongresi (Nisan 1971) gelişmiş sosyalist toplumun kurulması görevini öne koydu. Bugünkü dönem için tipik olan, sosyalist mülkiyetin iki temel biçiminin karşılıklı içiçe geçmesidir, tek genel halk mülkiyetinin oluşmasıdır. Üretimin yoğunlaşması, onun güçlenmesi, uzmanlaşma ve kooperatifleşme bu süreçte önemli bir rol oynamışlardır. Ama kuşkusuz,

bu süreçte tarımdaki yatay ve dikey entegrasyonun çok daha büyük önemi olmuştur. Herşeyden önce bu önem, TÜK'nin Devlet Tarım İşletmeleriyle (DTİ) kaynaşmasında, daha sonra da bunların ürününü işleyen işletmelerle birleşmesinde ve bu temelde Ulusal Tarım-Sanayi Birliğine katılan Tarım-Sanayi Komplekslerinin (TSK) kurulmasında ifadesini bulmuştur.

Ülkemizde TSK'nin sayısı 1971'de artık 170'i buluyordu. Bunlar kamu-laştırılan işlenir toprağın yüzde 94'ünü, tarımda çalışan işçi gücünün yüzde 80'ini ve tarım kollarına ayrılan temel fonların yüzde 74'ünü elle-rinde toplamışlardı.

Bulgaristan Komünist Partisi'nin programı ekonomide olduğu gibi tüm olarak toplumda da gerçekleşen derin ve zor dönüşümler öngörmüştür. ⁽²⁾ Sonuç olarak bunlar, tarımda kooperatif mülkiyetin varlığına son veril-mesine yol açmıştır. Partinin 12. Kongresinde (1981) BKP MK Genel Sekre-teri ve Devlet Konseyi Başkanı T. Jivkov yoldaş «sosyalist mülkiyetin dev-let ve kooperatif gibi iki temel biçiminin tüm halkın mülkiyetine dönüşe-rek hızla yakınlaştıklarını vurguladı». ⁽³⁾

Benzeri teorik yargı için gerekçeyi, sosyalist eylemin kendisi sağlıyor. Sanayi ve tarımdaki üretim biçimleri özellikle TSK'nin kurulmasından sonra çok daha modele uygun hale gelmişlerdir. Devlet organları, her iki sektörün işletmelerinde, benzeri ilkelerden hareket ederek üretimi plan-lıyorlar; bu işletmeler kendi masraflarını ve ihtiyaçlarını kendilerinin kar-şılamaı temeline eylem gösteriyorlar. Yatırım, kredi ve aynı zamanda gelirlerin oluşması ve dağılımı sorunları da benzeri biçimlerde çözülüyor.

Son olarak, tüm sosyalizm kuruculuğu boyunca üretim güçlerinin hızla gelişmesi, üretim ilişkilerinin yetkinleşmesi maddi ve tinsel nimetlerin bun-ları yaratan emekçilere ait olması amacına tabi kılınmıştır, kılınıyor. BKP Programında vurgulandığı gibi, sosyal politikanın özünü insan için kaygı oluşturuyor. İşçi, köylü ve memurlara eşit sosyal güvenlik koşullarının sağ-lanması, bu ilkenin yaşamda gerçekleşmesinin yasal çizgilerinden birini oluşturuyor.

Burada, herşeyden önce izinler, emekli maaşları, hastalık ve hamilelik için yardımlar, çocukların ailede eğitimine ayrılan yardımların tutarı, öğren-cilere parasız kitap, defter, yemek ve burs sağlanması vb. söz konusudur.

Üretime katılanlar arasında toplumsal ilişkilerin güçlenmesi, üretimde toplumsal niteliğin artması, kooperatif mülkiyetin kendi niteliğini kökten değiştirmesine yardımcı olmuşlardır. Kimi yalnızca ona ait ve korunmakta olan özgül çizgilere karşın, o, genel olarak tüm halkın mülkiyetine dönüş-müştür.

⁽²⁾ BKP'nin Programı; Sofya 1971, s. 43-44, 57-60.

⁽³⁾ T. Jivkov. BKP MK'nin 12. Kongreye sunduğu çalışma raporu ve par-tinin önünde duran görevler. Sofya 1981, s. 14.

MÜLKİYET SAHİBİ: DEVLET

Sosyalist mülkiyetin yerleşmesi, üretim güçlerinin gelişmesi yolundaki sosyal engelleri ortadan kaldırıyor. Ama bu, şimdi herşeyin kendiliğinden olacağı anlamına hiç gelmiyor. Üretim güçlerinin gelişmesi için (hatta geçmişe oranla daha hızlı) gerekli koşulların yaratılması gerekiyor. V. İ. Lenin kapitalist özel mülkiyetin yalnızca ulusallaştırılmasının yetersiz olduğunu, üretimin de somut olarak kamulaştırılması gerektiğine dikkat çekiyordu. Bu görevin yerine getirilmesi demek, «planlı üretimi ve ürünün dağılımını kapsayan yeni örgütlenme ilişkilerinin olağanüstü zor ve ince ağırları arasında ayar sağlamak demektir»⁽¹⁾ diyordu.

Devlet ve kooperatif mülkiyet biçimleri arasındaki entanzif yaklaşma ve kaynaşma bugün de devam ediyor. Aslında sosyalist devlet halkın verdiği yetkilerle ekonominin bu iki sektöründe mülkiyetin şu veya bu biçiminin gerçek sahibi olarak ortaya çıkıyor.

Bütünsel mülkiyeti ve onun bütünsel öznesini oluşturan karakteristik çizgiler, tüm üretim araçlarına sahip olan devletin içeriğini oluşturuyor.

Tüm halk mülkiyetinin böyle bir oluşumu, bir dizi önemli özellikler içeriyor. Herşeyden önce onun tüm halka ait olması. Toplumun hiç bir üyesi, toplumsal üretim araçlarının kişisel sahibi olamaz ve bununla birlikte kendi mülkiyet hakkını devlet kanalıyla gerçekleştiren her kişi bunların sahibidir. Başka bir deyişle, tüm halk bu üretim araçlarına, bunları ayrı parçalara «bölmeden», birlikte, tek «vücut» olarak sahiptir.

Şöyle bir çizgi de karakteristiktir: İşletmelere, örgütlere, sosyalist devlet işletmelerine kullanmak için gerekli üretim araçları sağlanıyor. Ancak bu araçlar hiç bir zaman emek kolektifinin mülkiyeti olmuyorlar. Sosyalist mülkiyet, diyor T. Jivkov, «onu kullananların ortak mülkiyetidir. Bu mülkiyet onlara kesenekle verilmiyor. Biz böyle bir şeye izin veremeyiz. Devlet, temel işlevlerinden biri olan tüm halkı temsil niteliğindeki mülkiyet hakkından vazgeçemez.»⁽²⁾

Sosyalist mülkiyetin yalnız tüm halkın mülkiyeti değil, aynı zamanda bölünmez ve dokunulmaz olduğu yolundaki diğer temel özelliklerden biri de buradan çıkıyor. Onun tek sahibi ve yöneticisi devlettir. İşletme ve örgütler, üretim araçlarının sahibi ancak, bunları kendi çıkarları ve toplumun çıkarları için kullandıkları zaman olabilirler.

Üretim araçlarının tek sahibi olan sosyalist devlet, halkın verdiği yetkiyle, kendi işlevlerinin kapsamına giren hak ve görevlerden doğan sonuçları elde etmiştir. Devletimiz BKP'nin kararlarıyla uyum içinde halk ekonomisinin oranlarını planlı ve amaca yönelik biçimde oluşturuyor, yeni üretim güçlerini yaratmak için gerekli yatırımları ayırıyor, ekonominin

(1) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 36, s. 171.

(2) T. Jivkov, BKP'nin ekonomi politikası, c. 3, Sofya 1982, s. 554.

önümüzdeki kısa dönem için olduğu gibi, perspektif gelişmesinin ana yönlerini de saptıyor.

Halk ekonomisinin yapısını sürekli iyileştiren devlet, gerekli yönetim organlarını da oluşturuyor. O, ekonominin merkezi planlı yönetimini de gerçekleştiriyor. Burada bürokratizmden ve işletmeler üzerindeki ufak tefek kayırmalardan arınmış bir merkeziyetçilik, yönetimde başlangıç, ana hareket noktası olarak yerleşiyor. T. Jivkov'un vurguladığı gibi, «devletin sosyalist mülkiyet temelindeki merkezi planlı yönetimi, toplumumuzun başlıca üstünlüğünü oluşturuyor.»⁽⁶⁾

Halk ekonomisinin yönetimi için temel kuralların oluşturulması ve yetkinleştirilmesi vergiler, bütçe ödenekleri, ekonomik örgütlerin mali fonları, para politikası, fonların dağılımı vb. ekonomik kaldıraçların kullanılmasında gerekli mekanizmanın yerleşmesi, tüm bunlar da aynı zamanda devletin işlevleridir. Sonuncusu, o, ekonomik örgütlerin emrine verilen tüm halka ait araçları, bu araçların en yüksek düzeyde karşılık vermesini sağlamak amacıyla kontrol ediyor.

Böylece, sosyalist devlet tüm halk mülkiyetinin sahibi niteliğinde daha onun somut, esnek ve etkin kullanımı olan emek kolektiflerinde – bu ayrıcalıklı üretim aracı sahibi – ortaya çıkıyor.

MÜLKİYETİ KULLANAN: EMEK KOLLEKTİFİ

Üretim araçlarının kullanılması ekonomik, sosyal, örgütsel, yönetsel ve öteki çok çeşitli toplumsal ilişkilere yansıyor. Üretim araçları üzerindeki sosyalist mülkiyet, bunlara sosyal-ekonomik yapısı itibarıyla eşit kullanım olanağı yaratıyor. İşte bundan dolayı, emek sürecini maddesel faktörlerle kişisel faktörler arasındaki planlı, sıkı ilişki olağanüstü önemlidir.

Burada şunu da belirtmek gerek ki, sosyalist toplumun her gelişme aşamasının mülkiyetin maddesel içeriğinin değişmesiyle olduğu gibi, onun sosyal-ekonomik olgunlaşma düzeyi ile de kopmaz biçimde bağlı olan kendine özgü ekonomik yöntemi vardır. Ayrıca, ülkemizde bugünkü aşama, devlet ile kooperatif mülkiyeti arasındaki temel farkların aşılmasıyla niteleniyor. Bunun sonucu olarak, yukarıda da belirtildiği gibi, devlet tüm üretim araçlarının sahibi olmuştur. Bu da, ekonomiyi yönetme biçimlerinde değişikliğe neden olmuştur.

Bununla birlikte BKP'nin 12. Kongre ve aynı zamanda diğer parti belgelerinde vurgulandığı gibi, tüm halka ait olan üretim araçlarının sahibi olan devlet, ekonomik eylemlerini doğrudan değil, (gelişmiş sosyalist mül-

⁽⁶⁾ «Rabotniçesko delo», 24 Ocak 1982.

kiyetin yönetici-bürokratik biçimleri ona yabancıdır) emek kolektifleri kanalıyla gerçekleştiriyor. Bu sonuncusu da, üretim araçlarının gerçek sahibi olarak ortaya çıkıyor.

Emek kolektifleri, kendi sosyal-ekonomik içeriği bakımından ortak görevleri yerine getiren, emek süreci içinde birbirini karşılıklı etkileyen insan topluluklarıdır. Emek kolektifleri (mülkiyet sahibi olarak) arasında belirli ilişkiler oluşmuştur. Dayanışma, karşılıklı yardım, amaç ve eylem birliği, bu ilişkilerin temelini oluşturuyor. Emek kolektifi üyeleri bu ilişkiler dışında düşünülemez; aynı biçimde devletin varlığını sürdürmesi de emek kolektifleri dışında olanaksızdır.

Üretim araçlarının dolaysız sahibi olan emek kolektifleri, devlet, ekonomik örgütler ve kendi üyeleri önünde belli hak ve görevlere sahiptir. Elbette bu hak ve görevleri mutlaklaştırmamak, ama bunları küçümsemek de gerek. Çünkü burada şu veya bu aşırıılık belli koşullarda kimi çelişkilere kaynak olabilir. Benzeri durumlarda sahip ile zilyet arasındaki ilişkiler bozuluyor. «Çelişkiler emek kolektifinin kendi hak ve görevlerini bunların diyalektik ilişkisi içinde gerçekleştirmediği, sorumluluktan kaçtığı, üretim araçlarının etkin bir biçimde kullanılması için gereken çabayı göstermediği durumlarda da ortaya çıkabilir.» (7)

Böylece, kolektifin devlet önündeki hak ve görevleri, mülkiyetin ne ölçüde ve nasıl kullanıldığı koşuluna bağlı olarak ortaya çıkıyor. Bunlar genel çizgileriyle şöyle nitelenebilir:

Birincisi, kolektif onun emrine sunulan üretim araçlarını olanaklar çerçevesinde en etkin bir biçimde uygulamak zorundadır. Tarihsel deneyim, sahip ile zilyetin tek ve aynı kişi olmadığı zaman, ekonomik yönetimin her ikisinin de çıkarlarının en yüksek ölçüde gerçekleşmesine katkıda bulunacak bir biçimde yürütülmesi gerektiğini gösteriyor. Sosyalist ekonominin yönetimi bu bakımdan bir istisna değildir. Kolektifin genel devlet görevlerinin yerine getirilmesinde emeğin katkısı ne ölçüde büyükse, onun çıkarları da o ölçüde daha tam karşılanıyor.

İkincisi, kolektif mülkiyeti koruyor, onu kat kat artırıyor. Lenin, yapıtlarında, sosyalist mülkiyetten mukaddes ve dokunulmaz olarak söz etmiş, onu gözbebeği gibi savunmaya ve korumaya çağırmıştır. (8) Bu Leninci tutum, emekçilerin mülkiyet sahibi oldukları günümüzde tam olarak kendini gösteriyor. Sosyalist kuruculuğun ilk aşamalarında üretim araçlarına tutumlu yaklaşım, bunların geliştirilmesi ve yetkinleştirilmesi sorunları çoğu kez eğitsel etkisi olan önlemlerle çözülmüştür. Şimdi ekonomik kaldıraçlar ve özendirmeler emek araçları ve kaynaklarının yoğun bir biçimde kullanılması savaşımında en etkin bir araç olarak ortaya çıkıyorlar.

(7) T. Jivkov, Sosyal-ekonomik ilişkilerin gelişmesi ve ulusal ekonominin yönetimi. Sofya 1983, s. 15 (Bulgarca).

(8) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 26, s. 197-198, 407-408.

Ekonomik örgütlerin maddi durumu, emek kolektifi üyelerinin gereksinimlerini karşılama düzeyi, bu araçların doğrudan kullanılması yeteneğine bağlıdır.

Üçüncüsü, emek kolektifi ekonomik ve sosyal gelişmesini kendisi planlıyor. Üretim araçları sahibi olan emek kolektifi planlamanın somut nesnesi oluyor. Ve bu durum da, saptanan programın devlet tarafından belirlenen plan göstergelerinin mutlaka yerine getirilmesini sağlamak için hak ve görevler arasındaki diyalektik ilişkiyi zorunlu kılıyor.

BKP'nin 12. Kongresinde kesinlikle şu vurgulandı: Ekonomik örgütlerin görüşmeye sunulan programları, önceden emekçilerin toplantılarında tartışılmadıysa, işletmelerin ekonomi konseylerince onaylanmadıysa kabul edilmiyor.

Planın hazırlanmasında emek kolektiflerinin çalışmaları ne kadar aktif olursa, o, mülkiyeti kullanmanın niteliklerini daha tam olarak ortaya koyar. Emekçilerin planla ilgili sorunların tartışmasına ve çözümüne katılması, halk egemenliğinin yeni bir yansımasıdır. Bu, emekçilerin bilgisini genişletiyor, şu veya bu sorunun çözülmesine halk ekonomisi konumlarından yanaşılmasını öğretiyor, toplumsal ve emek aktifliğini teşvik ediyor. Sonuçta santralizasyon ve desantralizasyon arasındaki oranın en yüksek düzeye ulaşması, sosyalist toplumda demokratik ilkelerin ve geleneklerin giderek gelişmesine katkıda bulunuyor.

Ekonomi örgütü, devlet ile emekçi kolektifi arasında bağlayıcı bir haldedir. Bu bağlamda kolektifin belirli hak ve yükümlülükleri vardır. Üretim araçlarını, temel örgütler ve onların üyeleriyle olan bağıyı kullanarak, çalışma sürecini doğrudan o örgütlüyor. Üretici güçlerin bugünkü gelişme düzeyinde emeğin kolektif örgütlenmesi biçimleri, ekonomik ve sosyal bakımdan en etkindir. Bu biçimler, ekonomik çıkarlar sisteminde daha iyi bir uyumlaştırılmaya gidilmesini, somut koşullarda tüm toplumun çıkarlarına uygun olanın, her kolektif ve ayrı ayrı her işçi için elverişli duruma getirilmesini sağlamaya katkıda bulunuyor. Emeğin kolektif örgütlenmesi, büyük ölçüde, «emek kolektifinin sosyalist mülkiyetin, kendi fabrikasının sahibi olduğu ve onun gelişmesinde çıkarı olduğu yönündeki görüşümüze» uygundur. ⁽⁹⁾

Kollektifin çalışmasının bir başka yönü de, işletmenin tüm giderlerinin karşılanmasından sonra elinde kalan parasal fonun dağılımına ⁽¹⁰⁾, sosyal ve kültürel önlemler fonuna, aynı zamanda emeğin ödenmesinin norm-

⁽⁹⁾ T. Jivkov. BKP MK'nin 12. Kongresine sunduğu çalışma raporu ve partinin önünde duran ödevler. Sofya 1981, s. 38.

⁽¹⁰⁾ İşletmelerin, maddesel giderlerinin karşılanmasından, kredi kurumlarına varolan borçlarının ve vergilerin ödenmesinden ve kendisine ait diğer fonlara gereken paranın ayrılmasından sonra elinde kalan para.

larına, oranına, somut ölçütlerine aktif katılmasıdır. Bugün yürürlükte olan ekonomik mekanizmaya uygun olarak kolektif, yukarıya doğru yeniden belirlenmiş planı tartışıyor ve onaylıyor. Maddi teşvik fonunun boyutu büyük ölçüde bu planın başarıyla uygulanmasına bağlıdır. Bu yeniden onaylanmış plan, emekçilerin girişimciliği ve yaratıcılığı için geniş bir çalışma alanı açıyor.

Emeğin yetkinleştirilmesine yönelik maddesel teşvikler, moral teşviklerle diyalektik bir birlik içindedir. Kolektif, değişik kontrol organlarına kendi temsilcilerini atıyor, toplumsal örgütleri aktif bir biçimde kullanıyor, aynı zamanda iyi çalışanların ödüllendirilmesi ve emek disiplini bozanların, kalitesiz mal üretenlerin cezalandırılması için yığınların görüşünü gözönünde bulunduruyor.

Bunun için de, genel toplantı, ekonomi konseyi, yetkililerin toplantısı gibi kolektif yönetim organlarının rolünün artması, emekçilerin kabul ettiği kararların niteliğini yükseltiyor, hukuksal güvenceyi güçlendiriyor. Kolektifin iradesi, örgütün iradesi oluyor. Kendi yetkisi çerçevesinde yönetim organlarından yararlanarak, örgüt için zorunlu olan kararlar alıyor. Yasamalara uygun olarak kurulmuş olan ve pratikte geniş bir biçimde uygulanan emek kolektiflerimizin ayırt edici özellikleri böyledir.

Kolektiflerin kendi üyelerine ilişkin belirli hak ve yükümlülükleri vardır. Herşeyden önce o, her işçinin çalışma olanaklarını en yetkin bir biçimde kullanmak, kadro sorunlarını düzenlemek, iç ilişkilerini yetkinleştirmek zorundadır. Bu ilişkilerde gönüllü olarak karşılıklı yardım, girişimcilik, dürtülük ve karşılıklı istemde bulunma ilkeleri egemendir. Bu ilişkiler pratik olarak tüm yapısal düzeylerde kendini göstermektedir. Çünkü, toplumumuz sosyal bakımdan giderek daha türdeş, tek, birleşik duruma geliyor, kolektivizm ruhu giderek yaygınlaşıyor.

Emek kolektifinin hak ve yükümlülükleri, onun işlevinin içeriğini yansıtır, giderek daha fazla sosyalist mülkiyetin efendisi olma yönündeki yasal eğilimi ortaya çıkarıyor. Bununla birlikte kolektif, işlevlerinin önemli bir bölümünü ekonomik örgütlerin aracılığıyla gerçekleştiriyor.

EKONOMİK ÖRGÜTLERİN ROLÜ

Bulgaristan Komünist Partisi'nce, üretim araçlarını elinde tutan devlet ve onları kullanan emek kolektifleri üstüne işlenip geliştirilen saptama, emek kolektiflerinin özünün, yeri ve işlevinin aydınlatılmasına katkıda bulunmuştur. Bu ekonomi birimleri örgütleri; emek kolektiflerinin varlığını sürdürme biçimleri olmuştur. Ekonomik örgütlerin somut içeriğini de bunlar belirliyor. Bu ekonomik örgütlerin sadece kendine özgü, ekonomik, teknik-teknolojik, sosyal özellikleri vardır. Kolektif ve örgüt her yerde tek türden kuruluşlar değildir.

Ulusal ekonominin yapısında ve sosyalist mülkiyet mekanizmasının işle-
mesi içinde, ekonomik örgütlenme, devletin, tüm halkın fonlarıyla kurduğu
bağımsız ve görece bağımsız bir üretim birimi olarak çalışır. Devletin
görevlerinden biri, partinin formüle ettiği ekonomik politikayı yürütmek,
ekonomik örgütün ana görevi üretim sürecinin pratik bakımından ayarlan-
masını gerçekleştirmek ve bununla ilgili olarak şu değişik işlevleri yerine
getirmektir: Arz ve talebi, araştırma ve bilimsel denemeleri geliştirme,
yükümlülükler ve hukusal işlevler, pazarlama vb. Böylece ekonomik örgüt,
yeniden üretim sürecinin tüm öğelerinin doğrudan birleştirilmesini sağ-
lıyor.

*Mal-para ilişkileri ve etkin ekonomik araçlar, ekonomik örgütün yer ve
rolünü belirleyen belli başlı bir etmendir. Bunlar sosyal üretimi düzenle-
mede maddi biçimlerin (bu durumda mal-para ilişkileri) kullanımını zo-
runlu kılar. Bu görevin doğru yerine getirilmesi, etkinliğin sürekli olarak
geliştirilmesi ve artırılmasına ve toplumun gereksinim duyduğu malların
üretimine yardımcı olur.*

Ekonomik örgüt, yalnızca bağımsız ve ayrı bir birim değil, aynı zaman-
da, devlet ve sosyal ilkeler temeline dayalı sosyal yapıda zorunlu bir
halkadır. Bu özgül varlar, devlet ve tüm halkın çıkarlarını dile getiren bir
yönetim sistemi örgütünün oluşturulmasını gerektiriyor. Bu örgütün ba-
şındaki müdürün görevi, devlet politikasını yürütmek ve plan hedef-
lerinin kayıtsız-şartsız yerine getirilmesini sağlamaktır. Aynı zamanda mü-
dür, örgütü tüm hukusal eylemlerinde temsil eder; müdür, yükümlülüklerin,
üst organların yönergelerinin vb. yerine getirilmesinden doğrudan sorum-
ludur.

Öte yandan emek kolektifi genel toplantısıyla, ya da seçilmiş temsilcile-
riyle örgütü yönetmeye aktif olarak katılır. Gerek teorik açıdan, gerekse
biriken deneyim açısından bakıldığında, en yüksek etkinliğin bireysel ve
kolektif yönetimin organik olarak birleştirilmesiyle sağlandığı açıkça
görülmüyor. En yüksek emek üretkenliğini sağlayacak olsalar bile, beyinsiz
robotlara sahip olmak sosyalizmin ülkülerine yabancısıdır. İnsan ve onun
çok yönlü gelişmesi her zaman sosyal ilerlemenin merkezinde olagelmıştır.

Ekonomik örgütlerin somut işlevleri, hak ve görevleri, şimdiki aşamada
bu önermelere uygun olarak belirlenir. Ana dikkat, bu örgütlerin bağım-
sızlığını artırmaya, planlama çalışmasının niteliğini ve tüm çalışmalarının
etkinliğini yükseltmeye verilir. Ekonomik-üretim planının bağımsız formü-
lasyonuna, tüm birimlerin en yüksek sonuçları elde etmesine yönelmeye
ve ekonomik politikanın uygulanmasına bütünsel bir yaklaşıma özel bir
önem verilir. Üretimin örgütlenmesinden ayrı olarak, bu, pazardaki talebi
araştırmaya, örgütün kendi gereksinimlerini sağlamayı, ulaşımı, pazarla-
mayı vb. de içeriyor.

Bundan bir süre önce ekonomik mekanizma üstüne kabul edilen yeni

saptama, devlet ve ekonomik örgütler arasındaki ilişkileri düzenliyor, onlara eylemlerinde gereken özgürlüğü sağlıyor. Zamanında devlet organları örgütlerin gelirlerini denetliyor, «fazla gelirlere» el koyarak, planları ve normları keyfi bir biçimde değiştiriyorlardı. Bu tür pratik, bağımsızlığı zedeliyor, çalışmalarda belirli güvensizlik yaratıyordu. Yeni saptamada yansıtılan merkezi planlama ve yönetim çerçevesinde örgütlerin bağımsızlığının genişlemesi, üretim güçlerinin toplumsal niteliğinin daha yüksek düzeyini, üretim ilişkilerinin büyük ölçüde olgunlaştığını kanıtlıyor.

YENİ EKONOMİK YAKLAŞIM

BKP'nin, halk ekonomisinin yönetilmesine ilişkin belirlediği ekonomik yaklaşım, T. Jivkov'un tanımlamasına göre «ekonomik yöntemlerin, etkilendirme ve düzenleme araçlarının ve örgütlenme biçimlerinin oluşturduğu bütünsel bir sistemdir ve bu sistem üretimi de, dağıtımı da, yönetimi de kapsamaktadır.»⁽¹¹⁾

Yakın bir geçmişe kadar uygulanan yöntemlere göre, şimdiki ekonomik yaklaşımda temel ve aynı zamanda yeni olan öge, merkezi planlamayla örgütlerin ve üretim birimlerinin bağımsızlığı arasında elverişli uyumun sağlanmasıdır, üretim ve ekonomik süreçlerin yönetilmesinde emek kolektiflerinin ve her emekçinin maddi çıkarlarını gözetken yöntem ve araçların ağırlıkta olmasıdır.

Yeni yaklaşımın özünü açıklayan ve formüle eden kavramlar belirleyici ilke ve yöntemleri saptama ödevini çözmüştür ve bunlar halk ekonomisini etkinleştirmede ekonomik mekanizmanın temelini oluşturmuştur. Yeni durum, her şeyden önce planlama teknolojisini etkilemekte ve şu ana soruya yanıt vermektedir: Planlama yukarıdan aşağıya doğru, yani merkezden, üretim araçlarının sahibi olan devletten başlayarak üretim araçlarını kullanan ekonomik örgütlere ve kolektiflere inmek yöntemiyle mi yapılmalı; yoksa aşağıdan yukarıya doğru, yani işletme ve örgütlerden başlayarak planlar devlet düzeyinde mi tamamlanmalı?

Pratik şunu kanıtlamıştır ki, planlamada mülkiyet sahibi olarak devletin tüm işlevlerini bütünüyle gözönünde bulundurmak gerekmektedir. Bu da, yukarıdan aşağı tüm örgütleri bağlayıcı devlet planının hazırlanmasını gerekli kılmaktadır. Ancak bu yoldan halk ekonomisinin sektörleri arasında sağlıklı bir orantı sağlanabilir, genişletilmiş yeniden üretim hızlandırılabilir, bilimsel-teknik ve dış ekonomik politika etkinlikle gerçekleştirilebilir, sonuç olarak da sosyalist toplumun önünde duran amaçlara ulaşılabilir.

⁽¹¹⁾ T. Jivkov, Sosyal-ekonomik ilişkilerin ve halk ekonomisi yönetiminin gelişmesi. Sofya 1983, s. 23.

Bununla birlikte deneyim şunu da göstermektedir ki, planlamada, tüm halkın malı olan araç ve gereçleri kullanan işletmelerin ekonomik bağımsızlığını dikkate almak gerekiyor. Bu nitelikteki kuruluşlar, «yukarı»dan belirlenen hedeflere ulaşılmasını bir görev kabul ederek, kendi ayarlanmış (karşılık) planlarını hazırlama hakkına sahiptirler ve bunu yapmaya mecburdurlar. Bu tür planlama ve bunun daha sonra ulusal ekonomik planla eşgüdümü aşağıdan yukarıya doğru gerçekleştirilmektedir.

İki düzeydeki organlar, yani devlet ve ekonomik örgüt düzeyindeki organlar, plan hedeflerini karşılıklı olarak uyumlaştırmakta ve belirginleştirmektedirler. İşletmenin ayarlanmış planı, merkezin saptadığı ve ilettiği hedefler temel alınarak hazırlanmakta ve yedek kaynakları da hesaba katarak işletme bu hedefleri kendi koşullarına uydurmaktadır. Ne ki bu, ulusal ekonomik ödevlerin basit bir somutlaştırılmasından da öte bir iştir. İşletme planı, belli bir işletmenin olanaklarını ortaya çıkarmakta, kendi amaçları ve daha yüksek göstergelere ulaşma ilgisini yansıtmaktadır. Planlama ayrıca, anlaşmalar temelinde tüm gerekli hammadde ve öteki kaynakların sağlanmasını ve elde edilen ürünlerin pazarlanmasını öngörmektedir. Bu temel üzerinde işletmeler, tüm varlıklarının bedelini kendileri karşılayıp ödemiş olmaktadır. Yeniden ayarlanmış planlar emekçi kolektiflerinin aktif katılımıyla hazırlanır ve bizzat onlar tarafından onaylanır.

Halk ekonomisinin yönetilmesinde, mal-para ilişkileriyle bağlı ekonomik kaldıraçları kullanmak yoluyla ekonomik örgütlere aktif merkezi etki sistemi daha da önem kazanıyor. Burada söz konusu olan kâr, fiyat, vergi, kredi, kredi faizi vb. kategorilerdir. Bütün bunlar, diyebiliriz ki, etkili bir mekanizma oluşturmakta ve bu mekanizma aracılığıyla devletin yönetim organları ekonomik yollardan sosyalist kuruluşların üretim-ekonomik çalışmalarını ayarlamaktadır.

Mal-para kategorilerinden önceleri de yararlanılıyordu. Şimdi ekonomik yaklaşımdaki yeni olan, bunların üretimin ayarlanmasına, ekonomik zorlayışa ve üreticinin denetlenmesine yaptığı etkinin özellikle vurgulanmasıdır. Değere ilişkin birçok kategoriden kâr ve fiyatın önemi çok daha artmıştır, çünkü bunlar üretimin ekonomik örgütleri üzerinde en çok etki yapan kategorilerdir.

Yeni yaklaşımın özelliklerinden biri de, pazarın daha geniş ölçülerde kullanılmasıdır. Bununla güdülen ana amaç, üretici ile tüketici arasında doğrudan bağ kurmanın koşullarını yaratmaktır, üreticinin tüketiciye ulaşabilmesinin reel olanaklarını sağlamak ve onun gereksinimlerini daha yakından «kavrayıp» bunları gözönünde bulundurmaktır. Partimiz, üreticinin hem iç hem de uluslararası pazarla doğrudan «karşı karşıya gelmesi» gerekliliğini vurgulamıştır. Şimdi önümüzde, tüketicinin taleplerinin sürekli ve esnek bir biçimde saptanmasını engelleyen her türlü gereksiz

aracı halkaları ortadan kaldırma ödevi durmaktadır. Bunun için, tedarik işleriyle pazarlama işlevlerinin doğrudan ekonomik örgütlere devredilmesi gerekecektir. Pazar, ancak böylece, üretimin ulusal ekonomik plana uygun bir biçimde ayarlanmasında etkili bir ekonomik faktöre dönüşebilir.

Ülkemizin ekonomik mekanizmasında, üretim araçlarını kullanan ekonomik örgütün işlevlerini daha tam olarak yansıtan, işletmenin kendi giderlerini kendi karşılayarak çalışma sistemi olan ekonomik hesap yöntemine önemli bir yer verilmektedir. Bu sistemle ilgili fikirler şimdi doğmamıştır, ancak bu yeni sosyalist işletmecilik yönteminin uygulanmasında bir dizi yeni öğeler belirmiştir. Bunların başında şu kesin istem gelmektedir: İşletme giderlerinin karşılanması, üretilen malın realizasyonu yoluyla elde edilen gelirlerden sağlanmalıdır, fonların, en başta ücret fonunun oluşması ise, yukarıda da belirtildiği gibi, sonul nitelik taşımalıdır.

Halk ekonomisinin örgütsel yapısının tüm düzeylerini kapsayan, onun tüm eylem alanlarını, yani hem üretim hem de üretim dışı alanlarını içeren bir biçimde bu sistemin çokyönlü geliştirilmesi, sözünü ettiğimiz sistemin mükemmelleştirilmesi yolunda yeni bir adım olacaktır. Bu sistemin işçi ekipleri düzeyinde uygulanmasının önemi özellikle vurgulanmaktadır. Bizim koşullarımızda bu yöntem, genel sistemin uygulanmasında gerekli bir halka olarak görülmekte, dolayısıyla da, ekonomik örgütlerin yönetimine ekonomik yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Bunun gerçekleştirilmesi, üretim araçlarının kullanıcıları olarak yeni tip emek kolektiflerinin oluşturulmasına bağlıdır. Bu yeni tip kolektiflerin görece bağımsızlığı ve ayrı olma durumları üretim giderlerinin daha tam olarak belirlenmesi, bunların, elde edilen sonuçlarla karşılaştırılmasına yardım ediyor.

Ekonomik örgütlerin yönetimine, bunların çalışmalarının değerlendirilmesine ilişkin böylesi bir yaklaşım, dağıtım sisteminde de değişikliğe yol açmaktadır. Şimdi ödev, örgütlerin kendi kendine yeterliliğini, yani bu yeni ilkeyi, işletmelerin olanaklarını ve bundan sonraki gelişmelerini çalışmanın sonuçlarıyla sıkı sıkıya bağlamaktır. Örneğin, daha somut olarak söylersek, sonul nitelik taşıyan birikim ve kullanım fonlarının oluşması, ekonomik örgütün elde ettiği gelire göre gerçekleşecektir. Yakın bir geçmişe kadar işletmenin fonları, bu arada ücret ve aylık fonları önceden ve kesin bir biçimde belirlenirdi, buna karşılık devlete yapılacak ödemeler elde edilen sonuçlara göre saptanırdı. Şimdi ise tam tersi bir yöntem, yani önce devlet ödemeleri kesin olarak garanti edilmekte, fonlar ise sonul başarı olarak ele alınmaktadır.

Böylece, parti tarafından kabul edilen yeni ekonomik yaklaşım, emek kolektiflerinin, ekonomik örgütlerin, tüm Bulgaristan işçi, köylü ve me-

murlarının girişimciliğinin gelişmesi önünde yeni ek olanaklar yaratmakta : onların haklarını genişletmekte, ekonomik ödüllendirmeyi emek faaliyetlerinin sonuçlarına bağlamaktadır. Teorik sorunların derinlemesine incelenmesi, teori ile yaşam arasındaki bağın güçlendirilmesi, bu arada ve öncelikle teorinin üretimi geliştirme alanlarıyla sıkı sıkıya bağlanması, verimliliğin artırılması ve sosyal sorunların çözümü, bütün bunlar sosyalist toplumu mükemmelleştirmenin gerekli koşullarıdır.

TÜSTAN

Bildiri

6 Kasım seçimleri, faşist diktatörlüğün her araçla desteklediği, Millet vekili adayları arasında Başbakan Ulusu'nun, birçok bakanın, Amerikancı ve faşizm yanlısı general ve polislerin yer aldığı cunta partisi MDP'nin ağır yenilgisiyle sonuçlandı. Halkın ezici çoğunluğu, seçim kampanyası boyunca, cuntanın tam desteğini aldıklarını açıklayan bu partiye oy vermemekle, gerçekte, faşist diktatörlüğe ve üç yıldır izlenen terörist baskılara, idamlara, ABD emperyalizmine kölelik politikasına, silahlanmaya ve emperyalist tekellerin güdümündeki halk düşmanı ekonomik kararlara duyulan tepkiyi dile getirmiş oldu.

Türkiye halkı faşizme, Evren diktatörlüğüne karşı olduğunu gösterdi.

Halkın önünde başka alternatif olmadığı için, oyların çoğunluğu, cuntanın seçimlere katılmasına izin verdiği öteki iki partide toplanmıştır.

Üstelik 6 Kasım seçimlerinde, seçmen yaşını doldurmuş yurttaşların önemli bir bölümü seçim dışı tutulmuştur. Anayasa referandumunu protesto için oy kullanmayan bir buçuk milyon demokratın oy kullanma hakkı ellerinden alınmış, 1977 seçimlerinden bu yana seçmen yaşını dolduran yaklaşık beş milyon yurttaş kütüklere yazılmamıştır.

TKP ve tüm cunta karşıtı güçler, seçimlerden önce önlerine koydukları amaçların bir bölümünü gerçekleştirmiş, özellikle, faşist cuntanın 1 numaralı partisine «dur» demeyi başarmışlardır. Daha 18 Temmuz 1983 günlü açıklamayla, TKP, halkımızı, her şeyden önce cuntanın partisini MDP'yi yenilgiye uğratmaya çağırdı ve komünistler, bu amaçla ağır baskı koşullarında üzerlerine düşen görevlerini yerine getirdiler.

TKP ve öteki cunta karşıtı güçler, aynı zamanda halkımızı, geçersiz oy kullanmaya da çağırdılar. Bir milyon seçmen bu çağırışı benimsedi, oy kullanmayan iki milyon seçmen arasından önemli bir bölüm ise sandık başına gitmeyerek seçimleri protesto etti. Bununla birlikte, geçersiz oyların oranı, düzmece seçim oyununu bütünüyle iflas ettirecek düzeyde gerçekleşmedi. Bunun başlıca nedenlerinden birisi, cuntanın baskıları ve antikomünist demagojidir. Evren, geçersiz oy kullanmanın yalnızca TKP'nin, komünistlerin işine yarayacağı propagandasıyla o güne kadar burjuva partilerinin yaydıkları antikomünist önyargılara seslendi. Geçersiz oy kullanma eğiliminde olan milyonlarca yurttaş, antikomünizmin kurbanı

oldu ve bir yandan cuntanın partisine karşı çıkarken, öte yandan cuntanın yedek partilerine oy vererek, işbirlikçi oligarşinin tuzağına düşürüldü. Burjuva muhalefeti, geçersiz oyların yüksek oranda gerçekleşmesiyle ortaya çıkacak olan bunalımdan sınıfsal çıkarları nedeniyle korkuya kapıldı. Bu kararsız tutumlarıyla onlar, cuntaya karşı halk yığınlarını bölmüş oldular, cuntanın yedek partilerinin geçici bir başarı kazanmasına yol açtılar ve cuntanın seçim manevrasını kesin bir şekilde bozguna uğratma olanağını yok ettiler. Aynı zamanda, TKP'nin bir dizi açık önerisine karşın, sol güçler seçim öncesinde bu kez de ortak bir platform çevresinde birleşemediler. Sol'un halkın kurtuluşu için bir alternatif yaratabilecek güçte olduğunu gösteremediler. Yurtdışındaki kimi ortak eylemlere karşın, parçalanmış sol grupların ezici çoğunluğu, ülke içinde seçimlere ilişkin hiç bir ciddi kampanya yürütmedi. Sol güçlerin bölünmüşlüğü ve eylemsizliği, burjuva muhalefetinin kararsızlığına son verme yolunu tıkayan başlıca etkenlerden biri oldu ve yığınların daha aktif savaşa atılmasını önledi.

Şimdi generaller, düzmece seçimlerin demokratik olduğunu, geçersiz oyların % 6 oranında kalmasıyla kanıtlamaya, böylece uğradıkları yenilgiyi örtbas etmeye çalışıyorlar. Geçersiz oyların çok daha yüksek oranda gerçekleşmemesi, cuntaya, demokrasiye geçildiği yolunda demagojiyi sürdürme ve kendisini parlamenter bir kılıfla gizleme olanağı vermiş, öteden beri cuntayı el altından destekleyen Batılı emperyalist ülkelerin kendi kamu oylarını «Türkiye'de demokrasiye geçildiği» yolunda yanıltmalarına fırsat hazırlamıştır.

Gerçekte ise, 6 Kasım seçimlerinin hiç bir şekilde demokratik nitelik taşımadığı gün gibi ortadadır.

MDP'nin ezilmesine karşılık, Özal'ın en fazla oyu alması da halkın gerçek eğilimini yansıtmıyor. Çünkü MDP'ye kesinlikle karşı çıkan, böylece cuntaya ve onun hükümetinin politikalarına hayır demiş olan milyonlarca yurttaşın karşısına, Özal ve partisi gerçek yüzünü saklayarak çıkmış, MDP'ye karşıtlığını cunta karşıtlığı gibi göstermiş, rejimin destekçisi olduğunu, MDP ile hiç bir temel sorunda ayrılmadığını halktan korkakça gizlemiştir.

Gerçekte şimdi iktidar partisi olmaya hazırlanan Anavatan Partisi de tıpkı MDP gibi, 12 Eylülcü rejime bağlıdır, demokratik hak ve özgürlüklerin, sendikalaşma, toplu sözleşme ve grev, örgütlenme, basın özgürlüğünün düşmanıdır. Halkı zincire vuran Anayasa, Özal'ın başbakan yardımcısı olduğu dönemde hazırlanmıştır. Bu parti tıpkı, MDP gibi, ekonomik bunalımın yükünü halkın sırtına yıkmak, devlet sektörünü bir avuç holdingin yağmasına, yurt topraklarını, tarım alanlarını emperyalist sermayeye açmak yanlısıdır. «Orta direği» göçüren, halkın ocağını batıran 24 Ocak kararlarını Özal generallerin emri altında uygulamıştır. Anavatan Partisi

tıpkı MDP gibi, Reaganların nükleer savaş planlarına Türkiye'yi sürüklemek, daha çok silahlanmak topraklarımızı yeni Amerikan üsleriyle, saldırgan çevik kuvvetlerle, yeni nükleer silahlarla doldurmak ve memleketi bir barut fıçısına çevirmek yanlısıdır. ABD ile gizli kapaklı imzalanan tüm ihanet anlaşmalarında cuntanın öteki bakanları gibi Özal'ın da imzası vardır.

Geniş halk yığınları çok geçmeden Özal'ın da iç yüzünü daha iyi anlayacaktır.

Görüldüğü gibi, 6 Kasım seçimlerinde cuntanın partisi yenik düşmekle birlikte, halkın rejimde köklü bir değişim isteği ortaya çıkmış olmakla birlikte faşizm yıkılmamıştır. Asıl iktidar yine generallerin elindedir. Hükümeti kuracak olan Özal cuntanın yedek adamı, suç ortağı, IMF'nin ajanı ve işbirlikçi oligarşinin temsilcilerinden birisidir.

Böyle olmakla birlikte, kurulacak hükümet, attığı her adımda cuntanın halk düşmanı politikasıyla, milyonlarca emekçinin küçük ve orta kapitalist işletmecinin değişim özlemi arasında bocalamaktan, değişik emperyalist devletlerin arasındaki çıkar çatışmalarının etkisi altında faşizmle, emperyalizm yanlısı sıradan bir liberalleşme eğilimi arasında yalpalamaktan kurtulamaz. 6 Kasım seçimleri rejimin bunalımını çözmemiştir. Tersine artıracaktır.

İşçi sınıfının, halkımızın, ulusal demokratik güçlerin önünde tarihsel bir fırsat duruyor. 6 Kasım seçimlerinde faşist rejimin partisi MDP'ye karşı elde edilen başarıyı, faşizme karşı kesin bir utkuya çevirmenin olanakları artmıştır. Generaller halktan yedikleri darbenin öcünü almaktan vazgeçmeyeceklerdir. Evren'in seçim sonuçlarını içine sindirir görünmesine aldanmak, Özal ve benzerlerinin demagojilerine kanmak, ülkenin ve halkın çıkarlarını tehlikeye atmak demektir.

Şimdi görev, parlamenter bir kılıfla gizlenmeye çalışan generallerin gerçekte iktidarı ellerinde tuttuklarını her fırsatta açığa vurmak, faşizme kesin bir biçimde son vermek için ulusal çapta direnişi hazırlamaktır.

TKP 5. Kongresinin öne koyduğu görevler 6 Kasım seçimleri sonrasında daha da ivedi bir duruma gelmiştir.

TKP, Evren'in diktatörlüğüne son vermek, Cumhurbaşkanlığı seçimi ve genel seçimleri yenilemek yolundaki demokratik tüm girişimleri destekleyecektir.

TKP, işçilerin, köylülerin, serbest meslek sahiplerinin, gençlerin, kadınların, küçük ve orta kapitalist işletmecilerin kurulacak hükümete karşı ileri sürecekleri talepleri savunacak, bu talepler uğrundaki her türlü direnişi sonuna kadar destekleyecektir.

TKP, seçimlerde genel politik affa açıkça karşı çıkan cuntacı MDP'yi

yenik düşürmüş olan tüm yurttaşlarımızı genel politik af için seslerini yükseltmeye çağırıyor. TKP, herkesi, barışı savunmak, ülkemizi bölgede Amerikan jandarması yapma planlarını bozguna uğratmak, Türkiye Kürdistanındaki zorbalığa son vermek, Türkiye ekonomisini IMF'nin ve bir avuç yerli holdingin ve büyük toprak sahibinin arpalığına çevirme politikasını göğüslemek için tek bir cephede birleşmeye çağırıyor..

MDP'yi ezen halkımız faşist cuntayı da ezecektir.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

8. 11. 1983

Bildiri

Faşist cunta Kuzey Kıbrıs'daki Denктаş kligi ile birlikte Birleşmiş Milletler kararlarını ve Kıbrıs halkının iradesini kabaca çiğneyerek, adanın bölünmesi yönünde son derece tehlikeli bir adım attı.

Evren diktatörlüğü ve tekelci basın, halkı, Kuzey Kıbrıs'da sözde bağımsız bir Türk devleti ilan edilmesinin, Kıbrıs Türklerinin çıkarına olduğuna, büyük bir ulusal zafer kazanıldığına inandırmaya çalışıyorlar.

Oysa Kıbrıs'ın bölünmesi Kıbrıs Türklerine de, Türkiye halkına da zarardan başka birşey getirmeyecektir. Bundan yalnızca Kuzey Kıbrıs'ı kendilerine ekonomik ve askersel bir sığrama tahtası yapma amacındaki emperyalistler ve onların işbirlikçisi yerli tekeller yarar sağlayacaktır.

Faşist cuntanın Kıbrıs'daki serüvenci girişimi ABD ve NATO'nun bölgedeki gerginlikleri tırmandırma, bu yolla Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki askersel varlığını güçlendirme planlarından bağımsız değildir. Şimdi ülkemizin bir savaşa sürüklenme tehlikesi daha da artmıştır. Gerek Türkiye, gerekse Kıbrıs Amerikan emperyalizminin ve NATO başlarının baskı ve dayatmalarına, karışmalarına daha açık bir duruma gelmiştir.

ABD emperyalizminin saldırgan politikası sonucunda bölge ve dünya barışı çok ciddi tehlikelerle karşı karşıyayken, Doğu Akdeniz'de yeni bir gerginlik ocağı yaratılmasını önlemek her yurtseverin görevidir.

Türkiye Komünist Partisi, Kuzey Kıbrıs'daki sözde bağımsızlık ilanının derhal kaldırılmasını ve toplumlararası görüşmelerin yeniden başlamasını savunuyor. Kıbrıs sorunu barışçı ve adil, kalıcı bir çözüme ancak adanın bağımsızlığı, bağlantısızlığı, toprak bütünlüğü ve egemenliği ilkeleri temelinde kavuşturulabilir. Türk silahlı kuvvetleri de içinde Kıbrıs'daki tüm yabancı askerler geri çekilmeli, adanın demilitarizasyonu sağlanmalıdır. Sorunun kesin çözümü için, Birleşmiş Milletler gözetiminde uluslararası bir konferansın toplanmasının ne denli zorunlu olduğu bugün daha açık ortaya çıkmıştır.

Türkiye Komünist Partisi Kıbrıs halkıyla, Kıbrıs işçi sınıfının partisi kardeş AKEL ile tam bir dayanışma içindedir. Faşist cuntanın ve işbirlikçi burjuvazinin şovenizmine karşı halkımızı uyarmak, Türk, Kıbrıs ve Yunan halklarının dostluk ve kardeşliğini savunmak, her yurtseverin, barış yanlısı herkesin görevidir.

TKP tüm yurtseverleri, Kıbrıs'ın bölünmesini ve emperyalizmin ve NATO'nun eline düşmesini önlemek için, cuntanın serüvenci adımlarına karşı çıkmaya, vargüçleriyle seslerini yükseltmeye çağırıyor.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

16 Kasım 1983

Duyuru

TKP MK Politik Bürosu, TKP Başkanı, Türkiye işçi sınıfının, uluslararası komünist ve işçi hareketinin seçkin fonksiyonerlerinden İ. Bilen yoldaşı, beklenmedik bir zamanda yitirdiğimizi derin bir acıyla duyurur.

Bilen yoldaş, geçirdiği bir ameliyattan sonra, kalp yetmezliğinden dolayı 18 Kasım 1983 günü 81 yaşındayken dünyaya gözlerini yumdu.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Politik Bürosu*

İ. Bilen yoldaşın anısına TKP MK bildirisi

Türkiye işçi sınıfı, halkımız, TKP, dünya komünist hareketi ve dünyanın dört bir yanındaki dostlarımız yiğit evlatlarından birini, TKP Başkanı İ. Bilen yoldaşı yitirdi. Bilen yoldaş, 18 Kasım 1983'de, 81 yaşındayken, beklenmedik bir anda dünyaya gözlerini yumdu. Marksizm-Leninizm'in ve proleter enternasyonalizminin coşkulu savunucusu, eşsiz bir örgütçü, büyük yurtsever ve enternasyonalist Bilen yoldaş aramızdan ayrıldı. Onun tüm yaşamı, Mustafa Suphi'nin partisine, Türkiye emekçi halkının çıkarlarına ve Türkiye'nin bağımsızlığı ve devrimci yenilenmesi ülküsüne, komünizm davasına adanmıştı.

Bilen yoldaş, 18 Ekim 1902'de, Rize'de bir deniz subayı ailesinde dünyaya geldi. Liseyi bitirdikten sonra, Türkiye'nin ilk işçi yataklarından Haliç'te, Tersane'de makinist olarak çalışmaya başladı. 18 yaşındayken çalıştığı yerde genç işçilerin kurduğu ve Antant ordularına ve iç gericiliğe karşı ulusal kurtuluş savaşına katılan bir örgüte girdi. Bilen yoldaş bu örgütün sıralarında silahlı savaşa katıldı ve 1920 kışında yaralandı. Ulusal kurtuluş savaşının bu genç savaşçısı, Mart 1922'de, TKP Haliç Komitesi tarafından parti üyeliğine alındı.

Bilen yoldaş, o günden sonra, gözlerini yumduğu güne kadar, 61 yıl boyunca partinin verdiği bütün görevleri ikircimsiz, büyük bir coşkuyla, yaratıcılıkla yerine getirdi. Temel örgütlerde, partinin en yüksek organlarında sorumlu parti görevlerinin her türünü yükümlendi.

Bilen yoldaş, 1923–1926 yılları arasında Moskova'da, Doğu Emekçilerinin Komünist Üniversitesi'nde «Marat» parti adıyla Marksist-Leninist öğrenimini yaptı. Partimizin yaşlı kuşağı, Bilen yoldaşın eski dostları, ulus-

lararası komünist hareketin nice büyük militanı bugün de onu «Marat» adıyla anıyorlar.

Bilen yoldaş, 1926 yılında ülkeye döndükten hemen sonra, partinin örgütlenme işlerinde enstrüktör (destekçi) olarak görevlendirildi. Adana İl Komitesini örgütlediği yıllarda Bilen yoldaş, işçi sınıfının grev savaşlarında, Anadolu insanının mert ve savaşkan kişiliğini daha yakından tanıdı ve halkına derin insancıl duygularla bağlandı. Bilen yoldaş, bu dönemde, partiyi yok etmek isteyen likidatör hareketine, «legal Marksist»lere karşı savaşta büyük rol oynadı. Partinin yönetimine sızan küçük burjuva elemanların ve ajanların yarattığı bunalım karşısında, 1927 yılında, geçici bir MK'nin kurulmasına önayak oldu.

İ. Bilen yoldaşın yaşamı, ağır baskı, polis takibi, uzun hapis cezaları, sürgün ve politik göçmenlik koşullarında çetin bir savaş yaşamıdır. O, 1928 yılındaki kısa süreli tutukluluktan sonra, 1929 yılında yeniden tutuklandı ve 1933 yılının sonuna kadar zindanda kaldı.

TKP'nin 1932 yılında yapılan 4. Kongresi, Bilen yoldaş hapisteyken MK üyeliğine seçti. Bilen yoldaşın sürgüne gönderilirken kaçmayı başarak katıldığı 1934 MK Plenumu ise, onu MK sekreterliğine getirdi. Bilen yoldaş, 1937 sonuna kadar partinin örgütlenme ve propaganda çalışmalarını doğrudan yönetti. MK Organı Orak Çekiç'in, Bolşevik, Kızıl İzmir v.s. gibi parti yayınlarının kurulması, basılıp dağıtılması işlerini örgütledi.

Bütün bu dönemde o, yeniden emperyalizmle işbirliğine yönelen Türk burjuvazisine ve büyük toprak sahiplerine karşı, işçi sınıfının, köylülerin çalışan insanların çıkarları için yürütülen savaşıma partinin yol göstermesine çok önemli katkılarda bulundu. Büyüyen savaş tehlikesine ve faşizm yanlılarının aktifleşmesine karşı ulusal demokratik güçlerin uyarılması ve birleştirilmesi yönünde parti çizgisinin hazırlanmasına katıldı. Partimizin o dönemde yeniden yığınlar arasında etkinleşmesinde, Bilen yoldaşın örgütleyici çalışmalarının özel bir rolü oldu.

1937 sonunda parti, Bilen yoldaş Komintern'de TKP temsilcisi olarak görevlendirdi. Komintern'de çalıştığı yıllarda Bilen yoldaş, başta Dimitrof olmak üzere, Manuilsky, Kuusinen, Pieck, Gottwald gibi uluslararası komünist hareketin tanınmış fonksiyonerleriyle tanıştı. Hitler Almanyasına karşı verilen Büyük Anayurt Savaşı'nın çetin günlerinde Bilen yoldaş, profaşist Türk hükümetlerinin iç yüzünü geniş yığınlara duyurmak için yorulmak bilmeyen çalışmalar yaptı. Partinin antifaşist, antiemperyalist tek cephe politikasının olgunlaştırılmasında Bilen yoldaşın belirleyici katkıları vardır.

1951 yılında, gerici Bayar-Menderes rejimi, yüzündeki «demokrat» maskesini atarak TKP'ne karşı saldırıya geçmekte geçikmedi. Bu saldırı, Bilen yoldaşın belirttiği gibi, ülke kapılarının ABD emperyalizmine açılması, Kore savaşına ülkeyi sürükleme ve saldırgan NATO'ya bağlanma politi-

kasıyla bağılıydı. Bilen yoldaş, «soğuk savaş» yıllarında barış ve halklar-arası dostluk için, özellikle Türk-Sovyet dostluğunun yeniden kurulması, ulusal bağımsızlığın kazanılması, ülkede demokratik yenilenme için yorulmadan çalıştı.

TKP'nin ağır yaralar aldığı bu yıllardan sonra, Bilen yoldaşın 20 yıl boyunca süren çabaları, özellikle «Bizim Radyo»nun kurulmasındaki önde gelen rolü, burjuvazinin partiyi büsbütün yok etme yeltenişini geriletmede belirleyici oldu.

24 Mayıs 1973'de TKP MK PB'nun parti yönetimini güçlendirme ve ülkede ortaya çıkan elverişli koşullardan yararlanarak, partiyi yeniden örgütleme kararından hemen sonra, 1974 yılında parti, Bilen yoldaş TKP MK Genel Sekreterliği görevine getirdi. Bilen yoldaş parti MK Organı Atılım'ı 8 Ocak 1974'de kurdu, partinin yeni program ve tüzüğü'nün hazırlanmasını ve yeni parti kadrolarının örgütlenmesini doğrudan yönetti.

Bilen yoldaşın yönetiminde partimiz, burjuvazinin, antimarksist elemanların, küçük burjuva elemanların partiyi yalıtılma ve politik yaşamın dışına atma politikasını yenilgiye uğrattı. İşçi sınıfının, emekçilerin, öğrencilerin arasında yeni savaşçıları Marksizm-Leninizm, proleter enternasyonalizmi ve yurtseverlik ruhunda eğitip, örgütledi. Yığınların arasında barış ve sosyalizm ülkülerini vargüçle yaydı ve işçi sınıfının, emekçilerin, gençliğin, ulusal demokratik güçlerin, Kürt halkının baskıya, sömürüye, her tür adaletsizliğe karşı savaşına tüm gücüyle katıldı, yol gösterdi. Parti, Bilen yoldaşın yönetiminde illegal olmasına karşın, politik yaşamın ayrılmaz bir parçası, emperyalizme, faşizme ve şovenizme karşı savaşın güçlü silahı oldu ve onun uluslararası otoritesi arttı.

1973'den 1983 yılına kadar geçen on yıllık dönem, TKP'nin her alanda atılıma geçme, ideolojik-politik bakımdan olgunlaşma, giderek işçi sınıfının, yığınların güvenini kazanma, her koşulda savaşmayı öğrenme, en sert antikomünist saldırılara ve partiyi içeriden yıkmaya yeltenişlerine karşı her defasında yeniden toparlanmayı başarma yeteneklerinin yükselme dönemi oldu. Bu dönem, Bilen yoldaşın adıyla ayrılmaz bir biçimde bağlıdır.

Bilen yoldaş, yalnız partinin yeniden canlanması için çalışmakla kalmadı. Aynı zamanda, 51 yıl boyunca yerine getirilemeyen parti 5. Kongresi'nin toplanması görevinin çözülmesi için gerekli koşulların hazırlanmasını sağladı. Parti içinde ve dışında ortaya çıkan her türlü sağ ve «sol» oportünist sapmalara karşı aralıksız savaş temelinde, partinin güvenilir kadrolara kavuşturulması, onun en büyük hizmetlerinden birisidir. Bilen yoldaş, 1983 Nisan Plenumu'nda, yeni bir parti yönetiminin oluşturulmasını ve MK Genel Sekreterliği görevinin Haydar Kutlu yoldaşa verilmesini önerdi. Nisan Plenumu bu öneriyi benimsedi ve Bilen yoldaş 61 yıllık parti yaşamı boyunca yaptığı eşsiz hizmetlerden dolayı ve onun zengin deneylerinden

yararlanmak için Parti Başkanlığına seçti. Bilen yoldaş, parti 5. Kongresi'nde tüm delegelerin coşkunu onayı ile yeniden parti başkanlığına seçildi.

Bilen yoldaş, partimizin tarihine, her şeyden önce, TKP'ni her bakımdan yeni bir aşamaya yükselten, Türkiye komünist hareketinin sıralarında yepyeni bir kuşağın yaratılmasında belirleyici rol oynayan büyük bir parti kurucusu olarak geçecektir. O, her zaman V. İ. Lenin'in «savaşta işçi sınıfının örgütten başka silahı yoktur» sözlerini kendisine kılavüz edindi.

Bilen yoldaş, aynı zamanda uluslararası komünist hareketin tarihinde ve Türkiye işçi sınıfının bilincinde, proleter enternasyonalizminin ateşli bir savunucusu, Lenin'in partisine ve ülkesine, SBKP'ne ve SSCB'ne karşı içten sevgi ve bağlılık örneği olarak yaşayacaktır. O, tüm yaşamı boyunca, barış, halklararası dostluk için çalıştı. Onun bu eylemine uluslararası komünist hareket her zaman büyük bir değer biçti. Kardeş komünist partilerin onu ödüllendiren değerli nişanları bunun kanıtıdır.

Partililiği, ilkeselliği, sarsılmaz enternasyonalistliği ve Sovyetler Birliği'ne, Ekim'in yüce eserine sınırsız sevgi beslemeyi, emekçilerin çıkarı uğrunda sınıf düşmanına karşı ödünsüz savaşmayı Bilen yoldaştan öğrenen tüm Türkiyeli komünistlerin acısı büyüktür. Parti öğretmenini yitirdi. O'ndan öğrendikleriyle utkuya ulaşacaktır.

TKP'nin üyeleri! Bilen yoldaşın genç kız ve oğulları!

Yoldaşımız Bilen'in anısını yükseltmek için, 5. Kongre çizgisinde saflarınızı daha da sıklaştırın!

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

23. 11. 1983

TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın İ. Bilen yoldaşın cenazesinde yaptığı konuşma

Değerli yoldaşlar,

Değerli yoldaş Mara Kolarova, Sevgili Nataşa ve Erol,
Kardeş partilerin değerli temsilcileri,

Partimizin seçkin savaşeri ve değerli bir önderi Parti Başkanımız Bilen yoldaştan ayrılıyoruz. Bugün onun etrafında toplanmış olan biz yoldaşları, dostları, ailesi onun beklenmedik ölümü karşısında üzüntülüüz.

Üzüntümüz, değerli bir komünist, iyi bir insan ve sıcak bir dostun aramızdan ayrılıyor olmasındandır. Ama onun örnek savaşçı kişiliği partimizde her zaman canlı kalacak, anısı tüm yoldaşlarının, dostlarının yüreğinde olacaktır.

O, hiçbir zaman zorluğa, üzüntüye teslim olmadı. Her durumda geleceğe iyimserlikle baktı. Bizlere bunu aşıladı. Biz de şimdi onun etrafında, üzüntümüzü yenmeye ve geleceğe iyimserlikle bakmaya çalışıyoruz.

İyimserliğimizin kaynağı onun güçlendirdiği bolşevik inançlarımızdadır. O, bir bolşevikti. Bilen yoldaş proleter enternasyonalizmi ile yurtseverliğin ayrılmaz birliğinin simgesi olarak bize her zaman örnek olacaktır. Uzun yıpratıcı göçmenlik yıllarına rağmen, onun yüreği fabrikalarda, işçi yataklarında, sömürülen ve baskı altındaki halkımızın içindeydi. Aynı zamanda, onun tüm partili yaşamına, Marksizm-Leninizm, proleter enternasyonalizmine, Sovyetler Birliği'ne, SBKP'ye, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'ne, Bulgar Komünist Partisi'ne ve diğer sosyalist ülke ve partilerine, uluslararası komünist harekete derin bağlılık damgasını basar. Bu sevginin bizlerde, tüm partide kök salmasında onun önemli bir rolü vardır.

Bu özellik, onun parti yaşamının harcı olmuştur. O, Anadolu'da halkımızın bağımsızlık savaşının içinde komünist oldu. Ülkemizin bağımsızlığını yok eden her adımın amansız düşmanıydı. O, Büyük Ekim Devrimi'nin canlı izleri içinde, o heyecanla yoğruldu. Antisoyetizme, antikomünizme karşı kararlı bir savaşçıydı.

Halk düşmanlarına karşı, o, her zaman yüreğinde derin bir öfke taşıdı. İşçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın ulusal ve sosyal kurtuluş için TKP'nin politikasının her aşamada en doğru yolu gösterir olması için çalıştı. Demokrasinin kararlı bir savunucusu oldu. Sosyalizm ülküsünü dilinden düşürmedi. Şövenizm zehirine karşı Leninci ilkelerin sürekli savunucusu oldu.

Hapishanelere düştü, işkencelerden geçti, ihaneti gördü. Ama yılmadı. Onun bu direngen savaşımı, yine onun yetiştirdiği partimizin genç kuşa-

ğından Deniz yoldaşımız ve onun gibi düşmana boyun eğmeyen yoldaşlarımızca sürdürüldü. Bundan sonra da sürdürülecektir.

Biz genç kuşak TKP'liler, ondan partiye bağlılık bilinci aldık. O, partimizin en bunalımlı dönemlerinde, en zayıf kaldığı yıllarda gelecekteki güçlü TKP'ye olan umudunu hiç yitirmedi. Bu umudu gerçek yapmak için savaştı ve ne mutlu ki, partimizin iyi günlerini de gördü, gözü arkada kalmadı.

Bilen yoldaş yorulmak bilmez bir komünistti. İleri yaşına, giderek bozulan sağlığına karşın, o, son nefesine kadar parti çalışmalarından biran olsun uzak kalmadı. Parti yaşamından ayrı bir aile yaşamı olmadı. O, herşeyini partiye adadı. O, partimizin her kademesinde aynı heyecan ve sorumluluk duygusu ile çalıştı.

Fabrika komite üyesi, enstrüktör-destekçi, MK sekreteri, Komintern'de TKP temsilcisi, PB üyesi, TKP Genel Sekreteri, Parti Başkanı görevlerini başarı ile yerine getirdi.

Parti çalışmalarının hemen her alanında çalıştı. İyi bir örgütçüydü. TKP'nin propaganda çalışmalarının örgütleyiciliğini yıllarca sürdürdü. Partinin en gizli dallarında çalıştı. O, çok yönlü deneylere sahip komple bir profesyonel devrimciydi.

Şimdi, kısa bir süre önce, partimizin 5. Kongresinde onun kongre kürsüsünden, halkımızın emperyalizme ve faşizme karşı nefretini nasıl en ateşli biçimde haykırdığı gözlerimin önüne geliyor. Onun bu coşkusu ile en genç delege yoldaşlarımızın coşkusunun nasıl birbirine karıştığını canlı biçimde anımsıyorum. «Bilen yoldaş çok yaşa» sesleri tüm kongreyi bir anda sarmıştı. Bilen yoldaş aramızda her zaman yaşayacaktır.

Nasıl ki, TKP'nin 1973 atılımı Bilen yoldaşla birlikte anılıyorsa, 5. Kongremizle birlikte onun adı da tarihselleşecektir.

O, bize, parlak sözlere değil, işe bakmayı öğretti. İş yapan sonuç alan yoldaşları vargücüyle destekler, onlara güvenirdi. Onun bu güvenini kişisel çıkarları, kariyerizm, kimi karanlık amaçları için kötüye kullanmak isteyenler çıkmadı değil. Ama o, ikiyüzlülüğün de düşmanıydı. Böylelerinin boş övgülerine aldırmaksızın onlara karşı kesin tutum almasını bildi. TKP'yi böylelerinden korumak için bir an bile tereddüt etmedi. Sağ ve «sol» oportünist sapmalara karşı her zaman uyanık oldu savaş verdi.

Bilen yoldaşın yaşamı sadeydi. Gösterişi, lüksü sevmezdi. Yoldaşları arasında görevi ne olursa olsun ayırım yapmazdı. Partiye daha yeni girmiş bir yoldaştan bile öğrenecek bir şey bulmasını bilirdi.

Bilen yoldaş her zaman somut gerçeğin arayıcısıydı. Gözlerini gerçeğe kapatanları sevmezdi. Kalıpcı düşünmekten hoşlanmazdı. Yeni ve ileri olan her şey ona heyecan verirdi. İleri yaşına karşın bu dikkati beni olduğu gibi pek çok yoldaşımızı şaşırtmıştır.

O, işçi sınıfımıza özgü güçlü bir sınıf sezgisine sahipti. Düşmanın amacını sezer ve anında tutum almasını bilirdi. Bilen yoldaş geçmişte de, partiye zararlı düşünce ve tutum içinde olanlarla kıyasıya kavga vermişti. Ama, yine düşman bugün TKP'ye saldırmak için parti tarihinin sayfalarına sarılmaya yeltendiğinde bu silahı onların elinden almasını bildi. Bizimle birlikte TKP'nin bütün bir tarihine sahip çıktı.

1983 Nisan MK Plenumunda parti yönetimini güçlendirme kararına en büyük desteği o verdi. Böylece, TKP'nin geleceğine sahip çıkmasını da bildi. Partimizde yönetimin sürekliliğinin garanti altına alınmasında, parti birliğinin sağlanmasında onun rolü unutulamaz.

Yaşlı kuşağın yiğit savaşeri Bilen yoldaş, biz genç kuşak komünistlere güvendi, partimizi bizlere emanet etti. Onun bu güvenini boşa çıkarmayacağız. TKP'yi korumak ve güçlendirmek için her özveriyi, her çabayı göstereceğiz.

Barışın, halkların düşmanları yok olup gidecek. Mustafa Suphi'den Bilen yoldaşa, Deniz yoldaşa kadar sayısız yoldaşın herşeylerini uğruna feda ettikleri komünizm davası daha da güçlenecek ve bizim ülkemizde de zafer kazanacaktır.

5. Kongremizin sonunda, «Bilen yoldaşla yürüyeceğimiz daha uzun yolumuz var» demiştim. Sevgili Marat yoldaşımızdan ayrılıyoruz. Ama ortak yolumuz, ortak davamız sürüyor. Onu ilk tanıdığım günden beri aynı düşünceleri ve duyguları paylaşmış olmam, onu yakından tanıma fırsatını bulmam üzüntümü biraz olsun hafifletiyor.

Sevgili yoldaş, Mara Kolarova, Size, Nataşa, Erol ve Bilen yoldaşın yakın aile fertleri, onun yoldaşları ve dostları sizlere başsağlığı dilerim. Onun değerli anısı önünde saygı ile eğiliyorum.

TKP var oldukça – ki olacak, Bilen yoldaşımızın anısı bütün canlılığıyla aramızda her zaman yaşayacaktır.

Onu unutmayacağız.

Mehmet Bozışık'ın Bilen yoldaşın cenaze töreninde yaptığı konuşma

Değerli yoldaşlar,

Marksizm-Leninizmin kızıl bayrağını daha da yükseklere çıkarmak savaşında hepimize örnek olan Bilen yoldaşı toprağa verirken konuşmak hiç de kolay olmuyor. Kaybımız kuşkusuz çok büyük, acımız derin. Türkiye Komünist Partisi, Türkiye işçi sınıfı ve emekçi halkı, tüm dünya komünistleri, dünya barışseverleri ve harplere karşı olan insanlık alemi, altmış aşkın senedenberi Marksizm-Leninizm, komünizm ve insanca yaşanacak bir dünya yaratmak için savaş veren İsmail Bilen'e bugün veda ediyor, onu toprağa veriyor. Bu maksatla ona son saygımızı yerine getirmek, son ödevimizi yapmak için mezarı başında baş eğiyoruz.

Göz yaşlarımızla kara topraklara verdiğimiz İsmail Bilen'i ben ilk olarak 1928 Eylülünün son haftalarında İstanbul Sultanahmette, burjuva zindanlarının demir parmakları arasında el sıkışarak ve öpüşerek tanıdım. Ellerinin sıcaklığını hâlâ omuzlarımda hissettiğim Bilen, bana, Marksizm-Leninizmin ilkeleri ve proleter enternasyonalizmine bağlılık uğrunda ve Sovyetler Birliği'nin ve onun Leninci Bolşevik Partisinin sadık, sağlam bir dostu olmak uğrunda hayatımın sonuna kadar savaşıacağına dair yemin ettirmişti.

O gün, bugündür Bilen'in Marksizm-Leninizmin ideolojisini ve prensiplerini şaşmaz bir surette savunduğunu gördüğüm, partimizin gelişmesi için ve bu alandaki gayretlerinin şahidi olduğum için onu daima yoldaşlarıma örnek olarak gösterdim.

O, komünizme, Marksizm-Leninizme ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ne olan inancını hayatının sonuna kadar sürdürmüştür.

Bilen yoldaş aramızdan ayrılmazdan önce partimizin 51 senedenberi yapamadığı 5. Kongremizin başarıyla yapılmasını sağlamakla kalmadı, aynı zamanda Marksizm-Leninizm ve Bolşevik örsünden geçerek çelikleşmiş Haydar Kutlu yoldaşımızın genel sekreterliğinin etrafında birleşen sağlam, sarsılmaz, kenetlenmiş ve Sovyetler Birliği'ne, onun komünist partisine kopmaz bağlarla bağlı, Leninci disiplinli bir Merkez Komitesinin de oluşmasında görevini başarı ile yerine getirmiştir. Onun parti safılarındaki komünizm ülküsü için savaşı ve önderliği parti tarihimizin sayfalarının baş satırları arasında layık olduğu yeri alacaktır.

Evet Bilen yoldaş! Sen, Marksizm-Leninizm uğrunda savaşlarımla ve Türkiye işçi sınıfının ve halkının demokratik haklarının elde edilmesi için verdiğin savaşlarla bize örnek oldun. Kutlu yoldaşın yönetiminde cesur, yiğit gençlerden oluşan Merkez Komitemiz seni örnek alarak uğrunda savaştığımız davanın kızıl bayrağını daha da yükseklere ulaştırmak için and içiyor, and içiyoruz.

TKP 5. Kongresi'ne kardeş partilerden gelen kutlama mesajları

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ 5. KONGRESİ DELEGELERİNE

Değerli yoldaşlar,

Almanya Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi, Türkiye Komünist Partisi 5. Kongresi delegelerine dayanışmasını ve kardeşçe savaşım selamlarını iletir.

Bu kongre, partinizin tarihinde büyük bir olay ve bir tepe noktasıdır. Biz, Demokratik Alman Cumhuriyeti komünistleri, Kongreniz nedeniyle, Türkiye komünistleriyle, ortak komünist ülkeler, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temelindeki kardeşçe bağlılığımızı bir kez daha vurgularız.

Almanya Sosyalist Birlik Partisi üyeleri, Türkiye Komünist Partisi'nin teröre ve koğuştırmalara karşı, barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme için yiğit ve özverili savaşımını çok yakından izliyorlar.

Almanya Sosyalist Birlik Partisi, ABD'nin ve NATO'nun en saldırgan çevrelerinin serüvenci, aşırı silahlanma ve çatışma politikası nedeniyle nükleer bir yıkımın önlenmesi için elden gelen herşeyin yapılmasının günümüzün en ivedi görevi olduğu görüşündedir. Yeni ölüm roketlerinin NATO ülkelerinde konumlandırılmasını ve ABD emperyalizminin Yakındoğu'daki ve öteki gerginlik bölgelerindeki müdahale politikasını boşa çıkarmak zorunludur.

Bu nedenle Almanya Sosyalist Birlik Partisi barış ve toplumsal ilerleme yolundaki ortak ülküleri savunan tüm partilerle ve toplumsal güçlerle eylem birliği yapmaya hazır olduğunu vurgular.

Partilerimiz arasındaki sıkı, kardeşçe işbirliği anlayışı doğrultusunda Kongrenize başarılı çalışmalar dileriz.

Sevgili Türkiyeli yoldaşlar, Kongrenizin alacağı kararların, halkınızın demokratik yenilenme savaşımının güçlenmesi, partinizin savaş gücünün artması ve yığınlar arasındaki etkinliğinin yükselmesine yeni bir ivme vereceğine inanıyoruz.

*Komünist selamlarla
Erich Honecker
Almanya Sosyalist Birlik Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri*

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ'NE

Değerli yoldaşlar,

5. Kongreniz nedeniyle Sizlere, Avusturya komünistlerinin selamlarını iletiriz.

Partinizin gizlilik ve Türkiye'deki faşist askersel rejimin zorbaca koşullarını koşullarında yürüttüğü savaşımını büyük bir takdirle izliyoruz. Kongrenizin, partinin ideolojik, politik ve örgütsel birliğini daha da pekiştirme yolundaki çabalarınız doğrultusunda amaca yönelik kararlar almasını dileriz.

Bizler, sizlere, ortak ideolojimiz olan Marksizm-Leninizm temelinde ve proleter enternasyonalizmi ruhunda bağlıyız ve dayanışma içindeyiz.

*Avusturya Komünist Partisi
Merkez Komitesi adına*

*Franz Muhri
Parti Başkanı*

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ 5. KONGRESİ'NE

Sevgili yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi'nin yiğit savaşçılarına, sıcak, kardeşçe, devrimci selamlarımızı iletiriz. Kongrenize, Türkiye emekçi halkı için önemli görevleri nedeniyle başarılar dileriz.

Kongreniz, tüm tarihin en kritik döneminde toplanıyor. Tüm ülkelerde halkların barışı koruma ve nükleer bir yıkımı önleme savaşımı dev boyutlar almıştır. Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin en önemli rolü üstlendikleri bu dünya çapındaki hareket, dünyayı felaketin eşiğine sürükleyen savaş kışkırtıcılarını gemlemek zorundadır.

Bugünkü gerginliğin ve gelişen çatışmanın sorumlusu, en başta ABD emperyalistleridir. Tüm anakaralarda ABD emperyalizmi, barış ve silahsızlanmadan, ulusal bağımsızlık ve özgürlükten, demokrasi ve toplumsal ilerlemeden yana herkesin ortak düşmanıdır.

Bu, Amerikan emperyalizminin yerli gericilikle birlikte işçi sınıfına ve tüm ilerici güçlere karşı amansız baskılar uygulayan askersel faşist rejimi dayatmasıyla da doğrulanıyor.

Partinizin uzun yıllardan beri illegal olmasına karşın, çalışmalarını sürdürebilmesinden ve kendisine yöneltilen saldırıları göğüsleyebilmesinden kıvanç duyuyoruz.

Sizin Marksizm-Leninizm ilkelerine uyan enternasyonalist partiniz, faşizmi yıkmak, emperyalizmi yenmek ve ulusal demokrasiyi kurmak için en önde çalışıyor. Bu yurtsever görevi yerine getireceğinize inanıyoruz.

Burjuva demokrasisinin henüz varolduğu koşullarda çalışmasına karşın, bizim partimiz de benzer bir sorumluluk, yani barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve toplumsal ilerleme için tüm ilerici yurtsever güçlerin anti-emperyalist, antitekel cephesini oluşturma görevini üstlenmiştir.

Ülkelerimizin coğrafi olarak birbirinden çok uzakta bulunmasına karşın görevlerimiz ve sorumluluklarımız ortaktır. Ülkemize ve partimize, ülkenizden birçok savaşerini, gerçek enternasyonalistler olarak kabul ettik. Onlar, Avustralya'daki savaşıma katılıyorlar ve aynı zamanda Avustralya'daki Türk toplumu arasında partinizin amaçları uğrunda çalışıyorlar.

Mustafa Suphi'nin doğumunun 100. yıldönümünde, Nazım Hikmet'in ve Bilen yoldaşın partisini selamlarız. Kongrenizin çalışmalarına başarılar, partinizin savaşımında yeni kazanımlar dileriz.

Yaşasın Türkiye Komünist Partisi!

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi!

Yaşasın barış ve sosyalizm!

*Avustralya Sosyalist Partisi
Genel Sekreteri
Peter Simon*

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ 5. KONGRESİ DELEGELERİ'NE

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi'nin 5. Kongresi nedeniyle Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi Yürütme Komitesi Sizlere dayanışmasını ve kardeşçe devrimci selamlarını iletir.

Kongreniz, uluslararası çatışmaların tehlikeli bir biçimde keskinleştiği bir dönemde toplanıyor. ABD emperyalizminin en saldırgan çevreleri tüm insanlığı, çatışma ve aşırı nükleer silahlanma politikalarıyla, nükleer yıkımla tehdit ediyor. Özellikle ABD yönetiminin ve NATO başlarının Brüksel NATO kararını zorla uygulamaya kalkışmaları, emperyalizmin Sovyetler Birliği'ne ilk darbeyi vurma gücünü yaratmaya ve bu arada Avrupa ana-karasını toptan yok etmeye yöneliyor. Avrupa ve dünya halklarının milyonlarca kez protestosu ve direnişi bu politikaya karşıdır. Sovyetler Birliği'nin, Varşova Antlaşması Örgütü devletlerinin, herkes tarafından kabul edilebilir olan ve büyük önem taşıyan barış ve silahsızlanma önerilerinin gerçekleşmesi, Avrupa'nın ve insanlığın nükleer bir felaketten kurtarılması yolunda belirleyici bir adım olacaktır.

ABD emperyalizminin serüvenci dünya politikasında NATO üyesi Türkiye stratejik bir yer tutuyor. Bu nedenle 12 Eylül 1980'den bu yana ülkenizde kurulmuş bulunan askersel faşist diktatörlük, özellikle ABD yönetimi tarafından destekleniyor. ABD yönetimi, bu nedenle, ülkenizde demokratik hakların kaldırılması, binlerce yurtseverin ve komünistin öldürülmesi, işkenceden geçirilmesi ve tutuklanmasında ortak bir sorumluluk taşımaktadır.

Onlarca yıldır illegalite ve hunharca koğuşturmalar altında, Türkiye Komünist Partisi, yığıtlıkla, kesintisiz ve kararlılıkla emperyalizme ve iç gericiliğe karşı, partinin güçlendirilmesi için, ideolojik, politik ve örgütsel birliğini pekiştirmek için savaşım yürütüyor. İşçi sınıfının eylem birliğini sağlamak, barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme yolunda geniş bir yığın hareketini yaratmak için yoğun çaba harcıyor.

Partimiz, sizin en çetin koşullarda ilerleyen savaşımınızı takdir ve hayranlıkla izliyor. Eminiz ki, 5. Kongreniz Türkiye'de faşist diktatörlüğü yıkmak ve Türkiye'nin Amerikan emperyalizminin bölgedeki jandarması rolüne son vermek uğrundaki savaşımınıza yeni bir ivme verecektir. Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi bu yolda sizinle tam dayanışma içindedir.

Partilerimiz, ortak dünya görüşümüz olan Marksizm-Leninizm ile, ve özellikle de proleter enternasyonalizminin sınıksız bağlarıyla bağlıdır. Batı Berlin'de kent yönetimi tarafından sistematik olarak politik, ekonomik ve sosyal bakımlardan aşağılanmakta olan 120 bin Türkiyeli yaşamaktadır. Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi, kentimizde yaşayan komünistlerle ve

öteki Türkiyeli demokratlarla birlikte Amerikan yönetiminin atom savaşı çizgisine, kentimizde gericiilik tarafından kışkırtılan yabancı düşmanlığına, sömürüye, aşağılamaya ve neo-faşist eylemlere karşı kararlı bir savaşım yürütüyor.

Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi, kentimizdeki Türkiyeli ve öteki yabancı ülkelerden yurttaşlar için eşit politik, demokratik ve sosyal haklar sağlanması için büyük çaba sarfediyor ve burada ortak düşmanımızın emperyalizm olmasından yola çıkıyor.

Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi ile Türkiye Komünist Partisi, uluslararası komünist ve işçi hareketinin barış ve toplumsal ilerleme uğruna savaşımındaki birliğin ve safların güçlenmesi için Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temelinde ortak çaba gösteriyorlar. Bizim partilerimizi, Lenin'in Partisi'yle, SBKP'yle ve tüm sosyalist ülkeler topluluğuyla yakın dostluk birbirine bağlıyor. Kongrenizin çalışmalarına, kongre kararlarını yaşama geçirmede partinize büyük başarılar dileriz.

Yaşasın Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi ile Türkiye Komünist Partisi arasındaki savaş bağlılığı!

Yaşasın dünya barışı!

Komünist selamlarla

Horst Schmit

*Batı Berlin Sosyalist Birlik Partisi
Başkanı*

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ 5. KONGRESİ'NE

Değerli yoldaşlar,

Bulgar Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye Komünist Partisi 5. Kongre delegelerini, tüm Türkiyeli komünistleri yürekten, kardeşçe selâmlar.

TKP, 60 yılı aşkın bir zaman boyunca işçi sınıfının Türkiye halkının çıkarlarını koruma savaşımı bayrağını yükseklerde dalgalandırmıştır. Tüm bu dönem boyunca o Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmine bağlı kalmıştır.

BKP MK, partinizin yakın bir geçmişte kabul ettiği «Eylem Programı»nda yansımasını bulan TKP'nin barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık için savaşımında tüm demokratik ve ilerici güçleri birleştirme yönündeki ardıcıl çabalarına yüksek değer biçiyor. Biz işçi sınıfının savaşımının başarıya ulaşmasında önemli koşul olan tüm sol güçlerin Marksizm-Leninizm teme-

linde birliğin ve beraberliğin kurulmasına yönelik çabalarınızı selamlıyoruz.

Sizinle komünist dayanışma içinde olan Dimitir Blagoyef'in ve Georgi Dimitroff'un partisi, Bulgar komünistleri Marksizm-Leninizm öğretisinin yaratıcılıkla uygulanmasında size yeni başarılar diler.

Yoldaşlar,

Halkımız BKP'nin yönetiminde sosyalist toplumu başarıyla kuruyor. Yakın geçmişe kadar geri kalmışlığın sembolü olan Bulgaristan, bugün stabil ve dinamik bir ekonomik gelişmeye, giderek yükselen kültür ve eğitime, artan yaşam düzeyine sahip bir ülkedir. Ülkemiz 40 yıla yakın bir zamandan beri bunalım ve işsizliğin ne olduğunu bilmiyor. Yoksulluk sadece kötü bir hatıra olarak kalmıştır. Sosyalizm Bulgaristan'da insanın insan tarafından sömürülmesine son verdi, boyutlarımız çerçevesinde büyük bir üretim potansiyeli oluşturdu. Sadece son on yıl içinde, 1970'ten 1980'e kadarki yıllarda ülkenin ekonomik gücü iki kat arttı. Bugün Bulgaristan endüstrisi, savaş öncesi 1939 yılında üretileni üç günden az bir zamanda üretiyor. BKP 12. Kongresi ülkemizde sosyalist toplumun daha da gelişmesi için geniş kapsamlı bir program kabul etti. Uluslararası emperyalizmin ülkemizi istikrarsızlaştırma yönündeki yoğun çabalarına karşın, Bulgaristan tüm alanlarda yüksek bir tempoyla gelişmeye devam edecektir. Şimdi partinin ve tüm halkın çabaları, halk ekonomisinin entansifleştirilmesi, bilimsel buluşların kullanılması ve sosyalist toplumsal ilişkilerin yetkinleştirilmesi temelinde halkın artan maddesel ve tinsel gereksinimlerini bütünüyle karşılama uğrunda 12. Kongrenin koyduğu ana ödevin gerçekleşmesine yöneliktir.

Yoldaşlar,

Kongreniz emperyalizmin en gerici ve en saldırgan çevrelerinin, ABD ve NATO'nun, dünya üzerinde hegemonya kurma, uluslararası gerginliği artırma, silahlanma yarışını hızlandırma çabalarını yoğunlaştırdığı karmaşık uluslararası bir durumda yapılıyor. Dünya üzerinde nükleer yıkım tehlikesi hiç bir zaman bugünkü kadar büyük olmadı. Başkan Reagan sosyalizme, devrimci ve ulusal kurtuluş hareketine, tüm demokratik ve barışsever güçlere karşı antikomünist «haçlı seferi» açtı. Emperyalizm psikolojik savaşı görülmemiş boyutta körüklüyor, en kaba, en iğrenç karalama kampanyasına başvuruyor. Reel sosyalizme karşı cepheden saldırı yürütüyor. Bu saldırıyla tüm komünist harekete, dünyanın tüm ilerici ve demokratik güçlerine yokedici darbe indirme amacı güdüyor. Bu tehlikeyi, Amerikan emperyalizminin tüm saldırgan planlarını bozmak için, barışın savunulması için ve insanlığın akıl ve emeğinin tüm kazanımlarının korunması için tüm barışsever güçlerin tam seferberliğini gerektiriyor. Bugün sorunların sorunu, tüm halkların ve sınıfların sorunu insanlığın varolup

olmama sorunudur. Sosyalizm ülküsü barış, halklar arasında kardeşlik ve işbirliğidir. Bu, dünya nüfusunun ezici çoğunluğunun istemidir.

Barış ve ilerleme savaşımında çözümleyici etmen olan Varşova Antlaşması ülkelerinin Prag Deklarasyonu ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin son barış girişimleri, silâhlanma yarışının gemlenmesi, gerginliğin azaltılması ve insanlık üzerindeki yok olma savaşı tehlikesinin ortadan kaldırılması için yapıcı bir platformdur.

Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkelerine bağlı olan BKP, barış için, anlayış ve karşılıklı yarara dayalı bir işbirliği için ardıcıl bir politika yürütüyor, uluslararası komünist ve işçi hareketinin güçlenmesine aktif katkıda bulunuyor, emperyalizme ve gericiliğe karşı ulusal ve sosyal kurtuluşu için savaşan ilerici devrimci güçlere gerçek destekte bulunuyor.

Balkanlarda barış, iyi komşuluk ve işbirliği BKP'nin ve komşularından hiçbir toprak iddiasında bulunmayan, onlarla barış ve anlayış havası içinde yaşamak isteyen Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin dış politikasının her zaman değişmez unsurunu oluşturmıştır.

Son dönemlerde ABD emperyalizmi bölgemize ilişkin yeni saldırgan plânlar çiziyor. Bu durumda Todor Jivkov yoldaşın Balkanların nükleer silâh bulunmayan bölgeye dönüştürülmesi önerisi daha büyük güncellik kazanıyor. Bu önemli girişimin gerçekleşmesi sadece Balkan halklarına uygun olmakla kalmıyor, bu aynı zamanda uluslararası havanın iyileşmesine de önemli bir katkı oluşturunuyor.

Değerli yoldaşlar,

Beşinci Kongre'nin ve onun kararlarının, Türkiye Komünist Partisi'nin yaşamında önemli bir yer tutacağına inanıyoruz. Kuşkusuz, Kongre, partinin daha da güçlenmesine, emekçiler üzerinde etkisinin genişlemesine ve derinleşmesine katkıda bulunacaktır. Türkiye komünistlerinin, Türkiye halkının genliği için, barışın ve bölgemiz ve dünya halkları arasında işbirliğinin güçlenmesi için savaşımında daha da aktifleştireceğine inanıyoruz.

Kongenize başarılı ve verimli çalışma dilerken biz, BKP ile TKP arasında geleneksel kardeşçe ilişkilerin daha da güçleneceğine ve bu ilişkilerin barış ve Balkan halkları arasında işbirliği yararına gelişeceğine yürekten inanıyoruz.

Yaşasın Türkiye Komünist Partisi!

Bulgar Komünist Partisi ve Türkiye Komünist Partisi, Bulgar ve Türkiye halkları arasındaki dostluk daha da güçlensin!

Yaşasın komünizm!

*Bulgar Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ'NE

5. Kongrenizin toplanması nedeniyle en sıcak selamlarımızı iletiriz.

İtalyan Komünist Partisi'nin Türkiye halkının özgürlük ve demokrasi uğruna savaşımına desteğini yineler, kongre çalışmalarına en iyi dileklerini sunarız.

*İtalyan Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ'NE

Sevgili yoldaşlar,

Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi, Türkiye Komünist Partisi 5. Kongresi delegelerine ve partinizin tüm üyelerine dostça selamlarını gönderir.

Macaristan komünistleri, çetin, büyük özveriler gerektiren ve illegalite koşullarında Türkiye komünistlerinin emekçilerin çıkarlarının savunulması, ülkenizde toplumsal ilerleme ve dünya barışının korunması uğrunda yürüttüğü savaşıma yüksek değer biçiyor.

Partinizin, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temelinde geniş sosyal birlik aracılığıyla ulusal demokrasiyi kurma ve uluslararası komünist hareket ve işçi hareketi ile işbirliğini güçlendirme çabalarını selamlıyoruz. Bugüne dek olduğu gibi, bundan sonra da savaşımınızda Macaristan komünistlerinin desteğine ve enternasyonalist dayanışmasına güvenebilirsiniz.

Türkiye Komünist Partisi 5. Kongresi'ne verimli çalışmalar ve kongre kararlarını yaşama geçirmede partinize büyük başarılar dileriz.

*Yoldaşça selamlarla
Macaristan Sosyalist İşçi Partisi
Merkez Komitesi*

Ekim 1983
Budapeşte

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ 5. KONGRESİ'NE

Değerli yoldaşlar,

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye Komünist Partisi'nin 5. Kongre delegelerine ve tüm Türkiye'li komünistlere kardeşçe selamlarını iletir.

Ağır gizlilik koşullarında, polisin sürekli baskı ve koğuşturmaları altında savaşım yürüten Partiniz için bu Kongre çok önemli bir olaydır. Kongreniz, Türkiye Komünist Partisi'nin, politik ve örgütsel çalışmalarını aktifleştirme döneminde elde ettiği kazanımları daha da pekiştirecek, parti sıralarının örgütsel ve ideolojik bakımdan güçlendirilmesine yardım edecektir. Kongre, Türkiye komünistlerinin emekçi halkın yaşamsal çıkarları ve hakları uğrunda, barış ve demokrasi için, emperyalizmin ve gericiğin Türkiye'yi Yakın ve Ortadoğu'da SSCB'ne, öteki sosyalist ülkelere ve barışsever halklara karşı NATO'nun bir askersel saldırı üssüne dönüştürme politikasına karşı yürüttüğü savaşımın bundan sonraki ödevlerini saptayacaktır.

Sovyet komünistleri, Türkiye Komünist Partisi'nin Marksizm-Leninizm ilkelerine, proleter enternasyonalizmine her zaman sıkı sıkıya bağlı kaldığını ve kalacağını, barış için, savaşa karşı, uluslararası komünist hareketin birliği için ardıcıl savaştığını biliyorlar.

Biz, Türkiye Komünist Partisi'nin barışın ve halklarımız arasındaki dostluğun güçlendirilmesi, burjuva antisovyetik propagandaya gerekli yanıtın verilmesi ve Sovyetler Birliği'nin, sosyalist ülkeler topluluğunun, SBKP'nin barışçı dış politikasına, reel sosyalizme ilişkin gerçeklerin yaygınlaştırılması uğrunda çabalarına yüksek bir değer biçiyoruz.

Size, değerli yoldaşlar, kardeşçe dayanışmamızı iletir, bu çetin savaşta çok daha büyük başarılar dileriz.

Yaşasın kardeş Türkiye Komünist Partisi!

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi!

Barış ve Sovyetler Birliği ile Türkiye halkları arasındaki dostluk daha da güçlensin!

*Sovyetler Birliği Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ 5. KONGRESİ'NE

Sevgili yoldaşlar,

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi, TKP 5. Kongresi'nin delegelerine, Türkiye'nin tüm komünistleri ve emekçi halkına en sıcak devrimci selamlarını gönderir.

Yunan komünistleri, Partinizin savaşımını özel bir ilgiyle izliyor.

Onlar, TKP'nin uzun yıllardan beri yürüttüğü savaşıma ve gizliliğin, koğuşturmaların çetin koşullarında emekçilerin yaşamsal çıkarları için, emekçilerin birliği için, faşist diktatörlüğü yıkmak için, ülkenizin Amerikan emperyalizmiyle bağlarını kopartmak için, barış, toplumsal ilerleme, de-

mokrası ve sosyalizm için partiniz üyelerinin ve kadrolarının özverilerine büyük değer biçiyor.

Yunanistan Komünist Partisi, her zaman ardıcıl olarak, savaşçıların koşuşturulmasının durdurulması, tüm politik tutukluların salıverilmesi, insan haklarına saygı gösterilmesi ve Türkiye halkının demokratik hak ve özgürlüklerinin yeniden sağlanması için haklı savaşımıyla kardeş Türkiye Komünist Partisi'nin yanında yer aldı, alıyor.

Sevgili yoldaşlar,

ABD emperyalizminin ve NATO'nun savaş yanlısı ve serüvenci politikası ve yeni bir silahlanma yarışı turuna yol açan Batı Avrupa'ya yeni Amerikan roketlerinin yerleştirilmesi planı, insanlığı nükleer bir yıkımla, yokolmakla tehdit ediyor, halklar için ciddi ekonomik ve sosyal sonuçlar getiriyor.

Partimiz, SSCB'nin, sosyalist ülkelerin ve öteki barışsever ülkelerin barışı ve halkların güvenliğini güvence altına almaya yönelik barışçı girişimlerini destekliyor. Partimiz, barış için, Yunanistan'ın NATO'dan ve AET'den çıkması, ülkemizdeki nükleer silahların kaldırılması ve roketlerden arındırılmış Balkanlar için savaşım veriyor. O, Ege Denizi'nin barış ve halklararası işbirliği denizi olması için, ABD emperyalizminin ve NATO'nun Akdeniz'deki ve Ortadoğu'daki planlarına karşı savaşıyor.

Yunanistan Komünist Partisi, Kıbrıs halkının bağımsız, egemen, toprak bütünlüğü olan, askerlerden arındırılmış ve bağlantısız bir Kıbrıs olması için haklı savaşımı destekliyor.

Partimiz, ulusal bağımsızlık ve sosyal kurtuluş için savaşan tüm halkların yanındadır.

Eminiz ki, sevgili yoldaşlar, partinizin 5. Kongresi, ülkenizde demokrasi ve sosyalizm yolundaki savaşınıza yeni bir ivme kazandıracaktır. Emin olabilirsiniz ki sevgili yoldaşlar, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkelerine bağlı kalarak Yunanistan Komünist Partisi, her zaman Türkiye Komünist Partisi'nin yanında yer alacak, onunla işbirliğini ve dayanışmasını güçlendirecek, Türkiye halkının mutluluğu ve toplumsal ilerleme yolunda yol alması için, iki parti arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi için, halklarımız arasındaki dostluğu pekiştirmek için, barış ve sosyalizm için çalışacaktır.

Yaşasın yiğit Türkiye Komünist Partisi'nin 5. Kongresi!

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi!

*Yunanistan Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

AKEL ile Türkiye Komünist Partisi'nin ortak bildirisi

Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi AKEL Merkez Komitesi'nin çağrılısı olarak Genel Sekreter Haydar Kutlu yoldaşın başkanlığında iki kişilik bir Türkiye Komünist Partisi heyeti 1 ile 5 Kasım 1983 günleri arasında Kıbrıs'ı ziyaret etti.

Türkiye Komünist Partisi heyeti, AKEL merkezinde Genel Sekreter Ezekias Papayioannu başkanlığında, Genel Sekreter Yardımcısı Andreas Fantis, Politik Büro üyesi ve Merkez Komitesi Sekreteri Yannis Katsorides ve Politik Büro üyesi, Uluslararası Bölüm Başkanı Donis Hristofinis yoldaşlardan oluşan AKEL heyetiyle bir-görüşme yaptı.

Sıcak yoldaşça bir ortam içinde geçen görüşmede, her iki heyet, partilerinin çalışmaları ve iki ülke halklarının savaşımı konusunda bilgi değiş-tokuşunda bulundular. Her iki heyet, yakıcı uluslararası sorunları da ele aldı. Her konuda iki heyetin görüşleri de özdeşti.

Taraflar, Reagan yönetiminin, Amerikan emperyalizminin başını çektiği emperyalizmin artan saldırganlığı sonucu uluslararası durumun kötüye gitmesi konusunda derin kaygılarını dile getirdiler. Grenada'ya karşı son saldırıda, çokuluslu «barış» gücü kılıfı altında Lübnan'a karşı saldırıda, en başta da dünya halklarının yükselen protestosunu hiçe sayarak Batı Avrupa'ya Pershing-2 ve Cruise füzelerini yerleştirmek için ABD ve NATO ülkeleri eliyle yürütülen hazırlıklarda bu açıkça görülüyor.

AKEL heyeti, Türkiye'deki son depremle ilgili olarak başsağlığı dileklerini iletti. Ülkeyi bir dizi Amerikan ve NATO üssüne, kendi halkı için de muazzam bir zindana çeviren faşist cuntaya karşı savaşımında, AKEL heyeti, Türkiye Komünist Partisi ile ve Türkiye halkı ile dayanışmasını dile getirdi.

AKEL heyeti, konuk Türkiye Komünist Partisi heyetini, geçenlerde Türkiye Komünist Partisi'nin Beşinci Kongresi'ni başarıyla gerçekleştirdiği için kutladı.

AKEL heyeti, cuntanın örgütlediği sahte «seçimler»i kınadı. Bu seçimlerin uluslararası kamuoyunu aldatma, faşist rejime sivil bir kılıf geçirme anlamına geldiğini belirtti.

Türkiye Komünist Partisi heyeti, Türk işgal birliklerinin ve bütün yabancı birliklerin Kıbrıs'tan çekilmesi, tüm yabancı askersel üslerin, radar tesislerinin sökülüp atılması, Kıbrıs'ın toptan askerden arındırılması için verdiği savaşımında AKEL ve bir bütün olarak Kıbrıs halkıyla dayanışmasını bir kez daha dile getirdi.

Türkiye Komünist Partisi heyeti, sözkonusu Birleşmiş Milletler kararları ve üst düzeydeki anlaşmalar temelinde Kıbrıs sorununun iç yönlerini çöz-

mede toplumlararası görüşmeleri etkin ve verimli kılabilmek için Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez de Cuellar'ın girişim ve önerilerini desteklediğini belirtti.

Her iki heyet de, Kıbrıs sorununun uluslararası yönünü çözmek, Kıbrıs'ın bağımsızlık, egemenlik ve bağlantısızlığı için Güvenlik Konseyi'nce yeni güvenceler sağlama amacıyla, Birleşmiş Milletler çerçevesinde uluslararası bir konferans toplanmasını desteklediler.

Her iki heyet de, emperyalizmin saldırılarını kınadılar. Grenada, Salvador, Nikaragua halklarıyla, Amerikan-İsrail saldırısına karşı savaşan komşu Lübnan ve Filistin halklarıyla dayanışmalarını dile getirdiler.

Taraflar, barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve toplumsal ilerleme için savaşan tüm dünya halklarını desteklediklerini belirttiler.

Her iki heyet de, gezegenimizde tüm sağduyulu insanların ana görevinin nükleer bir savaşı önlemek için barış uğrunda savaşım olduğunu vurguladılar. Bunun için tüm barışsever güçlerin birleşik eylemlerinin her zamankinden daha da gerekli olduğunu belirttiler.

Emperyalizmin saldırganlığını ve savaş çıkırtkanlığını durdurmak için, bütün devrimci güçlerin birliği, en başta da Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi temelinde komünist hareketin birliği bir zorunluluktur.

Her iki heyet de, antikomünizmin her biçimini, özellikle antisovyetizmi, barış, demokrasi, toplumsal ilerleme uğrunda antiemperyalist savaşıma zararlı bulur ve kınarlar.

Her iki heyet de, iki parti arasındaki yoldaşça ilişkiler ve mükemmel işbirliğinden duydukları derin memnuniyeti dile getirdiler. Bilimsel sosyalizmin ortak yüce ülküleri için, her iki halkın yararı, bölgede ve dünyada barışın çıkarı için bu bağların daha da güçlendirilmesi yolunda kararlılıklarını dile getirdiler.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Çok değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 66. yıldönümünde Sovyet komünistlerini, Sovyet halkını coşkuyla selamlar.

İnsanlık tarihinde yepyeni bir çağ açan Ekim Devrimi'ni gerçekleştiren Sovyet halkı, bugün, 1983'de 80. kuruluş yıldönümü kutlanan Lenin'in partisinin, SBKP'nin öncülüğünde gelişmiş sosyalizmin planlı ve her yönlü yetkinleştirilmesi ve komünizm kuruculuğu yolunda ilerliyor. Sovyet insanının Karl Marks'ın öngördüğü, insanlığın yüzyıllardır özlemini çektiğı amaçların gerçekleştirilmesi yolunda attığı her adım tüm dünya halkları için güç ve esin kaynağı oluyor.

Sovyetler Birliği, tüm gücünü yeryüzünde barışın korunması, insanlığın termonükleer bir savaşta yıkıma uğramaması için seferber ediyor. TKP, SBKP Genel Sekreteri Y. V. Andropov'un 28 Eylül 1983 günlü açıklamasında bir kez daha ortaya koyduğu Sovyet ülkesinin barışçı, kararlı politikasına, yapıcı girişimlerine büyük değer biçiyor. Bu politika, Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin barış içinde yanyana yaşama, iyi komşuluk ve işbirliği ilkeleri temelinde gelişmesi için en sağlam dayanaktır. Amerikan emperyalizminin en saldırgan ve gerici çevrelerinin çizdiği saldırgan ve serüvenci hattı onaylayan bir rejimin erkte olduğu ülkemizde, bu girişimlerin ve önerilerin halkımızın ve ülkemizin çıkarları açısından taşıdığı önemin en geniş kesimlerce kavranması, yaşamsal önem taşıyor. TKP bu yolda yoğun çaba sarf ediyor.

Türkiye Komünist Partisi'nin 5. Kongresi, partimizin önüne dünya çapında barışın savunulmasına katkıda bulunmak, Türkiye'nin Ortadoğu'da Amerikan jandarması olma rolüne son vermek, ulusal demokrasiyi gerçekleştirmek için en geniş güçlerin birliğini sağlamak görevini koydu. «Mustafa Suphi 100. Yıl Tezleri» temelinde yeni bir parti programı ve yeni bir parti tüzüğü kabul eden 5. Kongre, Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkeleri temelinde bir dizi önemli kararlar aldı.

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi ile Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe bağlıdır. Yüce Ekim Devrimi'nin 66. yıldönümü Sovyet halkına kutlu olsun.

Yaşasın Büyük Sosyalist Ekim Devrimi!

Yaşasın SBKP!

Yaşasın Halklar Arası Dostluk ve Dayanışma!

Komünist selamlarımızla

Türkiye Komünist Partisi

Merkez Komitesi

Genel Sekreteri

Haydar Kutlu

30 Ekim 1983

TÜSTAV

Amerika Birleşik Devletleri Komünist Partisi

23. Ulusal Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, kardeş Amerika Birleşik Devletleri Komünist Partisi'nin 23. Ulusal Kongresi'ne devrimci savaş selamlarını gönderir.

Kongreniz, ABD emperyalizminin dünya çapında hegemonya, sosyalist ülkeler karşısında askersel üstünlük peşinde koştuğu, Reagan yönetiminin nükleer şantajının, Batı Avrupa'ya yeni Amerikan roketleri yerleştirilmesi yolundaki NATO kararının dünya barışını görölmedik ciddiyette tehdit ettiği bir ortamda toplanıyor. Halkların egemenlik haklarına ve özgürlüğüne gizli-açık her yolla saldıran Reagan yönetimi, Yakınoğu'nda bir sıçrama tahtası gözüyle baktığı Türkiye'deki askersel faşist diktatörlüğün ülkemizde işçi sınıfına, tüm ilerici ve demokratlara yönelik baskılarının, işkencelerinin de en hararetli destekçisidir.

Kongreniz, ABD'de bunalımın derinleştiğı, militarist politikanın milyonlarca insanı açlığa, işsizliğe ittiğı, işçi sınıfının ve tüm demokratların bu politikaya karşı savaşımı yoğunlaştırdığı günlerde toplanıyor. TKP, Amerika Birleşik Devletleri'nde, dünya barışının savunulması, emekçilerin haklarının korunması, işçi sınıfının birliğinin sağlanması için, ırkçılığa karşı, halklararası dostluk ve dayanışma ve antisovyetizmin geriletilmesi yolunda yığıtçe savaşım veren komünistlerle dayanışma içindedir.

Yoldaşlar,

Kısa bir süre önce toplanan Türkiye Komünist Partisi 5. Kongresi, partimizin önüne, dünya barışının korunmasına katkıda bulunmak ve Türkiye'de erkte bulunan faşizmi yıkmak için en geniş güçlerin birliğini sağlamak görevini koydu. 5. Kongre, partimizin kurucusu ve ilk başkanı Mustafa Suphi'nin adını taşıyan tezlerin tartışmasını sonuçlandırdı, yeni parti programını ve tüzüğünü kabul etti. Bir dizi karar aldı.

Türkiye Komünist Partisi, Amerika Birleşik Devletleri Komünist Partisi ile Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi ilkeleri temelinde kardeşçe bağlıdır. TKP, Amerika Birleşik Devletleri Komünist Partisi'nin 23. Ulusal Kongresi'ne büyük başarılar diler.

Yaşasın Amerika Birleşik Devletleri Komünist Partisi!

Yaşasın Marksizm-Leninizm ve proleter enternasyonalizmi!

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar Kutlu

10 Kasım 1983

Portekiz Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri Alvaro Cunhal yoldaşa

Değerli Alvaro Cunhal yoldaş,

70. doğum yıldönümünüz nedeniyle, Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına Size en içten duygularını iletir.

Genç yaşta komünist harekete katıldınız. İspanya'daki Halk Cephesi'yle dayanışma eylemleri örgütlediniz. Faşizm koşullarında uzun yıllar illegal savaşın içinde ve başında yer aldınız. Birçok kez tutuklandınız. Komünist onuru çiğnetmediniz. Faşizmin zindanlarından kaçmayı başardıktan sonra tüm gücünüzü Portekiz halkının faşizme karşı, ekmek, özgürlük ve bağımsızlık için savaşımına yönelttiniz. Nisan Devrimi'nin kazanımlarını korumak için savaşımında en önde yürüyen Portekiz Komünist Partisi, Sizin yönetiminizde, ülkenizde etkin, yığinsal ve ulusal çaptaki her sorunun çözümünde belirleyici bir parti durumuna geldi. Türkiye komünistleri Sizi, ateşli bir yurtsever ve ardıcıl bir enternasyonalist olarak tanıyor.

Değerli Alvaro Cunhal yoldaş,

Size 70. doğum yıldönümünüzde, sağlık, mutluluk, esenlik ve sorumlu görevinizde yeni başarılar dileriz.

*Komünist selamlarımızla
Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
Haydar Kutlu*

10 Kasım 1983

**«Pravda» gazetesinin düzenliği «Barış korumada
demokrat basının görevi» konulu uluslararası
toplantıda TKP MK organı «Atılım»
adına yapılan konuşma**

Değerli yoldaşlar,

Önce, bize, insanlık tarihinde yepyeni bir çağ açan, Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin 66. yıldönümü törenlerine katılma, Sovyet halkıyla, onun en büyük bayramında sevincini paylaşma olanağını sağladıkları için, SBKP MK'ne ve «Pravda» redaksiyonuna en içten teşekkürlerimizi dile getirmek istiyorum.

Partimiz, Ekim Devrimi'nin 66. yıldönümünde, aynı zamanda kardeş partilerin basın organlarının böylesi bir toplantısının düzenlenmesine büyük değer biçiyor. Bugün, dünya barışına yönelik tehlikeler son derece artmıştır. Son aylardaki gelişmeler, Amerikan yönetiminin Batı Avrupa'ya yeni nükleer roketler yerleştirmede ayak diremesi, Kore uçağı provokasyonu, son olarak Grenada'nın barbarca işgal edilmesi, Amerikan emperyalizminin kendi bencil çıkarları için dünya halklarına karşı her türlü çılgınlığı göze almaya hazır olduğunu çok açık gösterdi. Bu koşullarda, komünistlerin dünya barışının korunması için çabalarını birleştirmek ve ortak savaşımlı yükseltmek için atacakları her adım belirleyici önem taşıyor. Leninci kardeş Pravda gazetesi, bu toplantıyı düzenlemekle, bizlere, karşılıklı fikir değiş-tokuşu için büyük bir olanak sağlamıştır. Bu toplantı, kuşkusuz, barış savaşımlı yükseltme görevlerimizi yerine getirmede biz komünistlere son derecede yardımcı olacaktır. Bu nedenle Sovyet yoldaşlarımıza ayrıca teşekkür etmek istiyorum. Boris Ponomaryov yoldaşın konuşmasındaki görüşlerle, partimiz tam bir görüş birliği içindedir.

Yoldaşlar,

Türkiye halkı Amerikan emperyalizminin yumuşamayla baltalama, askersel üstünlük elde etme, dünya hegemonyası kurma girişimlerinden en büyük zararları gören halklar arasındadır. 12 Eylül 1980'de Amerikan emperyalizminin desteğini de alarak erki efe geçiren generaller, ABD ve NATO'ya ölkemiz topraklarında bir dizi yeni askersel üs verdiler. Pentagon Türkiye'yi, sosyalist ölkelere ve Ortadoğu halklarına karşı bir askersel sıçrama tahtası olarak görüyor. Türkiye'yi bölgede bir Amerikan jandarması olarak kullanmak istiyor. Bu nedenle, erkteki generallerin işçi sınıfına, barış ve demokrasi güçlerine yönelik baskı ve saldırılarını destekliyor. Erkteki generaller, tıpkı ABD'li efendileri gibi, yumuşamanın güçlenmesini, halklararası dostluk ve işbirliğini kendi varlıkları için bir tehlike olarak

görüyorlar. Bugün Türkiye'de Barış Komitesi'nin üye ve yöneticileri 30 yıla varan ağır hapis cezası istemiyle askersel mahkemede yargılanıyorlar. Dünya barışını ve yumuşamayı savunan bu yurtsever kişiler, en kaba anti-sovyetik ve antikomünist gerekçelerle suçlanıyorlar.

Partimiz, çok güç koşullar altında savaşım yürütüyor. Son üç yıl içinde bine yakın komünist tutuklandı. Parti, askersel diktatörlüğün saldırılarının dan ağır yaralar aldı. Bu saldırılar aralıksız sürüyor.

Pentagon'a bağlı, NATO'cu generallerin erkte olduğu, tüm temel demokratik hakların yok edildiği, toplum yaşamının her alanının hızla militaristleştirildiği, antisovyetizmin azgınca yaygınlaştırıldığı, halkın şovenizmle zehirlendiği bir ülkede, sürekli polis izlemesi altındaki komünistlerin barış savaşımını yükseltme olanakları sınırlıdır. Ne ki, partimiz, bu olanakları genişletmenin, barış savaşımını yükseltmenin herşeye karşın olanaklı olduğundan yola çıkıyor. Çünkü sözkonusu olan, insanların yaşam hakkıdır. Bunun tehlikede olduğunu, halkımıza, en ivedi istemlerine, işe, ekmeğe, demokrasiye barış için savaşım vermeden ulaşmanın olanaksız olduğunu kavratmak bizim görevimizdir.

Değerli yoldaşlar,

Kısa süre önce partimizin 5. Kongresi toplandı. Partimiz diktatörlük altında aldığı yaraları büyük ölçüde sarmayı, ideolojik, politik, örgütsel birliğini sağlamlaştırmayı başardı ve 51 yıllık bir aradan sonra 5. Kongresini yaptı. Partimiz bunu Türkiye işçi sınıfının tarihsel bir kazanımı olarak değerlendiriyor.

TKP 5. Kongresi, ivedi görev olarak, Türkiye'nin dünya barışına aktif katkıda bulunmasını sağlamak, Amerikan jandarması olmasına izin vermemek, faşist diktatörlüğü yıkmak ve tüm ulusal demokratik güçlerin ortak hükümetini kurmak görevlerini saptadı. Partinin tüm güçlerini Amerikan emperyalizmine ve parlamenter maskeli faşist diktatörlüğe karşı ulusal çapta bir direniş hazırlamaya seferber etmesini kararlaştırdı. Kongre kararları arasında, en başta, legal-illegal her araçtan, olanaktan yararlanarak geniş, yığinsal bir barış hareketinin örgütlenmesi ve barış savaşımına ilişkin parti propagandasının yetkinleştirilmesi kararları yer alıyor. Kongremiz ayrıca Batı Avrupa'da çalışan Türkiyeli işçilerin roket karşıtı harekete daha aktif katılmasını sağlamak için çabaları artırma kararı aldı.

Merkez Komitemizin organı Atılım gazetesi, barış savaşımına en büyük önemi veriyor ve bugün ülke içinde basılıyor ve artan sayıda dağıtılıyor. 5. Kongre Atılım'ın 15 günde bir çıkmasını karar altına aldı. Partimizin günlük yayın yapan illegal radyoları, Türkiye halkına Amerikan politikasının barış düşmanı içyüzünü, Sovyetler Birliği'nin barış girişimlerini, kapitalist ülkelerdeki barış eylemlerini duyuran tek sestir. Son aylarda parti-

mizin yerel ajitasyon-propaganda çalışmaları da canlanmaya başladı. Örneğin, 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde ülkemizin en büyük kenti İstanbul'un tüm semtleri TKP imzalı küçük pullarla donatıldı. Birçok kentte sık sık Amerikan çevik kuvvetlerinin ve atom roketlerinin Türkiye'ye yerleştirilmesine karşı halkı uyaran bildiriler dağıtılıyor. Ekim ayında İstanbul örgütümüz aylık illegal bir gazete çıkarmaya başladı.

Yoldaşlar,

En geniş güçleri Amerikan emperyalizminin yeni bir dünya savaş hazırlama çabalarına ve erkteki generallerin Türkiye'yi buna araç etmesine karşı birleştirebilmek için partimiz her türlü esnekliği gösteriyor. Ne ki en geniş güçleri barışı koruma hedefinde birleştirebilmek, ancak antisovyetizmin ve antikomünizmin geri püskürtülmesiyle başarılabilir. Bugün artan savaş tehlikesine karşın, kapitalist ülkelerde tüm barış yanlısı güçlerin yeterince güçlü bir birliğin sağlanamamış olmasının ana nedeni, anti-sovyetizm zehirine karşı savaşımın yeterince yükseltilememiş olmasıdır. Partimiz o nedenle, Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin ilkesel, kararlı barış yanlısı dış politikasına ve reel sosyalizmin kazanımlarına ilişkin gerçekleri halkımıza sürekli duyurmayı, antisovyetizmin her türüne karşı ödünsüz, ardıcıl karşı çıkmayı, ideolojik savaşımın ana görevi olarak ele alıyor. Türk-Sovyet ilişkilerinin tarihi, bugün SSCB'nin ve öteki sosyalist ülkelerin Türkiye ile barış içinde yanyana yaşama ve karşılıklı yarar sağlayıcı ilişkileri geliştirme yolunda attıkları adımlar, bize, halkımıza tehlikenin gerçek kaynağını göstermek için büyük olanaklar sağlıyor.

Türkiye'de ABD emperyalizmine karşı halkımızın ulusal çıkarlarını savunma görevi ile barışı koruma, demokrasiyi kazanma görevleri içiçe geçmiştir. Bu görevler, ancak başta sosyalist ülkeler, tüm dünya barış güçleriyle aktif dayanışma ile yerine getirilebilir. TKP, Türk-Sovyet dostluğunu temel dış politika ilkesi olarak alıyor ve bunun halkımızın ulusal çıkarlarına hizmet ettiğini göstermeye büyük önem veriyor. SBKP MK Genel Sekreteri Andropov yoldaşın 28 Eylül günlü açıklamasında ve 27 Ekim günlü «Pravda» gazetesine verdiği demeçte, getirdiği barış önerilerinin olduğu kadar, Sovyetler Birliği'nin askersel dengeyi bozulmasına izin vermeyeceğini vurgulaması da, Sovyet dış politikasının tüm dünya halklarının güvenlik çıkarlarıyla ne denli uyum içinde olduğunu somut kanıtlarındır.

Ülkemizde barış için savaşımın başarısı aynı zamanda Türk şovenizmine karşı güçlü bir savaşımı da gerektiriyor. Partimiz şovenizme karşı, Türkiye'de baskı altında tutulan Kürt'lerin ulusal haklarını savunmaya ve komşu Yunanistan ve Kıbrıs halkıyla, Filistin halkıyla dostluk ve dayanışma ülkelerini yaymaya büyük önem veriyor.

Antisovyetizme karşı ve şovenizme karşı aralıksız ideolojik savaşım, ba-

rış içinde yanyana yaşamadan ve yumuşamadan yana en küçük de olsa her çıkışı desteklemek ve derinleştirmeye çalışmak – işte yoldaşlar barışa ilişkin yayın politikamızın anahatlarını kısaca böyle zetliyebiliriz.

Bu çalışmalarımızı daha da yetkinleştirmede tutulacak ana halkayı, partimizin 5. Kongresi, yığınlarla, onların günlük sorunlarıyla, ruh halleriyle, bilinç ve kültür düzeyleriyle, sıkı sıkıya bağlı, onların kolaylıkla kavrayabileceği bir *propaganda yürütme görevi olarak saptadı. Bu toplantımızda kardeş partilerin deneylerinin bu görevi başarıyla yerine getirmede bize ışık tutacağına inanıyoruz.*

İlginiz için teşekkür eder, saygılar sunarım.

TSTAN

«Yeni Çağ» dergisinin 1983 yılındaki 12 sayısında yayınlanan yazılar

<i>R. Arismendi:</i> Marks'ın felsefesini yorumlamalar üstüne	4	313
<i>P. Auersperg, S. Mitra, J. West:</i> Bölgesel çatışmalar dünya barışına karşı bir tehdittir	7	658
<i>P. Auersperg:</i> Ekim'in çağrısı gezegenimizde yankılanıyor	11	1069
<i>R. Bauer, R. Lewis, H. M. Musa:</i> Moskova'dan yükselen barış çağrısı	2	97
<i>R. Bauer:</i> Barış ve yaşam için, nükleer savaşa karşı	8	752
<i>İ. Bilen:</i> Barışa giden yol savaş karşıtı güçlerin birliğinden geçer	4	329
<i>F. Varrad:</i> Yakındoğu'da güçler dengesinde yeni gelişme	5	427
<i>G. Husak:</i> Barış sosyalizmin ülküsüdür	6	513
xx: Dergimizin 25. yıldönümü	11	1041
xx: Adı ve yapıtları çağlar boyu yaşayacaktır	1	1
<i>İ. Kapitonov:</i> İşçi sınıfının partisi, tüm halkın partisi	7	625
<i>R. Castro Ruz:</i> Devrimimizin bayrağı	8	729
<i>W. Kashtan:</i> Bunalım ve sınıfsal çıkarlar	6	543
<i>N. Kiyanuri:</i> Devrimimizin zorluklarla dolu yolu	3	218
xx: Okuyucularımıza	9	841
xx: Bayrağımız Marks'ın, Engels'in, Lenin'in yüce öğretisidir	4	297
<i>S. Korakas:</i> «Euroroketler»in gezegenimiz üzerindeki gölgesi	10	967
<i>L. Corvalan:</i> Şili'de emperyalizmin politikasının iflası	5	414
<i>P. Kubadinski:</i> Sosyalist demokrasinin gelişmesinde toplumsal örgütlerin rolü	8	741
<i>A. Cunhal:</i> Portekiz değişimler eşiğinde	1	20
<i>H. Kutlu:</i> Diktatörlüğe karşı, ulusal demokrasi için	11	1079
<i>İ. Malik, R. V. Vivo, V. Seme:</i> Emperyalizmin stratejisi bölgesel çatışmaların yeri	1	31

MARKS'TAN 100 YIL SONRA MARKSİZM

<i>E. Wimmer: Geleceği oluşturan sınıf</i>	7	641
<i>P. Fedoseyev: Büyük bir uluslararası ideolojik miras</i>	3	205
<i>K. Hager: Büyük öğretinin yaşam gücü ve güncelliği</i>	5	401
<i>E. Honecker: Dünyayı değiştiren ölümsüz öğreti</i>	6	528
<i>S. Mitra: Günümüzde bağlantısızlık: Önemli çözümler zamanı</i>	2	103
<i>G. Mittag: Gelişmemizin ana yolu</i>	10	945
<i>F. Muhri: Barış savaşımında tarafsız kalınamaz</i>	3	239
<i>E. Brown: Tüm kadınların soylu özgörevi</i>	3	231

AVRUPALILAR «EUROROKETLER»E KARŞIDIR

<i>E. Papaioannou: Başkanlık seçimlerinden sonra Kıbrıs</i>	7	651
<i>A. Pelşe: Parti denetiminin demokratik özü</i>	1	7
<i>B. Ponomaryov: Dünya politikasında iki doğrultu ve nükleer silahların sınırlandırılması sorunu</i>	12	1153
<i>R. D. Souza Batista: Devrimci sürecin dinamiği</i>	5	439
<i>P. Auersperg, S. Sukasov: Sosyalizmin barış taarruzu</i>	3	193
<i>V. Teitelboim: Latin Amerika aydınları ve kültürel özgünlüğün savunulması</i>	12	
<i>D. Urbany: Gelenekler çağdaşlığa hizmet ediyor</i>	9	855
<i>G. Hall: Akıntıya kürek çekenler</i>	9	844
<i>K. Çernenko: Devrimci yaratıcılık ve barış ideolojisi</i>	11	1043
<i>W. Jaruzelski: Polonya deneyiminin gösterdikleri</i>	11	1060
<i>M. Yakeş: Toplumumuzun devrimci ödevi</i>	12	1168

PARTİ YAŞAMI

<i>F. Noll: Fabrikalarda parti gazetesi</i>	5	456
<i>Y. Organisyan: Parti ve halk: Ortak yazgı</i>	8	773

KOMÜNİST ÖRGÜTÜN NİTELİĞİ ÜSTÜNE

<i>U. Eichholz:</i> Arayanlara yardım etmek	8	110
<i>J. Pereyra:</i> Yığınsal bir proleter öncü için	8	763
<i>xx:</i> Örgütlü güç, örgütleyici güç	12	1191
<i>H. Florakis:</i> Barış içinde bir gelecek ve gerçek bir değişim için	5	545
<i>C. Tsolakis:</i> Parti çalışması: Etkinliğin ölçütü	9	866

YENİ DENEYİM ÜSTÜNE

<i>R. Bauer:</i> Genç partinin militan kongresi	9	877
<i>R. Gonzales:</i> Bağlaşıklıktan geniş birlik cephesine doğru	2	117
<i>Lucio:</i> Hapishaneden bir mektup	6	559
<i>M. H. Musa:</i> Emperyalizmin ve gericiliğin saldırısıyla karşı karşıya	8	787
<i>T Tayib Babekr:</i> Kendimi savaşımın dışında düşünemiyorum	3	247
<i>A. Havari:</i> İran: Devrim tehlikede	7	668
<i>S. Halvadjis:</i> Gençliği kazanmak için	6	556
<i>V. Şelepın:</i> Yapılan katkıdan duyulan kıvanç	12	1202

GÖRÜŞ DEĞİŞTOKUŞU

<i>xx:</i> Kapitalist bütünleşme koşullarında işçi sınıfının savaşımı	6	563
<i>R Valdes Vivo:</i> Küba deneyimi	2	121
<i>xx:</i> Fabrikalar işçi sınıfının kaleleridir	10	978
<i>xx:</i> Uluslararası finans kapitalin kısıracındaki Latin Amerika	11	1102
<i>xx:</i> Günümüz sınıf savaşımında Lenin'in hegemonya konsepti	4	340
<i>xx:</i> «Yığın kültürü» veya yığınlar için kültür	1	35

xx: Asya ve Afrika ülkelerinde ulusal sorun	3	252
xx: Avrupa'nın yazgısı için çözümleyici bir yıl	9	882
<i>H. Opitz: Sosyalizm: Gerçekleri, üstünlükleri ve itici güçleri</i>	11	1090
xx: Sosyalizmin gelişmesi ve tarım	7	679
xx: Sosyal demokrasi ve Latin Amerika	8	790
<i>N. Stefanov: Sosyalizmde çelişkilerin çözümünde öznel etmenin rolü</i>	5	462
<i>J. Faria, H. Mujca, A. Mürtin, S. Melendez, J. A. Paz Gallarraga, J. A. Rangel, J. Escalona: Birliğe doğru çetin yol</i>	1	49
<i>L. Harris: Monetarizm: Ekonomik ve sınıfsal özü</i>	9	896
<i>E. Fromm: Anti-Marksizm ve onun karakteristik özellikleri</i>	12	1206

OLAYLAR VE DÜŞÜNCELER

<i>N. Aşhab: Beyrut savaşından sonra Filistin Devrimi</i>	6	600
<i>J. Barrios: Savaşkanlığı yükseltme ve politik girişimcilik</i>	4	364
<i>İ. Blişçenko, A. Piradov, T. Tairov: Uluslararası hukuk savaşta karşı olanlardan yanadır</i>	6	578
<i>O. Bikov: 1980'lerde askersel-stratejik denge</i>	11	1116
<i>G. Dias: Dönüşümler süreci geri döndürülemez</i>	10	955
<i>R. Gonzalez: Diktatörlüğe karşı tek cephe</i>	10	1016
<i>H. Gautier: Bonn'da yeni bir koalisyon: Dümen ne yana?</i>	6	589
<i>S. M. Zera, N. A. Nur: Halkın yurtsever birliğini güçlendirmek</i>	3	272
<i>S. Mitra, R. Sevortyan: Bağlantısızlık: Eğilimler ve yönelimler</i>	10	1003
xx: 80'li yılların gençliği: Sosyal tablonun çizgileri	1	67
<i>H. M. Musa: Centkom'u tehlikeli yapan nedir?</i>	7	713
<i>C. Brito: Halkın iradesine karşın</i>	10	997
<i>İ. Nörlund: «İskandinav modeli'nin bunalımı</i>	2	150
<i>J. Aldridge: Güçlü bir barış aracı</i>	9	907

<i>M. Perez:</i> Saat çaldı	7	672
<i>F. Rodrigues:</i> Halk savaşının sonucu	1	60
<i>R. Rohas:</i> Dayanışma utkuya güveni perçinliyor	11	1127
<i>D. Poryazov, J. Aroyo, T. Paçev:</i> Tüm halk mülkiyeti	12	1216
<i>B. Furch:</i> Reel sosyalizm ve işçi hareketi	4	355
<i>M. Stepan:</i> Daha bugünden aktif olmak	8	802
<i>C. Zuniga:</i> Şili'de halk protestosu	9	914

KİTAP TANITMALARI

<i>H. Gemlow:</i> Uluslararası önemde bir bilimsel yayın	2	157
<i>S. Sukasov:</i> Teori ve pratiğin Leninci birliği	10	1023

OLGULAR, VERİLER, KANITLAR

<i>xx:</i> SBKP: Gerçekler ve sayıları	8	812
<i>J. Dvorak:</i> Kim kimi kuşatıyor?	10	1028
<i>xx:</i> Reagan yönetiminde CIA	8	821
<i>K. Manguşev:</i> Petrol piyasası: Durum ve uzun erimli etmenler	4	367
<i>xx:</i> Neonazizm ciddi bir meydan okumadır	7	717
<i>xx:</i> Emperyalizmi suçlama belgesi	2	*166
<i>xx:</i> 1983'te dergimiz 25. kuruluş yıldönümünü kutlayacak	1	77
<i>xx:</i> Kendi başına yaşamının başlangıcı	4	389
<i>N. Markov:</i> Gelişmekte olan ülkelere ihraç edilen bunalım	9	917
<i>xx:</i> Baskı ve kovuşturmalara karşı	4	37
	7	671

ÖZEL SAYFALAR

<i>xx:</i> TKP Merkez Komitesinin çağırısı	2	182
<i>xx:</i> TKP Merkez Komitesinin çağırısı	2	185
<i>xx:</i> TKP Merkez Komitesinin bildirisi	3	291

xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	4	394
xx: TKP Merkez Komitesinin komünistlere, işçilere, tüm halkımıza çağrısı	5	483
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	5	487
xx: TKP Merkez Komitesinin 1 Mayıs bildirisi	5	491
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	6	608
xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	6	610
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	6	612
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	8	827
xx: TKP MK Politik Bürosunun açıklaması	8	830
xx: TKP Merkez Komitesinin çağrısı	9	927
xx: TKP Merkez Komitesinin çağrısı	10	1033
xx: TKP Merkez Komitesinin açıklaması	10	1035
xx: TKP Merkez Komitesinin çağrısı	10	1036
xx: TKP Merkez Komitesinin duyurusu	11	1134
xx: TKP Merkez Komitesinin duyurusu	11	1135
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	12	1229
xx: TKP Merkez Komitesi Politik Bürosunun duyurusu	12	1234
xx: İ. Bilen yoldaşın anısına TKP Merkez Komitesinin bildirisi	12	1933
xx: TKP Merkez Komitesinin bildirisi	12	1934
xx: Mustafa Suphi'nin 100. doğum yılı nedeniyle düzenlenen toplantıda TKP Merkez Komitesi adına yapılan konuşma	3	282
xx: Basın açıklaması	5	480
xx: Komünist ve işçi partilerinin açıklaması	5	481
xx: TKP MK Nisan Plenumunun H. Erdal üstüne kararı	5	485
xx: TKP MK Organı «Atılım»'ın Nisan- 1983 sayısında yer alan 1 Mayıs belgileri	5	493
xx: TKP – AKP ortak açıklaması	6	614
xx: AKEL ile TKP'nin ortak bildirisi	12	1252
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın SBKP		

Merkez Komitesine mesajı	1	88
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın YKP		
11. Kongresine mesajı	1	90
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın YKP		
11. Kongresinde yaptığı konuşma	1	92
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın FKP		
Merkez Komitesine mesajı	1	96
xx: TKP Merkez Komitesinin RKP MK Genel Sekreteri		
N. Çeauşescu yoldaşa mesajı	2	187
xx: TKP Merkez Komitesinin UKP MK Birinci Sekreteri		
R. Arismendi yoldaşa mesajı	4	396
xx: TKP Merkez Komitesinin FIDEF Genel Kuruluna		
mesajı	4	397
xx: 11–16 Nisan 1983 günleri arasında Berlin’de dü-		
zenlenen «Karl Marks ve Günümüz-Bariş ve Sosyal İler-		
leme Savaşımı» konulu uluslararası konferansta TKP		
adına MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın yap-		
tığı konuşma	5	473
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın		
ADHP Merkez Komitesine mesajı	5	494
xx: TKP Başkanı İ. Bilen yoldaşın 1 Mayıs günü «TKP’-		
nin Sesi» Radyosunda yaptığı konuşma	5	495
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın		
«TKP’nin Sesi» Radyosunda yaptığı 1 Mayıs 1983 ko-		
nuşması	5	498
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın		
Danimarka Komünist Partisi’nin 27 Kongresine mesajı	6	616
xx: DKP’nin 27. Kongresinde TKP temsilcisinin konu-		
şması	6	618
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Ar-		
jantin Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı . . .	7	721
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın		
SBKP MK Genel Sekreteri Y. V. Andropov yoldaşa mesajı	7	722
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın		
Portekiz Komünist Partisi MK Genel Sekreteri A. Cunhal		
yoldaşa mesajı	7	723

xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın «Barış ve Yaşam İçin-Nükleer Savaşa Karşı» Dünya Barış Asamblesine mesajı	7	724
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP Merkez Komitesine mesajı	8	833
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın PBİP MK Birinci Sekreteri W. Jaruzelski yoldaşa mesajı	8	836
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Küba Komünist Partisi Merkez Komitesine mesajı	8	837
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Genişletilmiş Politik Büro Toplantısında yaptığı konuşma	9	929
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın AKEL MK Genel Sekreteri E. Papaionnou yoldaşa mesajı	10	1037
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisi Başeditörü Y. A. Sklarov yoldaşa mesajı	10	1039
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın «İleri» gazetesi emekçilerine mesajı	10	1040
xx: TKP Başkanı İ. Bilen yoldaşın TKP 5. Kongresi'ni açış konuşması	11	1137
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın TKP 5. Kongresi'nde yaptığı kapanış konuşması	11	1140
xx: TKP 5. Kongresi'nin halkımıza çağırısı	11	1145
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın Alman Komünist Partisi Merkez Organı «Unsere Zeit» gazetesi Başredaktörü Georg Polikeit yoldaşa mesajı	11	1148
xx: TKPMK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın İngiltere Komünist Partisi 38. Ulusal Kongresi'ne mesajı	11	1149
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın İ. Bilen yoldaşın cenazesinde yaptığı konuşma	12	1238
xx: Mehmet Bozışık'ın İ. Bilen yoldaşın cenaze töreninde yaptığı konuşma	12	1241
xx: TKP 5. Kongresi'ne kardeş partilerden gelen kutlama mesajları	12	1242
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP Merkez Komitesi'ne mesajı	12	1254

xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın ABD Komünist Partisi 23. Ulusal Kongresi'ne mesajı	12		1256
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın PKP MK Genel Sekreteri A. Cunhal yoldaşa mesajı	12		1257
xx: «Pravda» gazetesinin 9–10 Kasım 1983'de Moskova'da düzenlediği «Barışı korumada demokratik basının görevi» konulu uluslararası toplantıda TKP MK organı «Atılım» adına yapılan konuşma	12		1258

Değerli okurlar,

Dergimize ilişkin görüşlerinizi öğrenmeye büyük önem veriyoruz. Bize «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisini daha ilginç, daha çekici yapmada yardımcı olacağınıza inanıyoruz.

Sizden aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

1. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisini ne zamandan beri sürekli izliyorsunuz?

a) 1 yıl, b) 2–5 yıl, c) 5 yıldan fazla

2. Derginin hangi bölümlerini en ilginç buluyorsunuz?

- a) Özgün sorunların çözümlendiği yazılar
- b) Görüş değiş-tokuşu
- c) Komünist partilerinin eylemleri ve gelişmeleri üstüne yazılar
- ç) Kitap eleştirileri, bibliyografya
- d) Enformasyon, istatistik veriler

3. Aşağıdaki sorunlarla ilgili yazıların hangilerini daha ilginç buluyorsunuz?

- a) Ekonomi
- b) Politika, dünya olayları
- c) Marksizm-Leninizm teorisi
- ç) Bilim ve kültür
- d) Barış savaşımı

4. «Barış ve Sosyalizm Sorunları» dergisinin içeriğine ilişkin özel bir görüş ve öneriniz var mı? Derginin hangi sorunları ele almasını öneriyorsunuz?

5. Yaşınız

a) 25'ten küçük, b) 26–40, c) 41–59, ç) 60'tan büyük

6. Mesleğiniz ...

7. Adresiniz Kent ... Ülke ...

Yanıtlarınızı şu adrese gönderiniz:

«Yeni Çağ» – Stredisko pro rozšírování tisku,
Praha 6, Thakurova 3
Czechoslovakia

«YENİ ÇAĞ» I

OKU

VE

OKUT!

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Boris Ponomaryov</i> : Dünya politikasında iki doğrultu ve nükleer silahların sınırlandırılması sorunu	1153
<i>Miloş Yakeş</i> : Toplumumuzun devrimci ödevi	1168
<i>Volodia Teitelboim</i> : Latin Amerika aydınları ve kültürel özgünlüğün savunulması	1178
xx: Örgütlü ve örgütleyici güç	1191
xx: Grenada halkı ile dayanışma	1201
<i>Vladimir Şelepın</i> : Yapılan katkıdan duyulan kıvanç	1202
<i>Eberhard Fromm</i> : Anti-Marksizm ve onun karakteristik özellikleri	1206
<i>Delço Peryazov, Jak Arayo, Taço Paçev</i> : Sosyalizmde teori ve pratiğin bütünselliği	1216

ÖZEL SAYFALAR

xx: TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi	1229
xx: TKP Merkez Komitesi'nin bildirisi	1233
xx: TKP MK Politik Bürosu'nun duyurusu	1234
xx: İ. Bilen yoldaşın anısına TKP MK bildirisi	1234
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın İ. Bilen yoldaşın cenazesinde yaptığı konuşma	1238
xx: Mehmet Bozışık'ın Bilen yoldaşın cenaze töreninde yaptığı konuşma	1241
xx: TKP 5. Kongresi'ne kardeş partilerden gelen kutlama mesajları	1242
xx: AKEL ile TKP'nin ortak bildirisi	1252
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın SBKP Merkez Komitesi'ne mesajı	1254
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın ABD Komünist Partisi 23. Ulusal Kongresi'ne mesajı	1256
xx: TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu yoldaşın PKP MK Genel Sekreteri Alvaro Cunhal yoldaşa mesajı	1257
xx: «Pravda» gazetesinin 9-10 Kasım 1983'de Moskova'da düzenlediği «Barışı korumada demokrat basının görevi» konulu uluslararası toplantıda TKP MK organı «Atılım» adına yapılan konuşma	1258
xx: «Yeni Çağ» dergisinin 1983 yılındaki 12 sayısında yayınlanan yazılar	1262

«Barış ve Sosyalizm Soruları» dergisi 40 dilde çıkıyor ve dünyanın her tarafında okunuyor.